

JIZERNÍ VTELNO

VEŘEJNÝ PROSTOR VENKOVSKÉHO PROSTŘEDÍ

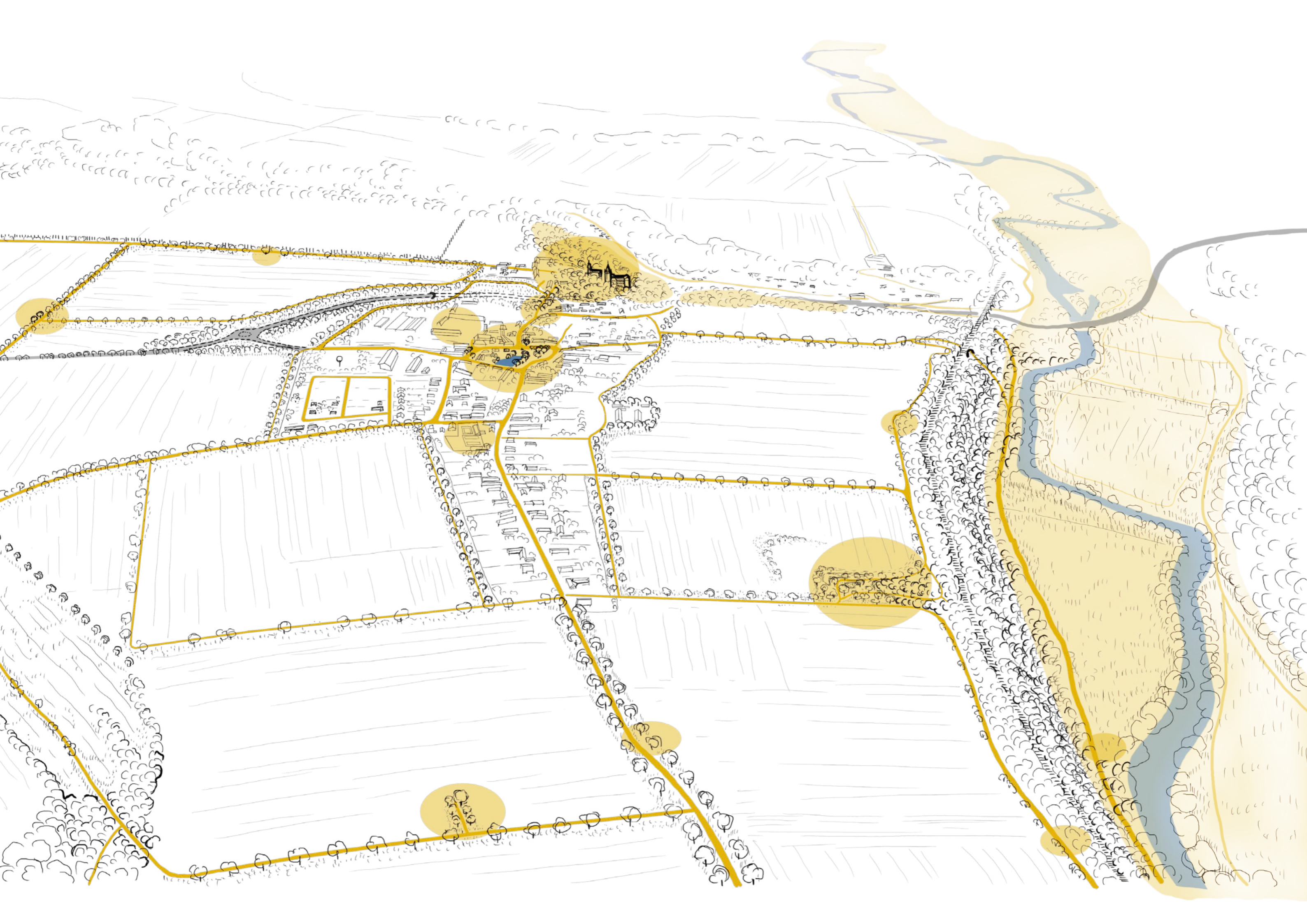
DIPLOMOVÁ PRÁCE

AUTORKA: Bc. Pavlína Víchová

VEDOUCÍ PRÁCE: Ing. Jitka Trevisan

FA ČVUT KA

ZS 2023/2024

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Bc. Pavlína Víchová
AR 2023/2024, ZS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:
(ČJ) JIZERNÍ VTELNO – VEŘEJNÝ PROSTOR VENKOVSKÉHO PROSTŘEDÍ

(AJ) JIZERNÍ VTELNO – PUBLIC SPACE OF RURAL ENVIRONMENT

JAZYK PRÁCE: ČJ

Vedoucí práce:	Ing. Jitka Trevisan	Ústav: 15120
Oponent práce:	Ing. arch. Lucie Kadrmanová Chytilová	
Klíčová slova (česká):	Jizerní Vtelno, veřejný prostor, venkov, náves, obec, přeložka silnice, intravilán, extravilán, zaniklý sad	
Anotace (česká):	Diplomová práce se zabývá veřejnými prostory současného venkovského prostředí na příkladu středočeské obce Jizerní Vtelno. Práce předkládá vymezení a rozlišení současného veřejného prostoru obce a návrh na zlepšení stavu veřejných prostorů obce, v intravilánu i extravilánu. V důsledku plánovaného přeložení silnice první třídy, procházející jádrem obce, se návrh zaměřuje na nové možnosti využití veřejných prostorů. Tato práce se detailněji zaměřuje na návrh návsi a zaniklého sadu Višňovky. Poukazuje na problémové prvky v obci a nabízí jejich možná řešení, která vedou ke zlepšení prostupnosti a obytnosti území.	
Anotace (anglická):	The diploma thesis deals with public spaces in a contemporary rural environment on the example of the Central Bohemian village Jizerní Vtelno. The thesis presents a definition and differentiation of the current public space of the village and a proposal for improving the current state of the public spaces of the village, both in the residential and rural area. As a result of the planned relocation of the first class road running through the centre of the village, the proposal focuses on new opportunities for the use of public spaces. The thesis focuses in more detail on the design of the village square and the former Cherry Orchard. It highlights the problematic elements in the village and offers possible solutions to improve the permeability and livability of the area.	

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 12. 1. 2024

podpis autora-diplomanta

Víchová

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury
2/ ZADÁNÍ diplomové práce
Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Pavlína Víchová

datum narození: 26. 3. 1997

akademický rok / semestr: 2023/ 2024 ZS
obor: krajinářská architektura
ústav: 15120 – ústav krajinářské architektury
vedoucí diplomové práce: Trevisan Jitka, Ing.

téma diplomové práce: **Jizerní Vtelno – veřejný prostor venkovského prostředí**

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Cílem diplomové práce bude studie zabývající se rozlišením, kategorizací a návrhem veřejného prostoru současného venkovského prostředí na příkladu obce Jizerní Vtelno. V rámci všeobecné teoretické části bude provedena rešerše na téma veřejný prostor venkova – co představuje, klíčové momenty vývoje, vesnické veřejné prostory minulosti a současnosti, kategorizace, principy navrhování a možnosti řešení veřejných prostorů v rámci územně plánovacího procesu. Pro celé řešené území bude zpracována komplexní analýza se zaměřením na veřejný prostor. Jizerní Vtelno se velmi změnilo po přeložce silnice I. třídy, v současnosti procházející skrze jádro obce, a souvisejícím vybudováním tunelu, což představuje šanci a potřebu nově definovat veřejné prostory obce. Veřejný prostor bude vymezen na celém území obce, jak v intravilánu, tak extravilánu. V návrhové studii vybraných veřejných prostorů budou uplatněny poznatky z rešerše, blízký vztah ke krajinnému kontextu a přírodě, zajištění současných a budoucích potřeb obyvatel a aktivitám obyvatel.

2/ Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

Závěrečným výsledkem bude komplexní návrh projektu dle zadání.

- Úvod do tématu a rešerše
- Textová a grafická část pro analytickou a návrhovou část, fokus na:
 - rozlišení a kategorizace současných veřejných prostorů Jizerního Vtelna
 - situace návrhu vybraných míst v měřítku 1:1000 – 1:100, řezy/ řezopohledy v měřítku 1:500 – 1:50, vizualizace/ zákresy
 - Forma výstupů: výkresy/ výstavní plakáty v celkovém formátu 1188 x 1680 (4 x A1), portfolio diplomního projektu formátu A4 se všemi náležitostmi, 1 x CD

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu: fyzický model části řešeného území

Datum a podpis studenta

18.9.2023 *Víchová*

Datum a podpis vedoucího DP

18.9.23 *J. Trevisan*

Datum a podpis děkana FA ČVUT

13-11-2023

J. Hlaváček

registrováno studijním oddělením dne

20.9.2023

[Signature]

OBSAH

1	ÚVOD	8	9	NÁVRHOVÁ ČÁST	86
2	CÍL PRÁCE	8	9.1	CELKOVÁ KONCEPCE ŘEŠENÍ VEŘEJNÝCH PROSTORŮ OBCE	86
3	METODIKA	9		CELKOVÁ KONCEPCE V ČLENĚNÍ CESTY, MÍSTA, OBLASTI	87
4	ÚVOD DO TEORIE - VEŘEJNÝ PROSTOR VENKOVA	10		SCHÉMATA VYBRANÝCH DOPORUČENÝCH ŘEŠENÍ	90
4.1	REŠERŠE	10		KRITÉRIA PRO VÝBĚR MÍST K DETAILNĚJŠÍMU ŘEŠENÍ	100
	VYMEZENÍ POJMŮ	10	9.2	NÁVES	102
	VENKOVSKÝ CHARAKTER	11		SOUČASNÝ STAV - MAPA	106
	KLÍČOVÉ MOMENTY VÝVOJE	12		PROBLÉMOVÁ MAPA	108
	KATEGORIZACE VEŘEJNÉHO PROSTORU VENKOVSKÝCH SÍDEL	14		NÁVRHOVÉ ŘEŠENÍ	
	EXTRAVILÁN JAKO VEŘEJNÝ PROSTOR	15		SITUACE	110
	ZPŮSOBY ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ O PROBLÉMECH	16		ŘEZOPOHLEDY	112
	PRINCIPY NAVRHOVÁNÍ	17		SCHÉMATA	116
	SHRNUTÍ DOPORUČENÍ PRO VENKOVSKÉ VEŘEJNÉ PROSTORY	19		VIZUALIZACE	128
	NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ	21	9.3	ZANIKLÝ SAD VIŠŇOVKA	132
	ZÁVĚR	23		SOUČASNÝ STAV	132
4.2	REFERENČNÍ PŘÍKLADY	24		PROBLÉMOVÁ MAPA	134
5	MODELOVÉ ÚZEMÍ - KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ JIZERNÍ VTELNO	28		NÁVRHOVÉ ŘEŠENÍ	
5.1	LOKALIZACE, ZÁKLADNÍ ÚDAJE A ŠIRŠÍ VZTAHY	28		SITUACE	136
6	ANALYTICKÁ ČÁST	33		ŘEZOPOHLEDY	138
6.1	PRIMÁRNÍ KRAJINNÁ STRUKTURA	33		VIZUALIZACE	142
	KLIMATICKÉ POMĚRY	33	10	ZÁVĚR	149
	GEOMORFOLOGICKÉ POMĚRY, RELIÉF	33	11	POUŽITÉ ZDROJE	150
	VODNÍ REŽIM	35			
	GEOLOGICKÉ POMĚRY	36			
	PEDOOGICKÉ POMĚRY	37			
	BIOGEOGRAFICKÉ ČLENĚNÍ A PŘIROZENÁ POTENCIÁLNÍ VEGETACE	38			
	PŘÍRODNÍ BIOTOPY	39			
6.2	SEKUNDÁRNÍ KRAJINNÁ STRUKTURA	40			
	HISTORICKÝ VÝVOJ ÚZEMÍ	40			
	VYUŽITÍ ÚZEMÍ A ZEMĚDĚLSKÁ PŮDA	50			
	DOPRAVA	54			
6.3	TERCIÁRNÍ KRAJINNÁ STRUKTURA	58			
	NEMOVITÉ KULTURNÍ PAMÁTKY	58			
	DROBNÉ PAMÁTKY	60			
	OCHRANA PŘÍRODY A ÚSES	62			
6.4	IDENTIFIKACE VEŘEJNÝCH PROSTORŮ	64			
	OBČANSKÁ VYBAVENOST	64			
	IDENTIFIKOVANÉ VEŘEJNÉ PROSTORY	66			
7	MAPA HODNOT	82			
8	PROBLÉMOVÁ MAPA	84			

1 ÚVOD

Diplomová práce s názvem „Jizerní Vtelno - veřejný prostor venkovského prostředí“ se zabývá veřejnými prostory současného venkovského prostředí na příkladu středočeské obce Jizerní Vtelno.

Název obce je odvozen od řeky Jizery, která obcí protéká a v pojmenování Vtelno je zachován výraz z praslovanského slova vetla, čili vrba.

Díky aktivnímu přístupu a dobré spolupráci mezi vedením obce a majitelkou velké části území obce, včetně zámku Stránov, který je dominantou obce, dochází k postupnému zkvalitňování veřejných prostorů obce a je zájem i o další zlepšování stavu obce.

Velkou změnu na území obce přinese vybudování plánované přeložky silnice I. třídy v současnosti procházející jádrem obce, mimo intravilán obce. Plánovaná přeložka silnice přinese nejen potenciál zlepšení veřejných prostorů obce, ale obecně zlepšení životního prostředí místních obyvatel, také obci uleví od nákladní dopravy, dojde ke zlepšení bezpečnosti provozu a k celkovému zklidnění provozu v sídle. Tato skutečnost přináší potřebu i příležitost pro nová řešení veřejných prostorů.

Práce předkládá vymezení a rozlišení současného veřejného prostoru obce a návrh na vylepšení současného stavu veřejných prostorů obce, v intravilánu i extravilánu. Práce se zabývá celkovou koncepcí veřejných prostorů obce v návaznosti na plánované přeložení silnice a také obecně možnostmi zlepšení obytnosti a prostupnosti celého území. Návrh se zaměřuje na nové možnosti využití veřejných prostorů, detailněji je řešena náves a zaniklý sad Višňovka.

2 CÍL PRÁCE

Cílem diplomové práce na téma „Jizerní Vtelno - veřejný prostor venkovského prostředí“ je vymezení, rozlišení a návrh veřejného prostoru současného venkovského prostředí obce Jizerní Vtelno. Práce si klade za cíl využití potenciálu nově vzniklé situace v obci v souvislosti s plánovaným přeložením silnice I. třídy mimo intravilán obce, zaměření se na nové možnosti využití veřejných prostorů a podpoření obytnosti a prostupnosti celého území obce.

3 METODIKA

Průzkumy, rozborů a návrh

Práce zahrnuje dvě základních části, a to analytickou a návrhovou. Zpracování analýz probíhalo v rámci Diplomního semináře. V této fázi byly provedeny terénní průzkumy obce Jizerní Vtelno. Poté byly prostudovány literární a internetové zdroje týkající se přírodních poměrů, historického vývoje, kulturních charakteristik, využití území, a plánované změny dopravy v modelovém území. Získané informace byly znázorněny v analytických mapách, pro jejichž zpracování byl využit program ArcGISPro a online dostupné internetové portály ČÚZK a CENIA. Výsledným výstupem průzkumů a rozborů byla problémová mapa, v níž jsou vyznačeny problémy v rámci celého modelového území. V rámci teoretické části byly také prostudovány literární a internetové zdroje zabývající se tématem venkovských veřejných prostorů a byla zpracována všeobecná rešerše tématu. Doplnění teoretických informací o řešené problematice probíhalo také v následující fázi vypracování návrhu, který je reakcí na vymezené problémy území.

Návrh vychází z potřeb a možností modelového území. Návrhová část se zabývá řešením veřejných prostorů na celém území obce na kopecní úrovni a dále řeší detailněji dva vybrané veřejné prostory - jeden v intravilánu obce - náves, a druhý v extravilánu - zaniklý sad. Návrhové řešení návsi reaguje na změny související s plánovanou přeložkou silnice I. třídy mimo intravilán obce, díky čemuž dojde k celkovému zklidnění a novým možnostem v obci. Návrhové řešení zaniklého sadu se zabývá přeměnou sadu na setkávací místo mimo intravilán obce.

Identifikace veřejných prostorů

Pro potřeby návrhové části bylo nutné vymezit veřejné prostory Jizerního Vtelna, jak v intravilánu, tak extravilánu. K vymezení došlo na základě komplexní analýzy modelového území a poznatků z literární rešerše.

Jako veřejné prostory byly identifikovány prostory nabízející obecně příležitosti k sociálním interakcím, setkávání, rozmanitým aktivitám, kulturním akcím, a prostory významné z hlediska obytnosti a prostupnosti. Jako veřejné prostory jsou vymezovány prostory přístupné všem bez omezení, bez ohledu na vlastnictví k těmto prostorům.

Síť veřejných prostorů je rozlišena na základní skladebné prvky - cesty, místa, oblasti - (základní členění veřejných prostorů zmiňované Jehlíkem, (2016) - viz rešerše.

Jednotlivé identifikované veřejné prostory jsou tříděny do běžně užívaných typů - v intravilánu náves, ulice, průchody, předprostory významných budov, dětská hřiště a sportoviště; a v extravilánu cesty, pěšiny, aleje, obecní louky, sady, vstupy do krajiny, místa s výhledem do krajiny, body zájmu v krajině, ale také např. celé oblasti jako říční niva se stezkami, údolí potoka s pěšinou, lesopark v údolí.

4 ÚVOD DO TEORIE

4.1 REŠERŠE

VYMEZENÍ POJMŮ

veřejný prostor a veřejné prostranství

veřejný prostor

Veřejné prostory jsou zdrojem příležitostí pro lidská setkávání a rozmanité aktivity, jsou prostředím umožňujícím bytí ve společnosti ostatních lidí, kde se lidé mohou vidět a slyšet navzájem. Celé spektrum aktivit, probíhajících ve veřejném prostoru, zajišťuje veřejnému prostoru atraktivitu a smysl. (Gehl, 2000)

Veřejný prostor je kostrou obce – sídla a krajiny, a z toho důvodu musí mít jasný řád, hierarchii, tvar a charakteristiku. Je složen ze základních prvků, kterými jsou cesta, místo a oblast. V sídle může cesta představovat např. ulici, místem je náměstí či park, oblast představuje určitou lokalitu či areál. Působení veřejného prostoru je významně ovlivňováno veřejnými i neveřejnými prvky – např. fasádami okolních domů či průhledy. (Jehlík, 2016)

veřejné prostranství

Existuje množství definic pojmu veřejné prostranství, shodujících se v několika charakteristických rysech: prostředí pro sociální interakce, veřejně přístupné, specifická forma prostranství umocňující symboliku, význam a identitu místa. (Soszyński a kol., 2022)

V české legislativě je používán termín veřejné prostranství. Dle zákona o obcích (č. 128/2000 Sb.) jsou veřejným prostranstvím všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.

Přístupnost může být omezena (časovým, pohotovým či činnostním režimem), platí-li omezení pro všechny bez rozdílu. Prostory, které nejsou přístupné bez omezení, jsou v tomto kontextu chápány jako neveřejné. (Jehlík, 2016)

Také ve stavebním zákoně (č. 183/2006 Sb.) je využit termín veřejné prostranství. Dle stavebního zákona jsou veřejná prostranství, stejně jako dopravní, technická infrastruktura a občanská vybavenost, součástí veřejné infrastruktury.

Veřejné prostranství je dle Jehlíka (2016): „půdorysným průmětem veřejného prostoru a je oblastí organizace dějů v tomto prostoru“. Jehlík veřejné prostranství představuje tedy jako půdorysný plán či podlahu veřejného prostoru s umístěným mobiliářem a stabilními objekty (– prvky drobné architektury, prostorotvorné přírodní prvky). (Jehlík, 2016)

Veřejné prostranství je plocha vymezená okolními strukturami – buďto zástavbou, zelení, vodním to-

kem či jinými prostorotvornými prvky (Územní studie veřejných prostranství, 2018). Podle charakteru povrchu se rozlišují dvě skupiny veřejných prostranství – skupina veřejných prostranství s převahou zpevněných povrchů a skupina veřejné zeleně zahrnující prostranství s převahou nezpevněných ploch/ ploch zeleně. (Územní studie veřejných prostranství, 2018; Jehlík, 2016)

Dvojměrné prostranství je tedy součástí trojrozměrného veřejného prostoru.

prostor soukromý

Soukromé prostory jsou prostory v soukromém vlastnictví, které ovšem mohou být významné svým působením na veřejný prostor (Čablová a kol., 2011) – např. důležitost soukromých předzahrádek tvořících pozvolný přechod mezi veřejným a soukromým (Čablová a kol., 2011; Jehlík 2016)

prostor poloveřejný

Poloveřejné prostory jsou veřejně přístupné, ale místními obyvateli (např. z okolních domů) „přivlastňované“, přesto že jim nepatří, a pohledem kontrolované – tzn. zajištěna přirozená sociální kontrola prostoru. Místní obyvatelé mívají tendence o tyto poloveřejné prostory, kterými mohou být např. menší obytné ulice, pečovat a využívat je např. pro výsadbu rostlin či pro umístění dětských prvků. (Čablová a kol., 2011)

prostor polosoukromý

Polosoukromé prostory představují plochy patřící do soukromého vlastnictví, ale přesto jsou za určitých podmínek přístupné veřejnosti. Příkladem polosoukromých prostorů mohou být komunitní zahrádky či vnitřní dvory. (Čablová a kol., 2011)

venkov

Venkov je prostor zahrnující jak krajinu, tak venkovská sídla (Salašová, 2014). Venkov může být považován za komplexnější označení pro kulturní krajinu, tedy krajinu ovlivněnou lidskou činností. „Venkov jsou člověkem přetvořené a v mnoha případech výrazně dotvořené ekosystémy, které s aktivní rolí člověka a také jím pozměněných, domestikovaných rostlin a živočichů počítají a neobejdou se bez nich“. (Blažek, 2004)

Venkov se vyznačuje úzkými sociálními vazbami mezi místními obyvateli. Na venkově se lidé znají navzájem, přirozeně ví co komu patří a znají pomístní názvy částí obce (Blažek, 2004).

venkovská sídla

Sídla, tedy zastavěná území obcí s obytnou či rekreační funkcí (Perlín, 1998), jsou vymežována z ně-

kolika hledisek. Např. z hlediska urbanistické struktury je pro venkovská sídla typická nízkopodlažní zástavba s velkým zastoupením individuálních rodinných domů, s významným prostorem návsi jako ohniska kulturně-sociálního dění a s vysokým podílem sídelní zeleně. Ze sociálního hlediska jsou charakteristické úzké sociální vazby mezi místními, přirozená sociální kontrola a participace. (Salašová, 2014)

Z hlediska počtu obyvatel jsou v ČR venkovská sídla vymežována maximální hranicí 2000 obyvatel v sídle (Salašová, 2014). Zákon o obcích (Zákon č. 128/2000 Sb.) vymezuje minimální hranici 3000 obyvatel, aby obec mohla být městem, pokud tak zároveň stanoví předseda Poslanecké sněmovny. Dle pojetí EU je venkov určován hustotou osídlení do 100 obyv./km².

Systém zeleně

Termíny „zeleň“, „plochy zeleně“, ani „sídelní zeleň“ a „krajinná zeleň“ nejsou v českém legislativním rámci definovány. Zeleň může být členěna do dvou základních skupin – sídelní zeleň (venkovská, městská) a zeleň krajinná. (Balabánová a kol., 2006)

Sídelní zeleň zahrnuje dvě skupiny ploch (Šimek, 2001):

- plochy, na nichž vegetační prvky převládají a zeleň plní hlavní funkci
- plochy, na nichž zeleň plní funkci doprovodnou k jiné hlavní funkci (v hlavní funkci bydlení, doprava, vybavenost)

Plochy sídelní zeleně jsou vymežovány v rámci zastavěného a zastavitelného území a ve vazbě na tato území. Cílem je tvoření spojitě sítě těchto ploch, a tím formování systému sídelní zeleně. Systém sídelní zeleně je tvořen zelení veřejnou, vyhrazenou i soukromou. (Územní studie sídelní zeleně, AOPKČR)

Dle Přílohy č. 7 k vyhlášce č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti je systém sídelní zeleně v rámci územního plánu součástí urbanistické koncepce. (Územní studie sídelní zeleně, AOPKČR)

kategorie zeleně podle přístupnosti:

zeleň veřejná

Veřejná zeleň je přístupná veřejnosti bez omezení (Mareček, 2005). Dle zákona o obcích (č. 128/2000 Sb.) je veřejná zeleň veřejným prostranstvím. Definice veřejné zeleně dle ČSN 83 9001 (839001) Sadovnictví a krajinářství zní: „zeleň v majetku obce, veřejnosti přístupná“.

Ve venkovských sídlech se veřejná zeleň běžně nachází zejména na návsi, v okolí kostela, podél vodních toků a ploch, u křížků, u kapliček nebo u hřbitovů atd. (Balabánová a kol., 2006). Mareček (2005) uvádí, že do této kategorie patří kromě parkové zeleně také např. zeleň sportovních areálů, lesy, trvalé travní porosty.

zeleň vyhrazená

Zezeň vyhrazená představuje zeleň, která je přístupná pouze určité skupině lidí, nebo je přístupná ve vymezeném čase – např. zahrada školní či nemocniční. (ČSN 83 9001 (839001) Sadovnictví a krajinářství)

zeleň polosoukromá

Jedná se o zeleň nacházející se na obecním pozemku, která je udržovaná a využívána soukromými subjekty. Tyto plochy zeleně mohou mít podobu okrasných výseb nebo mohou sloužit např. pro dětské hry či sousedské posezení. (Mareček, 2005)

zeleň soukromá

Zezeň soukromá je ve vlastnictví fyzických či právnických osob, s výjimkou obce a státu (Oberstein a Cach, 2001), a obvykle veřejnosti nepřístupná (ČSN 83 9001 (839001) Sadovnictví a krajinářství).

VENKOVSKÝ CHARAKTER

Snaha pochopit venkovský charakter vychází ze skutečnosti, že povahu našeho vesnického prostředí považujeme za kulturní hodnotu, která je zároveň dle mnohých názorů v ohrožení. Z architektonického pohledu je potřeba se zaměřit na zkoumání obecných a dlouhodobě platných charakteristických rysů hmotného venkovského prostředí. Mezi obecně přijímané projevy venkovského charakteru patří zejména určité způsoby uspořádání struktury pozemků a veřejných prostranství, péče o siluetu vesnice, vzhled oplocení a předzahrádek, rybníků, vodních toků a vodních ploch, sakrálních staveb, umístění a orientace domu na parcele atd. Přičemž pozitivní zhodnocení projevu je spojováno s jeho vazbou na minulost a potřebou její kontinuity. (Rýpar, 2016)

Architekti při vyjadřování se o charakteru venkovského prostředí volí často abstraktní slova jako např. měkké okraje, pozvolné přechody, jednoduchost, sousedskost, neokázalost, samostatnost, zakotvenost, prostupnost krajiny, lidová architektura, zemědělství. Naproti tomu prvky narušující harmonii venkovského prostředí jsou vyjmenovávány zcela konkrétně – např. vysazování tují, cypřišů, smrků, jalovců [jedná se totiž o dřeviny v našich podmínkách nepůvodní či mající své ekologické optimum ve vyšších nadmořských výškách], okrasné záhony, oplocení z prefabrikátů [často s imitací kamene], zámková dlažba a betonové obrubníky – vytvářející spíše urbanizovaný charakter území [a místo rozmanitosti typické pro venkov vnášejí do prostředí fádnost], zpevněné požární nádrže či výstavba katalogových domů. Pro mnoho obecně známých narušitelů však chybí vysvětlení jejich nevhodnosti pro využití na venkově. (Rýpar, 2016)

Venkovský charakter je také tvořen bezprostředním vztahem venkovského sídla s jeho krajinným

prostředím. Tento v minulosti tradiční vztah se bohužel postupně vyvíjel nevhodným způsobem, kdy krajina byla chápána jako čistě produkční, došlo k úbytku polních cest a tím ke zhoršení prostupnosti. Venkovský charakter je také negativně ovlivňován např. novou výstavbou domů na místech původních humen, bez přechodového pásu zeleně, v přímé návaznosti na produkční krajinu. (Mareček, 2005)

Dle názoru Blažka (2004) tkví půvab venkova v použití přírodě blízkých tvarů a povrchů, které umějí přirozeně stárnout, a ne v geometrických tvarech, betonu, plastu a skleněných stěnách, kterými bývá venkov často ochuzován. Krajinářský architekt Josef Kumpán v příručce o rozdílech městského a venkovského charakteru z roku 1939 kritizuje také pravidelná stromořadí v prostředí vesnic. (Rýpar, 2016) Významnost způsobu použití dřevin ve venkovském prostředí je zmiňována také krajinářskou architektkou Radmilou Fingerovou (2015), která upozorňuje na volbu vhodných druhů dřevin a jejich umístění – správné je vysazování stromořadí na trasách mezi jednotlivými vesnicemi, avšak za nevhodné jsou považovány návrhy stromořadí v intravilánech vesnic. Charakter venkova je utvářen sady s nízkou zelení po okrajích a velkokorunnými stromy ve středu vesnic. Ve venkovském prostředí přírodní krajina představuje pozadí, do kterého jsou jako figury vloženy jednotlivé stavby, zahrady a další lidské výtvořiny (Rýpar, 2016).

Podoba lidských výtvořin je často dána lokálními podmínkami a zdroji, např. v oblastech s dostatkem dřeva jsou ze dřeva hojně stavěny domy, lávky, ploty (Blažek, 2004)

Prostředí současného českého venkova již svými formami nereflktuje funkce, pro jaké bylo původně utvářeno. Např. návsi, domy a struktura pozemků jsou v současnosti využívány jiným způsobem než v minulosti. (Rýpar, 2016) Způsob života na venkově je proměňován. Zemědělství již nezastává dominantní roli. Do popředí zájmu se dostává hospodaření v krajině, obnova půdy, vody, vzduchu a obecně života na Zemi, a ozdravné účinky přírodního prostředí, vyhledávané městskými obyvateli (Blažek, 2004), zprostředkované např. skrze vesnickou turistiku, agroturistiku, ekoturistiku, agroekoturistiku.

Soszyński a kol. (2022) shrnuje charakteristiky venkovských veřejných prostranství vycházející z existujících literárních zdrojů. Uvádí následující charakteristiky: svoboda a spontánnost užívání veřejných míst, zapojení místních při utváření a údržbě veřejných prostranství, neformálnost, vztah s okolní krajinou, plynulé rozhraní mezi soukromým a veřejným, nízká kvalita a rozmanitost veřejných prostranství, tíhnutí k tradicím.

KLÍČOVÉ MOMENTY VÝVOJE VEŘEJNÉHO PROSTORU VENKOVA

Dle Blažka (2004) je potřeba pojem veřejný prostor v rámci vesnic užívat opatrně, odůvodňuje to faktem, že dříve se všichni místní obyvatelé navzájem

znali, ve větší či menší míře byli navzájem příbuzní, a neexistovala tedy ve venkovském prostředí veřejnost.

V současné době už však venkov není homogenní uzavřenou komunitou, ale rozmanitým, otevřeným a multifunkčním prostředím. Jako veřejná prostranství mohou být považována místa, na kterých dochází k sociálním interakcím, k aktivnímu kontaktu (např. zdravotní či vzájemné prohození pár slov) ať už mezi místními či cizími návštěvníky, jelikož sociální interakce jsou podstatou veřejných prostranství. (Soszyński a kol., 2022).

Využití veřejně přístupných prostranství se proměňovalo v závislosti na změnách forem zemědělské výroby. V případě obcí se záhumenicovou plužinou využívaly hospodářské objekty praktického přímého napojení na zemědělské pozemky. Díky tomu nebylo centrum obce zatíženo hospodářským provozem a sloužilo převážně společenskému vyžití. Později, v souvislosti s rozvojem zemědělské výroby, docházelo ke koncentraci zemědělských objektů a k hospodaření na plochách i mimo záhumenicový prostor, což působilo na kvalitu veřejných prostranství, která plnila kromě společenské funkce funkci hospodářského provozu. Ve vazbě na kolektivizační snahy po r. 1948 byla zemědělská výroba odsouvána mimo sídla, čímž sice bylo umožněno větší společenské využití veřejných prostranství, avšak životní prostředí obyvatel bylo zhoršeno negativními vlivy souvisejícími s umisťováním velkovýrobních provozů přímo v sídle. S ukončením zemědělského provozu v intravilánech vesnic nastaly možnosti pro rozvíjení kulturně společenského využití veřejných prostranství. (Mareček, 2005)

proměny veřejného prostoru intravilánu

náves

Nejvýznamnějším veřejným prostorem vesnic byla odjakživa náves, středobod, kolem kterého se utvářel návesní půdorysný typ obce. Funkce návsi se měnily v závislosti na potřebách obyvatel. V minulosti převažovala hospodářská funkce návsi, kdy tento prostor sloužil pro shromažďování dobytka, fungování pěstitelských zahrádek, víceúčelový návesní rybník byl využíván při protipožární ochraně, sloužil také jako prostředí pro vodní drůbež, pro plavení koní atd. Na návších byly z praktických důvodů vysazovány vysokokmenné stromy odolné vlivům hospodářského provozu. Stejně opodstatnění na návších měly rozsáhlé travnaté či mlatové plochy s univerzálním využitím. (Mareček, 2005; Baroš a kol., 2014) V případě návesních vesnic se v sílčetě obce projevily vysokokmenné stromy soustředěné na návsi, navazoval prstenec nižší zeleně zahrad s ovocnými stromy, přecházející do volné krajiny. (Baroš a kol., 2014)

Náves také zastávala kulturní a společenskou funkci (Mareček, 2005), lidé se zde shromažďovali při slavnostních příležitostech a trzích atd (Baroš a kol., 2014). Na návších byly situovány nejvýznamnější objekty, jako kostely a kapličky, hospoda, kovárna, byly zde umisťovány pomníky, vysazovány památné stromy a symetrické skupiny stromů tvořící jednotu s důležitými

stavbami návsi. Prostor návsi byl vymezen hmotou jednotlivých stavení s poloveřejnými předzahrádkami s lavičkami, a stromy dávajícími vyniknout krásným štítům a vjezdům. Předzahrádky plnily kromě estetické funkce také funkci odpočinkového místa a místa pro společenskou komunikaci. (Mareček, 2005)

S dozríváním drobných zemědělských usedlostí a hospodářských činností, a tím pádem také vytrácením hospodářského využití návsi, se ve větší míře začalo uplatňovat kulturně společenské využití návsi a snahy o vytvoření okrasného prostoru. S tím souviselo budování návesních parčíků inspirovaných městskými parky, které v rámci venkovského prostředí působily nepatřičně. (Mareček, 2005; Baroš a kol., 2014) Od 60. let 20. století se na veřejných prostranstvích začaly výrazně uplatňovat nevhodné jehličnaté dřeviny jako např. zeravy, cypřišky či smrky pichlavé (Baroš a kol., 2014)

V současnosti jsou nejvýraznějšími funkcemi návsi průjezdná doprava a parkování. Je nutné uvědomit si potenciál návsi pro podpoření jejich kulturně společenské důležitosti. (Mareček, 2005; Baroš a kol., 2014)

uliční prostory

Ulice jsou osou společenských interakcí. V období klasického rozvoje vesnic byly ulice polyfunkčním prostorem s funkcí hospodářsko provozní, sociální i kulturní. Typickou součástí uličního prostoru byly předzahrádky, vybavené lavičkami pro odpočinek, umožňující sousedskou komunikaci. (Mareček, 2005)

V dalším období vývoje vesnic došlo kvůli zintenzivnění dopravy ke zhoršení obytnosti ulic. Nejvýrazněji byly ovlivněny ulice, kterými vedly komunikace vyšších tříd. V souvislosti s potřebou budování nových inženýrských sítí a negativními vlivy dopravy docházelo k omezování uliční zeleně. Vznikaly také příliš dlouhé monotónní ulice postrádající zelesň, a stavěly se vysoké neprůhledné ploty absolutně oddělující veřejný prostor ulice od soukromých zahrad. (Mareček, 2005)

Mareček (2005) upozorňuje, že současný neadekvátní stav ulic je potřeba pozvednout na úroveň vysoce obytného prostoru, což lze řešit také pomocí tvorby nového systému uliční zeleně.

Na vesnicích se obvykle nachází velké množství veřejných ploch, které nejsou uzpůsobené současným potřebám veřejnosti, ale nabízejí v tomto ohledu potenciál. Jedná se o plochy často původně s hospodářsko provozní funkcí, která již není aktuální. Mezi takové plochy patří např. části návsi či nádvoří zemědělských usedlostí. Řešením může být využití těchto ploch pro veřejnou zelesň, což ale nemusí být nejpotřebnější řešení v případě sídel obklopených hodnotnými přírodními útvary. (Mareček, 2005)

proměny veřejného prostoru extravilánu

prostupnost a obytnost zemědělské krajiny

V minulosti se s určitými půdorysnými typy sí-

del pojily určité formy plužin. Plužina je označení pro zemědělsky využívanou půdu vázící se k obci. Podoba plužiny byla utvářena na základě přírodních podmínek a způsobu hospodaření. Plužina bývala členěna bohatou cestní sítí a sítí travnatých mezí, čímž byla zajištěna prostupnost a obytnost krajiny. (Mareček, 2005) Ve vazbě na uspořádání plužiny, mezi a cestní sítí byla tvořena charakteristická struktura krajinné rozptýlené zeleně, která přirozeně navazovala na pás zeleně zahrad, díky čemuž bylo sídlo s krajinou plynule provázáno (Baroš a kol., 2014). Až do II. světové války byla struktura krajiny poměrně stabilní díky vztahu lidí ke krajině, založeném na respektu a přirozených znalostech, a díky šetrnému zemědělství (Salzmann a kol., 2020)

Výrazné negativní změny z hlediska prostupnosti a obytnosti venkovské (zemědělské) krajiny nastaly v důsledku pozemkových úprav po II. světové válce. Na základě myšlenek kolektivního zemědělství došlo k rozorání mezí a polních cest, a k přeměně rozmanité krajiny na monotónní krajinu rozsáhlých lánů polí. (Salašová, 2014) Z krajiny tak bylo násilně odstraněno mnoho cest, které se původně významně propisovaly do struktury krajiny a jejichž přirozené trasování vznikalo postupným historickým vývojem (Salzmann a kol., 2020)

Přislíb zlepšení stavu zemědělské krajiny přinesly nové komplexní pozemkové úpravy po roce 1989, jejichž cílem bylo narovnění vtahů a vazeb k zemědělské půdě a její revitalizace (Salašová, 2014). Významnou součástí pozemkových úprav jsou tzv. „společná zařízení“. V rámci společných zařízení týkajících se zpřístupnění pozemků je řešena rekonstrukce a doplnění polních či lesních cest, čímž je zlepšována prostupnost krajiny. Další kategorie společných zařízení řeší proti-erozní a vodohospodářská opatření a skladebné prvky územního systému ekologické stability (ÚSES). (Skřivanová, 2012)

ovocné sady a aleje

Díky drobným sadům a ovocným alejím byla krajina lákavá svou pohostinností a obytnou kvalitou (Mareček, 2005). Ovocné sady a humna byly místem setkávání venkovských obyvatel v krajině. Dle elektronického slovníku staré češtiny jsou humna prostorem oddělujícím zastavěné území obce od polností a okolní krajiny. Jednalo se o pás ovocných sadů za hospodářskými objekty, kde se pásla hospodářská zvířata a kde si také chodily děti hrát (nasepriroda.cz). V historické tradiční krajině byly sady zakládány nikoli v hustém sponu, ale stromy byly vysazovány rozvolněně v řadách s velkými rozestupy. Těmito řadami stromů byly členěny louky a políčka. Po II. světové válce docházelo k výsadbám rozsáhlých víceřadých sadů v hustém sponu jako kompenzace za stromy odstraněné během kolektivizace a socializace venkova. (Dovala, 2021) V současné době bývají extenzivní ovocné sady obnovovány či nové sady zakládány. Ceněny jsou pro své pozitivní vlivy na krajinu, ať už z hlediska ekologického, klimatického, agrotechnického, pedologického či krajinářsko-estetického, a také

pozitivní vlivy na obyvatele obce, kteří posilují sociální vazby mezi sebou při společných výsadbách, údržbě a sklizni. (Hrdoušek a kol., 2016)

Lidové krajinářství

Zeleň venkovských sídel a volné krajiny byla vedle záměrně navržených úprav také silně formována lidovým krajinářstvím – tedy zvyklostmi v pojetí zeleně vycházejícími z potřeb a možností místních obyvatel. Např. z potřeby vymezit soukromý pozemek docházelo k výsadbám hraničních stromů a stromořadí, před kovárnami, hospodami a také na polích, kde lidé pracovali, byly vysazovány stromy se širokými a hustými korunami pro zajištění ochrany proti silnému slunci či dešti. Využívány byly zejména domácí druhy rostlin, rostlinný sortiment extravilánu a intravilánu byl sjednocený. (Mareček, 2005)

Projevem lidového krajinářství bylo také citlivé umístění drobných staveb (např. kapličky a kříže) či vysazování stromů v krajině na důležitých místech. (Mareček, 2005) S těmito stavbami byly spjaty výsadby vegetačního doprovodu zajišťujícího výraznější estetické působení stavby v krajině a také ochranu před vlivy počasí (Baroš a kol., 2014)

Téma lidového krajinářství neznamená pouze činnosti a projevy vázané na minulost, ale kontinuální procesy probíhající také v současnosti a reflektující současný vztah venkovských obyvatel se svým prostředím. (Mareček, 2005)

VEŘEJNÝ PROSTOR VENKOVSKÝCH SÍDEL - KATEGORIZACE

veřejné prostory intravilánu

náves

Nejvýznamnějším veřejným prostorem vesnice je náves (Mareček, 2005; Dohnal a kol., 2011, Salašová, 2014; Jehlík, 2016; Soszyński a kol., 2022). Náves většinou představuje největší veřejně využívaný prostor v obci (Mareček, 2005). Je vizitkou či fasádou obce, ale zároveň může být nejméně čitelným místem obce kvůli změnám způsobeným historickými tlaky (Blažek, 2004). Náves či plácek je centrální veřejný prostor, většinou nenese žádný název a nachází se na křižení cest či v předprostoru významné stavby. Náves může být tvořena povrchy zpevněnými či nezpevněnými či jejich kombinací. (Jehlík, 2016) Existuje několik půdorysných forem sídel a jejich návsi vycházejících z přírodního kontextu místa jejich vzniku – forma návěsí, ulicovka, okrouhlice, a rozptýlená.

ulice

Dle Dohnala a kol. (2011) jsou veřejné prostory venkovských sídel tvořeny hlavně ulicemi a návsi. Při pohybu po ulici lidé opticky vnímají prostředí sídla,

setkávají se a komunikují (Mareček, 2005).

V rámci doporučení pro úpravy veřejného prostoru v publikaci Urbanistický a architektonický manuál NP Šumava (Dohnal a kol., 2011) je zahrnuto téma řešení místních komunikací, veřejného parkování, zeleně ve veřejném prostoru a drobné architektury. V manuálu jsou za nejvýznamnější veřejné prostory sídel považovány prostory místních komunikací (zahrnující hlavní i přidružený dopravní prostor). V této souvislosti je upozorněno na revidovanou normu Projektování místních komunikací ČSN 73 6110 z r. 2006, která je zaměřena na řešení komunikací uvnitř sídel, chápe komunikace jako prostředek utváření obce, jako prostor, který není vyhrazen pouze dopravě, ale má reagovat na různorodé lidské požadavky a potřebné funkce. Norma se zabývá např. zvýšením bezpečnosti v obcích, zkldňováním dopravy, ochranou chodců a cyklistů. Manuál uvádí vhodná a nevhodná řešení jak úprav stávajících komunikací, tak návrhu nových komunikací. (Dohnal a kol., 2011)

V rámci územních studií veřejných prostranství (viz např. ÚSVP Tehov, Klokočná) jsou v sídlech řešeny kromě návsi, plácků a ulic také předprostory významných veřejných budov, průchody, sportoviště, hřbitovy, parky, lesoparky, rozhraní sídla a krajiny, prostranství nových obytných zón, autobusové zastávky, parkoviště.

Mezi vyhrazené veřejné prostory se řadí plochy veřejných zařízení – jako např. školy, sportovní areály, parkoviště, atd. Dohnal a kol., 2011).

sídelní zeleň venkovských sídel - kategorizace

V rámci vesnic má sídelní zeleň obrovský význam, který je odůvodněn jak velkým rozsahem ploch sídelní zeleně, kdy zeleň pokrývá 50-75 % plochy sídel, a také pozitivními vlivy na mikroklima, ekologickou stabilitu krajiny, obytnost prostředí, estetické působení, lidské psychické i fyzické zdraví, a významnou roli hraje také užžitný charakter zeleně. (Baroš a kol. 2014)

V metodice pro výběr vhodných druhů dřevin a bylin pro venkovská sídla jsou rozlišeny historické formy sídelní zeleně (Baroš a kol., 2014):

- venkovské zahrady
- návěs
- okolí kostelů a hřbitovů
- farní zahrady
- školní zahrady
- vegetační doprovod kováren
- vegetační doprovod mlýnů
- hospodské zahrádky
- zahrady panských dvorů
- zámecké zahrady a parky
- drobné památky a jejich vegetační doprovod

Některé z těchto historických forem vyhovují současným potřebám, jiné už svému původnímu účelu neslouží a jsou spíše důkazem kulturního vývoje a inspiračním zdrojem pro současné krajinářské úpravy. (Baroš a kol., 2014) Dle Marečka (2005) jsou na vesnicích hojně zastoupeny veřejné plochy nevyužívané pro současné sdílené potřeby lidí.

Pro potřeby řešení zeleně ve venkovském prostředí je účelné rozlišovat kategorie ploch z hlediska funkčnosti a charakteru výsadby, společenské přístupnosti, a výškové gradace (Mareček, 2005).

Kategorie zeleně venkovských sídel (dle Marečka, 2005)

- podle její funkce a charakteru výsadby:

1 Parková zeleň (veřejných, vyhrazených, poloveřejných ploch)

- odpočinkové parky
- doplňková parková zeleň
- zeleň hřbitovů
- zeleň vybraných částí sídel s převažující esteticou funkcí

2 Obytná zeleň

- soukromé zahrady
- zeleň bytových domů
- zeleň sportovních zařízení

3 Biotechnická zeleň

- zeleň ÚSES
- hygienická a meliorační zeleň
- zeleň zemědělských výrobních zařízení

4 Hospodářská zeleň

(nachází se většinou na okraji intravilánu, tzn. významně utváří vztah sídla s okolní krajinou)

- ovocné sady
- lesy (s výjimkou oplocených obor nebo speciálně chráněných porostů jsou lesy veřejně přístupnými útvary zeleně)
- trvalé travní porosty (louky a pastviny)

- podle způsobu společenské přístupnosti

- 1 Veřejná zeleň
- 2 Vyhrazená zeleň
- 3 Polosoukromá zeleň
- 4 Soukromá zeleň

- podle výškové gradace

- 1 Nízká zeleň
- 2 Středně vysoká zeleň
- 3 Vysoká zeleň

EXTRAVILÁN JAKO VEŘEJNÝ PROSTOR

Tomuto tématu se věnuje článek Krajina jako veřejný prostor – plánování krajiny (Salzmann a kol., 2020), ve kterém je zdůrazněno, že krajina je vedle svých všech důležitých funkcí také veřejným prostorem.

Vymezování veřejného prostoru v intravilánu, ale ve velké míře také extravilánu se věnuje Hroncová (2016) v analýze veřejného prostoru vesnice Tasov. Do analýzy zahrnuje také analýzu pohledů – jednak z veřejného prostoru do soukromého a také pohled z vesnice směrem do volné krajiny, a v neposlední řadě jsou zkoumány také horizonty a terén. Hroncová se tedy v rámci

analýzy vesnice zaměřila nejen na fyzický veřejný prostor, ale také na vymezení vizuálně vnímaného veřejného prostoru. Také Jehlík (2016) konstatuje, že veřejný prostor lze chápat a vnímat ve dvou polohách, tedy fyzické i psychické.

V rámci územních studií veřejných prostranství jsou v extravilánu řešeny vstupy do krajiny, cesty, pěšiny, aleje, obecní louky (rekreační využití), sady, plácky, místa s výhledem do krajiny.

krajina a její průchodnost v české legislativě

V české legislativě jsou vymezeny základní práva a povinnosti týkající se pohybu a chování lidí v krajině.

Dle zákona o ochraně přírody a krajiny, dále ZOPK (č. 114/1992 Sb.), části zabývající se přístupem do krajiny (§ 63, odst. 1): „Každý má právo na volný průchod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby, ...“ [V souvislosti s tímto vymezením dle vlastnických poměrů se nabízí otázka, zda si je člověk procházející krajinou vědom těchto majetkoprávních vztahů a zda je schopen posoudit, kam může vstoupit (pokud se samozřejmě nejedná o oplocená území či jinak na první pohled nepřístupná území).] Avšak právo na volný průchod neplatí pro: „...zastavěné či stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinice, chmelnice a pozemky určené k faremním chovům zvířat. A po orné půdě, loukách a pastvinách je možné volně procházet pouze v době, kdy nehrozí poškození porostů či půdy, nebo kdy neprobíhá pastva dobytka (viz § 63 odst. 3).

Přístupnost zvláště chráněných území může být omezena (např. na pohyb pouze po vyznačených cestách) z důvodu možných negativních vlivů příliš vysoké návštěvnosti viz ZOPK (č. 114/1992 Sb., § 64).

ZOPK také pojednává o nutnosti starat se o vlastní bezpečnost a bezpečnost svěřených osob při pohybu v krajině (viz § 63 odst. 5): „Každý je povinen při pohybu na cizích pozemcích včetně pohybu na pozemních komunikacích, stezkách a pěšinách, vyznačených cyklostezkách, odpočinkových místech, tábořištích a v altáncích mimo zastavěná území obcí dbát své osobní bezpečnosti nebo bezpečnosti osob svěřených a přizpůsobit své jednání stavu přírodního prostředí na těchto pozemcích a nebezpečím v přírodě obvyklým...“

V rámci Lesního zákona (č. 289/1995 Sb.) části Užívání lesů, odst. 1, § 19 je stanoveno, že: „každý má právo vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí, sbírat tam pro vlastní potřebu lesní plody a suchou na zemi ležící klest. Při tom je povinen les nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí...“ Dle odst. 2, § 19 je při pohybu v lese potřeba myslet na svou bezpečnost: „Dbát své osobní bezpečnosti platí i při pohybu na účelových komunikacích v lese, vyznačených stezkách, pěšinách a trasách, odpočinkových místech a tábořištích.“ Zákon v § 20 vymezuje zákazy některých činností v lese pro předcházení škod a narušení lesa, patří mezi ně např. zákaz rušit klid a ticho, zákaz jezdit na kole, koni, lyžích či saních

mimo lesní cesty a vyznačené trasy, zákaz rozdělovat oheň mimo místa pro to určená a do vzdálenosti 50 m od okraje lesa.

Možnost procházení podél vodních toků v krajině je řešena vodním zákonem (č. 254, 2001 Sb.): Mezi povinnosti vlastníků pozemků, jejichž součástí jsou koryta vodních toků, mimo jiné patří (§ 50): „...strpět po nich průchod osob podél vodních toků; výjimku z této povinnosti může povolit vodoprávní úřad po projednání s příslušným správcem vodního toku; to neplatí na pozemcích v zastavěném území a na oplocených pozemcích, ...“ Také mezi povinnosti vlastníků pozemků sousedících s koryty toků patří (§ 51): „... c) strpět, po předchozím projednání s nimi, po nich průchod osob; to neplatí na pozemcích v zastavěném území a na oplocených pozemcích, ...“

Dle české legislativy se tedy člověk může v krajině pohybovat (často za určitých podmínek, či omezeně) a využívat krajinu takovým způsobem, aby nedocházelo k jejímu narušení.

krajina jako veřejný prostor v krajině plánování

Zpracovávání krajiněho plánu po vrstách (souborech souvisejících témat) se jeví jako efektivní a logický postup. Vrstvami krajiny se rozumí (zpracováno dle Salzman a kol., 2020):

- voda a vodní režim krajiny

Voda je esenciální složkou krajiny. Říční krajina zahrnuje území rozprostírající se od pramenů až po ústí toků. Říční krajina se významně podílí na obytnosti krajiny a je prostředím nepostradatelných ekologických funkcí, ale také potenciálů pro rekreaci a zlepšování prostupnosti.

- krajinná struktura, využití území

Krajinná struktura představuje prostorové uspořádání krajiny. Jedná se o uspořádání sídel, komunikací, veřejných prostranství, zemědělské půdy, rozptýlené zeleně atd. Je nutné zaměřovat se na ozdravení zemědělské půdy, propojení sídla s okolní krajinou, provázání sídelní a krajině zeleně, a cestní propojení intravilánu s extravilánem.

- šedá infrastruktura

Vedle témat usměrňování rozvoje zastavěného území, hospodaření s dešťovou vodou, je také cíleno na vytváření funkčního systému veřejných prostranství, cestní sítě a sídelní zeleně.

- obytnost a prostupnost krajiny pro člověka

Tato vrstva je zcela zásadní z pohledu využití krajiny jako veřejného prostoru. Obytnost je zprostředkovávána místy pro pobyt venku a místy vybízejícími k zastavení. Jedná se o veřejná prostranství sídel a body zájmu v krajině. Prostupnost je zajišťována cestní sítí*, přičemž nejvíce žádoucí je provozování pěší, cyklo dopravy a dalších neautomobilových forem dopravy. Díky těmto druhům dopravy je krajina veřejným prostorem přívětivým k rekreaci a pobytu. Významným tématem z hlediska zlepšování prostupnosti je obnova zaniklých historických

cest či vytváření cest nových, přičemž je důležité zahrnout vegetační doprovod cestní sítě. Doporučení pro navrhování cest v krajině včetně doprovodné zeleně shrnuje např. Mareček (2005).

- systém vegetačních prvků

Cílem je vytvoření multifunkční spojitě sítě zeleně. Systém zahrnuje zvláště chráněná území, prvky ÚSES, významné krajině prvky, doprovodnou zeleň vodních toků a komunikací atd. Tyto vegetační prvky také významně podporují obytnost a prostupnost území.

*Cesta je typem veřejného prostoru. Jedná se o liniový veřejný prostor tvořený vlastní formou spolu s doprovodnými prvky, jako např. stromořadí, příkopy, svahy. (Jehlík, 2016)

ZPŮSOBY ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ O PROBLÉMECH VEŘEJNÉHO PROSTORU VESNICKÝCH SÍDEL

Zpracováno dle Blažka (2004): Blažek (2004) v knize Venkovy připomíná, že problémy, které nejsou vnímány, není potřeba řešit. Pohled cizích lidí a taky např. architektů na problematiku i hodnotné jevy venkova je cenný, protože místní lidé tyto jevy již nemusejí vnímat, neboť jsou na své prostředí zcela zvyklí. Takové jevy, zpozorované „čerstvými“ očima a zachycené na fotografiích a následně představené místním venkovským obyvatelům, mohou v těchto místních probudit jejich vlastní problémové a hodnotové vidění a možná také zájem spolupracovat na případném návrhu obce.

Zásadní je poznání problémů reálných místních obyvatel, jichž se věc týká. Je důležité vytvořit prostředí, aby k vytyčení cílů mohl přispět každý, kdo má o to zájem.

Oblíbeným způsobem odhalování problémů je SWOT analýza – hledání slabých a silných stránek (strengths and weaknesses – SW) a příležitostí a hrozeb – Opportunities and Threats – OT). Blažek (2004) upozorňuje, že taková analýza je většinou namísto místními obyvateli vypracována jedním úředníkem a bohužel ne-reflektuje reálné problémy.

Pokud je cílem získat podklad pro architektury, jako vhodná se jeví metoda s využitím problémové mapy, kdy jsou problémy vztahovány ke konkrétním místům. Účastníci se místní obyvatelé jsou pobídnuti k zakreslování problémů obce do připravené mapy. Poté je potřeba nalézt vazby mezi jednotlivými problémy. Účastníci rozpoznané vazby zakreslují do schématu s problémovými okruhy. Takto mohou samotní obyvatelé přijít na velice nosná řešení problémů.

Velice mocnou metodou je využití problémových fotografií. Je zúročeno efektu, kdy někdo cizí, může to být architekt, si více všimá problémů, na které už mohou být místní lidé zvyklí, a proto je už neregistrují. Takové fotografie mohou v místních vzbudit zájem např. o architektonický projekt reagující na problémy.

Další metodou získávání řešení či podkladů pro řešení problémů je tzv. brainstorming, kdy účastníci

ústně sdělují své nápady na zadané otázky. Podobnou metodou je brainwriting, při které účastníci zapisují své nápady na lístečky.

Vesnice jsou bohatým zdrojem vynalézavých řešení problémů, které mohou být využitelné i v současnosti. Obvykle jsou tyto nápady řešením místních problémů místními prostředky, takže tam pomáhají a neškodí. (Blažek, 2004)

PRINCIPY NAVRHOVÁNÍ VEŘEJNÉHO PROSTORU VENKOVA

Je vůbec správné ovlivňovat a architektonicky navrhovat podobu venkovských sídel?

Existuje mnoho důvodů proč se zabývat venkovskými veřejnými prostory. Jedním z nich je fakt, že vesnice již nejsou výhradně definovány zemědělskou činností, ale zastávají také další funkce a role a pozornost je postupně směřována také na kvalitu života venkovských obyvatel a kvalitu prostoru, ve kterém žijí (Soszyński a kol., 2022). Veřejná prostranství ovlivňují spokojenost obyvatel a pokud umožňují různorodé aktivity, mají také pozitivní dopad na celkové zdraví obyvatel. Veřejná prostranství také obec reprezentují a pokud jsou atraktivní pro návštěvníky, je to ku prospěchu např. místním restauracím či ubytovacím zařízením. Obyvatelé si váží počinů pro zkvalitňování obce a pokud mají možnost se na vylepšování obce podílet, je předpoklad, že se k nim budou chovat s respektem. (Hainc a kol., 2021)

Vzhled našich vesnic by neměl být regulován vyhláškami – stanovenými městskými architekty či úředníky – většinou vesnici neznalými, jelikož je tak vyjadřována nedůvěra ve schopnosti a svéprávnost venkovských obyvatel. Avšak definování zásad způsobu výstavby pro zachování venkovského charakteru a udržení jeho hodnot je na místě. Je důležité si uvědomit, že cílem není dohánět město, ale podpořit hodnoty a identitu venkova a namísto městského způsobu myšlení se spolehnout opět na selský rozum. Selským rozumem je myšlena schopnost společenstva určitého území diskutovat o problémech a společně přicházet na optimální řešení. S takzvaným selským rozumem se pojí také schopnost citlivě využívat prostředí a respektovat rozmanitost. Venkov je prostředí pro ty, kteří pochopili, že napodobovat vyvážené přírodní cykly je moudřejší než přírodu měnit k neustále se proměňujícímu obrazu svému. (Blažek, 2004)

metodiky pro utváření venkovských veřejných prostorů

V českém prostředí existuje řada literárních zdrojů, zabývajících se venkovským prostředím, v nichž je zahrnuta tematika utváření veřejného prostoru venkova.

O venkovském prostředí (intravilánu i extravilánu) pojednává např. publikace Krajinářská architektura

venkovských sídel (Mareček, 2005), ve které je kladen důraz na pojetí venkovské sídelní zeleně, na její obytnou hodnotu, na prostorové, funkční a estetické principy tvorby zeleně – které jsou vysvětleny také graficky pomocí schémat. Pozornost je věnována také krajiněmu prostředí vesnic. Venkovské zeleni se věnuje také Metodika pro výběr vhodných druhů dřevin a bylin pro venkovská sídla (Baroš a kol., 2014), která mimo jiné obsahuje praktický výčet taxonů rostlin typického venkovského sortimentu.

Hroncová (2016) upozorňuje, že nejsou stanoveny principy pro práci s veřejným prostorem současných vesnic. Plánování veřejného prostoru venkovského prostředí (jak intravilánu, tak extravilánu) vyžaduje specifický přístup, který dbá na úzký vztah ke krajině a na skutečné potřeby a činnosti místních obyvatel.

Přes absenci metodiky, komplexně představující zásady tvorby venkovských veřejných prostorů, je možno se v současnosti opřít, vedle publikací primárně zaměřených na metodické pokyny pro utváření venkovské zeleně, o metodiky, jejichž součástí jsou ve větší či menší míře doporučení pro veřejné prostory venkova, jako např.:

- Doporučení k péči o vesnické stavby a veřejný prostor (Tichá, 2014) se stručnými doporučeními pro venkovský veřejný prostor;

- Metodika plánování veřejných prostranství malých obcí (Hainc a kol., 2021) obsahující soudobé základní principy práce s prvky veřejných prostranství;

- Urbanistický a architektonický manuál NP Šumava (Dohnal a kol., 2011), přestože se jedná o manuál zpracovaný pro konkrétní území, je univerzálně využitelný. Představuje zásady při úpravách veřejného prostoru, pomocí fotografií vysvětluje nevhodná a vhodná řešení prostoru.

zásady tvorby venkovských veřejných prostorů

Pro navrhování veřejného prostoru je potřebné poznání budoucího režimu daného veřejného prostoru, odvození jeho typologie a nalezení jeho vhodné skladby. Forma veřejného prostoru se odvíjí od dějů v prostoru se odehrávajících, od způsobu užívání a vnímání prostoru obyvateli. (Jehlík, 2016)

V rámci Doporučení MMR k péči o vesnické stavby a veřejný prostor (Tichá, 2018) je zdůrazněno, že nesmí docházet k přeměně českých vesnic na unifikovaná města ignorující jedinečnost místa. Zachování vesnického charakteru znamená ctít tradice, kterými byl charakter utvářen, a zhmotnění tradic v podobě návsi, cest, plácků, staveb a drobných staveb a prostorů mezi nimi.

Dle Doporučení MMR k péči o vesnické stavby a veřejný prostor (Tichá, 2018) mezi faktory určující podobu vesnice patří:

- lokalizace sídla v krajině,
- půdorysné uspořádání (prostoru, hmot, cest),
- hmoty staveb a dalších prvků,
- architektura a provedení detailů,
- členění a povrchy veřejných prostorů

- zeleň,
- umístění a ztvárnění mobiliáře,
- barevnost.

Venkovské prostředí je i malými zásahy ovlivňováno velkou měrou. Dle Jehlíka (2015) může např. vhodně umístěná lavička znamenat pro obec větší přínos než obrovský nereálný koncept. Ve venkovském prostředí je tedy zcela zásadní vhodnost intervence. Na venkově bývá většinou potřebnější větší množství malých zásahů, které se vzájemně spojí.

obnova venkova

Obnovou venkova se nerozumí jeho obnova k určitému historického období, ale návrat k základnímu principu

fungování venkovského prostředí. Cílem takové obnovy je proces s co nejméně přizvanými specialisty a s co největší pomocí přírody a lidské spoluúčasti. Obnova je také chápána jako snaha znovunabytí a využívání schopnosti rozumět přírodě a kulturní krajině. (Blažek, 2004) Cílem je zachovat vesnický charakter a zároveň zajistit komfortní prostředí pro realizaci současných potřeb. Tichá (2018) představuje cestu k zachování venkovského charakteru formou obnovy historické zástavby, avšak s novým současným využitím. Doporučuje při obnově dodržování autentického charakteru stavby. Doporučení MMR (Tichá, 2018) doslovně zní: „Dělejte to „postaru“. „Netvořte“ a jen opravte to, co už existuje, tak, jak se to dělalo dřív. Nejjednodušší řešení bývá často to nejspřávnější. A nejlevnější.“

Tab. 1 Shrnutí doporučení pro venkovské veřejné prostory dle literárních zdrojů: Baroš a kol. (2014); Blažek (2004); Dohnal a kol. (2011); Hainc a kol. (2021); Mareček (2005); Tichá (2018)

PRVKY VEŘEJNÉHO PROSTORU	SHRUTÍ DOPORUČENÍ PRO VENKOVSKÉ VEŘEJNÉ PROSTORY
ZELEŇ	<ul style="list-style-type: none"> • je důležité zabývat se celkovou koncepcí zeleně venkovských sídel a krajiny a respektovat při tom jednak historický vývoj, ale také současné potřeby venkovských obyvatel • sortiment rostlin vybírat na základě stanovištních podmínek, klimatu a typu potenciální přirozené vegetace • obecně je nutné vyvarovat se výsadbám exotických rostlin (např. exotických jehličnanů - thuje, cypřišky, ...), které ve venkovském prostředí působí nepatřičně a nepřirozeně • respektovat formy lidového krajinářství - na prostranstvích historických staveb plně respektovat tyto formy pro dosažení pravdivosti • v prostoru návsi a navazujících komunikací usilovat o dodržení venkovského charakteru a estetické vhodnosti (nevyužívat geometrické ostré tvary a upřednostňovat domácí druhy dřevin), druhy dřevin navrhnout s ohledem na jejich historický význam (např. lípy na návsi či před hostincem), prostorové uspořádání zeleně na návsi by mělo odrážet půdorysný typ návsi a zvýrazňovat hodnotné části okolních staveb, provozní řešení návsi by mělo harmonizovat s funkcemi okolních budov • řešení zeleně by mělo být přizpůsobeno různorodým aktivitám probíhajícím na veřejných prostranstvích • předzahrádky, významná místa pro sousedskou komunikaci, je vhodné zachovávat a obnovovat • vhodné je podpoření významnosti sakrálních objektů doprovodnou vegetací v symetrické kompozici, tzn. po stranách objektu, do čtveřice či trojice, • je důležité udržovat a znovuvytvářet pozvolné přechody mezi sídlem a okolní krajinou (v sídlech, kde bylo rozhraní mezi sídlem a krajinou tradičně tvořeno pásem záhumenní zeleně, je vhodné jej udržovat a doplňovat novou výsadbou) • je vhodné udržování postupné výškové gradace siluety obce pomocí principu, kdy v centrální části sídla jsou preferovány vzrostlé stromy, po obvodu sídla navazují ovocné stromy a do krajiny vybíhají aleje • řešení zeleně veřejných prostorů sídla (návsi, ulic, hřišť, hřbitovů atd.) a krajiny (vegetačnímu doprovodu krajinných komunikací a rozptýlené zeleni obecně) se zejména z hlediska prostorového a estetického podrobně věnuje Mareček (2005) • při výběru sortimentu rostlin jak do venkovských sídel, tak krajiny může být nápomocná Metodika pro výběr vhodných druhů dřevin a bylin pro venkovská sídla - Baroš a kol. (2014)
DOPRAVA	<ul style="list-style-type: none"> • obecně je doporučováno zjednodušení prostorového členění tak, aby prostor působil spíše jednotlivě (neodlišovat jednotlivé „funkční zóny“ např. chodník od silnice, parkovací plochy, vjezdu, zastávky), nečlenit prostor zbytečně do různých výškových úrovní, ale např. snížit obrubníky, místo schůdků ponechat svahy a šikminy • nežádoucí je výšková segregace prostoru pro chodce a pro automobilový provoz jak v obytných částech obce, tak v hlavních průtazích obcí; opatření výškové segregace je zvláště nepodstatné v obytných souborech s nízkou dopravní intenzitou • nevhodné je rovněž použití obrubníků ohraničujících komunikace a plochy zeleně, dopravních ostrůvků a zpomalovacích pásů, jedná se o prvky charakteristické pro městské prostředí • úprava místních komunikací: na komunikacích v obytné zástavbě s malou intenzitou provozu je možný smíšený provoz a je vhodné upustit od budování samostatných vyvýšených chodníků; pokud by bylo zřízení chodníků nezbytné, je vhodné budování chodníků nevyvýšených (podrobněji viz Dohnal a kol.) • veřejné parkování: na veřejných prostranstvích vyhodnotit potřebnou kapacitu parkování, v centrální části sídla je nevhodné budovat parkovací plochy velkého rozsahu; pokud je parkování nepostradatelnou součástí prostoru návsi, neumisťovat parkování do středu návsi, ale spíše na okraj a ideálně parkovací stání doplnit o výsadbu stromů

MATERIÁLY a POVRCHY	<ul style="list-style-type: none"> • podpoření půvabu venkovského prostředí skrze přírodě blízké tvary a povrchy, které jsou v čase proměnlivé a umějí stárnout, pro venkov je také charakteristické umění recyklace materiálů; venkovskému charakteru naopak neprospívají materiály jako sklo, beton či plast, nevhodné jsou též pro vodu nepropustné povrchy zpevněných komunikací a ploch • pokud se dochovala původní kamenná dlažba, je vhodné ji znovu využít a pořípadě ji klidně doplnit jiným novým materiálem, díky čemuž dojde k oživení prostoru • na veřejných prostranstvích obklopených historickou zástavbou je vhodné využívat kvalitní přírodní materiály (např. žulové kostky); náves by měla být řešena v jedné výškové úrovni, bez zřizování vyvýšených obrubníků, a s převažujícími nezpevněnými plochami (např. travnatá plocha, hutněný písek, a v menší míře se zpevněnými plochami (např. asphalt, žulové kostky) • pro komunikace v obytných částech sídel jsou doporučovány povrchy mlatové, živičné (Terraway), či maloformátové kamenné dlažby • příjezdové komunikace k pozemkům je vhodné řešit jako zpevněné pásy v rozteči kol automobilu či kamennou dlažbou se zatravněnou spárou, rozhodně by neměla být použita betonová zámková dlažba či jiné prefabrikované prvky • na zpevněné plochy parkovacích stání je vhodné použití zhutněného mlatového povrchu, materiálu Terraway, méně vhodné použití asfaltu, maloformátové kamenné dlažby, plastových či betonových roštů a zcela nevhodné je použití betonové dlažby (zcela nevhodná je probarvovaná zámková dlažba) • pomníky, památníky a sochy významných osobností je vhodné v rámci travnaté plochy zvýraznit zpevněnou plochou a také před vstupem do kaple je vhodné vytvořit zpevněnou plochu tvořenou velkoformátovou dlažbou z lokálního kamene • univerzálně využitelný je inovativní materiál Terraway/ Filter PAVE, který je vodě propustný a umožňuje zasakování a vypařování vody v místě dopadu; vhodný je např. jako povrch pěších cest, cyklostezek, parkovišť či místních komunikací
HOSPODÁŘENÍ S DEŠŤOVOU VODOU	<ul style="list-style-type: none"> • zvyšovat schopnost vsakování a retence vody, zadržovat dešťovou vodu v místě jejího dopadu a nechat ji zasáknout do podloží, • využívat propustné a polopropustné povrchy či odvádění vody z nepropustných ploch směrem k plochám zeleně či do vsakovacích, retenčních nebo akumulacích objektů
OBJEKTY DROBNÉ ARCHITEKURY	<ul style="list-style-type: none"> • autobusová zastávka - volba umístění zastávky by měla reflektovat intenzitu dopravy a charakter sídla; namísto obvyklého pojetí zastávky jako soliterního objektu je vhodné zvážit její zakomponování do dalšího objektu; je doporučováno jednoduché obdélné tvarové pojetí zastávky s rovnou či pultovou střechou • obecná doporučení pro mobiliář - minimalizovat množství typů mobiliáře, snažit se o estetickou jednotnost jednotlivých prvků mobiliáře, upřednostňovat nevýrazné barvy a nesnažit se o extravaganci • lavičky umisťovat v příjemném prostředí nabízejícím zajímavý výhled, zároveň zajistit, aby sedící lidé měli krytá záda pro pocit bezpečí a přehled • stojany na kola umisťovat před významnými budovami • odpadkové koše umisťovat tak, aby o nich lidé sedící na lavičkách měli přehled, a zároveň aby neobtěžovaly zápachem • kontejnery ideálně umisťovat mimo náves, nejlépe v prostoru ulic, a pokusit se o integraci kontejnerů do stávajících objektů; pokud je umístění na návsi nevyhnutelné, snažit se minimalizovat negativní vlivy (vhodné ohraničení kontejnerů, respektovat stávající významné objekty) • u osvětlení je důležité zaměřit se na vhodnou intenzitu osvětlenosti, rovnoměrnost a směřování světla a teplotu chromatičnosti; mezi inovativní koncepty veřejného osvětlení patří dynamické a biodynamické osvětlovací systémy, které v noci snižují intenzitu osvětlení a tím jsou příznivější pro život místních obyvatel i ostatních živočichů, a hybridní a ostrovní systémy, které fungují zcela či částečně na základě obnovitelné energie

OPLOCENÍ, OHRANIČENÍ, BARIÉRY	<ul style="list-style-type: none"> • směrem do veřejného prostoru (ke komunikaci) je vhodné pozemek neoplocovat či zvolit jednoduché oplocení předzahrádky v podobě plaňkového plotu bez podezdívky; • pozemky sloužící k pastvě je vhodné vymezit tzv. farmářským plotem; • zcela nevhodné jsou neprůhledné plné ploty, ploty s podezdívkou a živé ploty z jehličnanů tvarované do geometrických objemů. • v případě potřeby odclonění pozemku je možné vysadit listnaté keře či stromy, ale vyvarovat se jejich geometrickému tvarování
INFORMAČNÍ SYSTÉMY, REKLAMY, POUTAČEY	<ul style="list-style-type: none"> • prvky informačního systému obce (cedule, info tabule, rozcestníky, mapy atd.) je vhodné vytvářet v jednotném stylu; • reklamy a poutače udržovat decentní, nepoužívat křiklavé barvy, nesmějí degradovat veřejné prostory

NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ PRO PLÁNOVÁNÍ VENKOVSKÝCH VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

V případě špatně fungujících či z různých důvodů nedostatečných veřejných prostranství se může vedení obce rozhodnout pro transformaci veřejného prostranství. První krok by měl nastat ze strany samosprávy obce, jelikož je ve velké míře zodpovědná za kvalitu veřejného prostranství. (Územní studie veřejného prostranství: metodický návod pro pořízení a zpracování, 2018)

Vysvětlení procesů při plánování proměny veřejných prostranství a návod jak při plánování takových prostorů postupovat je náplní Metodiky plánování veřejných prostranství malých obcí (Hainc a kol., 2021). Tato metodika je určena hlavně představitelům malých obcí, kterým usnadní orientaci v procesu přípravy a zadávání studie veřejných prostranství. Zlepšování kvality veřejných prostranství je plánováno pomocí nástrojů územního plánování viz Tab. 2. Možnými nástroji jsou:

- regulační plán,
- územní studie,
- urbanistická studie,
- manuály atd.,

přičemž tyto nástroje mají svá specifika a náležitosti, pozitiva i negativa. (Hainc a kol., 2021)

Územní studie a urbanistická studie nemají legislativně daný obsah ani formu zadání. Obsah a forma finální studie proto vychází z požadavků definovaných v zadání studie. Doporučuje se konzultovat během přípravy zadání i návrhu územní studie s dotčenými orgány státní správy, přestože to není ze zákona povinné. Zahrnutí orgánů veřejné správy do celého procesu je praktickým krokem, jímž se předejde případným nedostatkům a potřebě změnit finální verzi návrhu. (Hainc a kol., 2021)

Typy studií/ postupů pro řešení veřejných prostranství jsou rozlišovány podle typu a rozsahu území a potřebné míry detailnosti viz Tab. 3.

Jestliže je také krajina (extravilán) chápána jako veřejný prostor (viz např. Salzman a kol., 2020; Hroncová, 2016), je potřeba představit také nástroje využitelné pro plánování krajiny. Krajina může být plánována pomocí:

- krajinného plánu. Krajinné plánování není v české legislativě ukotveno, ale existuje.

Za současných podmínek je krajina řešena buďto neuceleně jednotlivými resorty a nebo v rámci územních plánů, kde není krajinně věnována dostatečná pozornost a potřebná úroveň podrobnosti. Komplexně se krajinou zabývá krajinný plán, jehož výstup může být implementován do územně plánovacích dokumentací, do plánu společných zařízení pozemkových úprav, nebo může být využit jako podklad pro zpracování dílčích projektů. Cílem krajinného plánování je směřování k udržitelnému stavu krajiny, k podpoření ekosystémových služeb a udržitelného a šetrného hospodaření, a multifunkčnímu využívání krajiny (Salzman a kol., 2020);

- územní studie krajiny (ÚSK). ÚSK je kompetentní dokument řešící jak volnou krajinu, tak sídla a vzájemné vztahy mezi krajinou a sídly. Cílem ÚSK je vytvoření podmínek pro zdravou krajinu, která je životním prostředím lidí a zajišťuje uspokojování lidských potřeb. Součástí návrhu ÚSK jsou např. opatření pro zlepšení přístupnosti a podmínek pro rekreaci. (Zadání ÚSK, 2023)

Salzman a kol. (2020) uvádí možnost zpracování územní studie krajiny ve formátu krajinného plánu; - pozemkových úprav, kdy je vedle nového uspořádání zemědělské půdy řešena v rámci plánu společných zařízení také obnova cest či založení nových cest včetně vegetačního doprovodu. Návrh plánu společných zařízení může vyvolat změnu územního plánu (viz Zákon o pozemkových úpravách č. 139/2002 Sb., § 9, odst. 15) a výsledky pozemkových úprav jsou neopomenutelným podkladem pro územní plánování (viz Zákon o pozemkových úpravách č. 139/2002 Sb., § 2)

Tab. 2 Nástroje územního plánování využívané při řešení veřejných prostranství
(zdroj: Metodika plánování veřejných prostranství malých obcí, Hainc a kol., 2021) – upraveno

n á s t r o j e územního plá- nování	právní zá- vaznost dokumen- tu	pořizovatel	využití
Regulační plán	závazný	pořizuje úřad územního plánování ORP, regulační plán pro plochy a koridory nadmístního významu pořizuje krajský úřad	zejména pro nové lokality pro výstavbu a v památkově chráněných územích; realizace záměru musí být přesně podle návrhu; návrh i případné změny finančně a časově náročné
Územní studie	nezávazný	pořizuje úřad územního plánování ORP, tzn. zajišťuje: přípravu zadání studie, doporučení na zpracovatelský tým, dohled nad kvalitou zpracování studie, vkládání dat o dokončené studii do EÚPČ, poskytuje odbornou pomoc	odborný podklad pro změnu ÚP nebo při rozhodování o změnách v území; neopomenutelný podklad zapsaný v evidenci územně plánovací činnosti (EÚPČ); od návrhu je možné se odchýlit, ale při územním řízení musí být územní studie brána v potaz je základem pro úpravy stávajících či návrh nových veřejných prostranství; využívá se jak pro řešení systému veřejných prostranství sídla, tak řešení charakteru a funkcí jednotlivých veřejných prostranství
Urbanistická studie a manuály	nezávazný	architekt/ urbanista ve spolupráci s obcí definuje zadání, zajišťuje doporučení na zpracovatelský tým, připravuje veřejnou zakázku, kontroluje kvalitu studie/manuálu, poskytuje odbornou pomoc představitelům obce	řeší aktuální a akutní problémy; základní rozvaha o území nejsou neopomenutelným podkladem při rozhodování v území

Tab. 3 Typy studií/ postupů běžně využívané při řešení veřejných prostranství
(zdroj: Metodika plánování veřejných prostranství malých obcí, Hainc a kol., 2021) – upraveno

typy studií/ postupů	v jakých situacích se studie zpracovává	cíl/ podoba studie
Zhodnocení všech veřejných prostranství	pokud je potřeba komplexní řešení veřejných prostranství	cílem zhodnotit prostorové a funkční členění veřejných prostranství a na základě toho sestavit koncepční pravidla pro: údržbu zeleně, výběr povrchů a mobiliáře, umístování prvků ve veřejném prostoru
Návrh konkrétního veřejného prostranství	pokud je v obci pouze jedno významné veřejné prostranství nebo je jasné, jaké konkrétní prostranství je potřeba řešit	výsledkem studie je konkrétní návrh řešící jak dopravu, tak umístění mobiliáře, výběr povrchů a návrh a úpravy zeleně
Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných	pokud je potřeba komplexní řešení veřejných prostranství a zároveň je potřeba vytvořit konkrétní návrhy pro konkrétní místa, která vyžadují větší transformaci	cílem zhodnotit prostorové a funkční členění veřejných prostranství a na základě toho sestavit koncepční pravidla, rovněž také podrobnější návrhy konkrétních veřejných prostranství
Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu	pokud jsou v územním plánu vymezeny zastavitelné plochy, pro které je vznesen požadavek na vypracování územní studie	tyto studie jsou zpracovány jako zastavovací plány, jejichž součástí je definování veřejných prostranství (např. šířky ulic, kvalita povrchů, mobiliáře, úprav zeleně)

ZÁVĚR

Většina snah a výzkumu v oblasti územního plánování a rozvoje venkova je orientovaná na zemědělskou, ekologickou a krajinnou problematiku, zatímco témata kvality života venkovských obyvatel a kvality venkovských veřejných prostorů čekají na získání pozornosti. (Soszyński a kol., 2022)

Soszyński a kol. (2022) zmiňuje, že existuje spousta sociologických studií zabývajících se venkovem, ovšem ne ve vazbě na prostor. Upozorňuje také jednak na malé množství vypracovaných studií venkovských veřejných prostranství, a zároveň na reálně intenzivně probíhající obnovy a ožívování venkovských veřejných prostranství (významně v rámci Programu obnovy venkova).

Přes absenci metodiky, komplexně představující zásady tvorby venkovských veřejných prostorů, je možno se v současnosti opřít, vedle publikací primárně zaměřených na metodické pokyny pro utváření venkovské zeleně, o metodiky, jejichž součástí jsou ve větší či menší míře doporučení pro navrhování a proměny veřejných prostorů venkova.

Pro potřeby vymezení a členění venkovských veřejných prostorů, se stejným důrazem jak na intravilán, tak extravilán, zatím neexistuje sjednocená opora v literatuře.

Veřejné prostory venkova se proměňovaly v závislosti na způsobu života venkovanů a způsobu zemědělské činnosti. Odjakživa představovala významný veřejný prostor náves, která byla využívána hospodářsky a společensky. K sociálním interakcím docházelo přirozeně také na ulicích a cestách obecně. Na humnech se scházely a hrály si děti. Dalo by se říct, že v minulosti představovala celá zemědělská krajina veřejný prostor, kde lidé trávili velkou část dne prací na polích, setkávali se zde a komunikovali mezi sebou. Krajina byla dobře prostupná díky husté cestní síti a pohostinná díky ovocným stromům.

V současnosti jsou ulice a náves stále přirozeně chápány jako veřejné prostory. V rámci současných studií venkovských veřejných prostranství je kromě návsi a ulic věnována pozornost předprostorům významných budov, pláckům, dětským a sportovním hřištím, hřbitovům, obecním loukám a cestám vybíhajícím do krajiny. Okolní zemědělská krajina sídel, poznamenaná historickým vývojem, je v dnešní době využívána spíše rekreačně. Obecně jsou veřejně přístupné také lesy (na vlastní nebezpečí) a trvalé travní porosty.

Z hlediska územního plánování se veřejné prostory řeší na několika úrovních pomocí nástrojů územního plánování: regulační plán, územní studie, urbanistická studie, manuály atd. Krajinné veřejné prostory bývají řešeny také v rámci krajinného plánu či plánu společných zařízení pozemkových úprav.

4.2 REFERENČNÍ PŘÍKLADY

Územní studie veřejných prostranství Tehov

Pavel Hnilička Architekti, s.r.o.

2018

Tato studie představuje základní koncepci rozvoje veřejných prostranství. Řešena jsou nejen veřejná prostranství v rámci zastavěného území obce, ale také cesty do krajiny včetně doprovodné zeleně.

Studie se zabývá hierarchizací a charaktery částí obce. V dokumentu jsou veřejná prostranství (cesty a místa) členěna do tří hierarchických úrovní: obecní, lokální, místní.

Důležitou součástí návrhu je základní rozlišení charakterů veřejných prostranství, a tím rozčlenění území obce na jednotlivé lokality. V dokumentu jsou vymezeny tyto charaktery veřejných prostranství:

- převážně zpevněná veřejná prostranství
formy: ulice, centrální prostory, předprostory
- převážně zelená veřejná prostranství
formy: obecní louky, sportoviště, plácky, cesty, pěšiny, propojky
- zeleň

Vzhledem k odlišným charakterům a úrovním hierarchie veřejných prostranství studie obsahuje příslušná doporučení pro výběr materiálu povrchů a zeleně veřejných prostranství. Součástí studie jsou také detailnější návrhy jednotlivých míst.

Obr. 1 Výřez z mapy veřejných prostranství obce Tehov (návrh) (zdroj: Hnilička a kol., 2018)

Obr. 2 Výřez z mapy veřejných prostranství obce Tehov (hierarchie) (zdroj: Hnilička a kol., 2018)

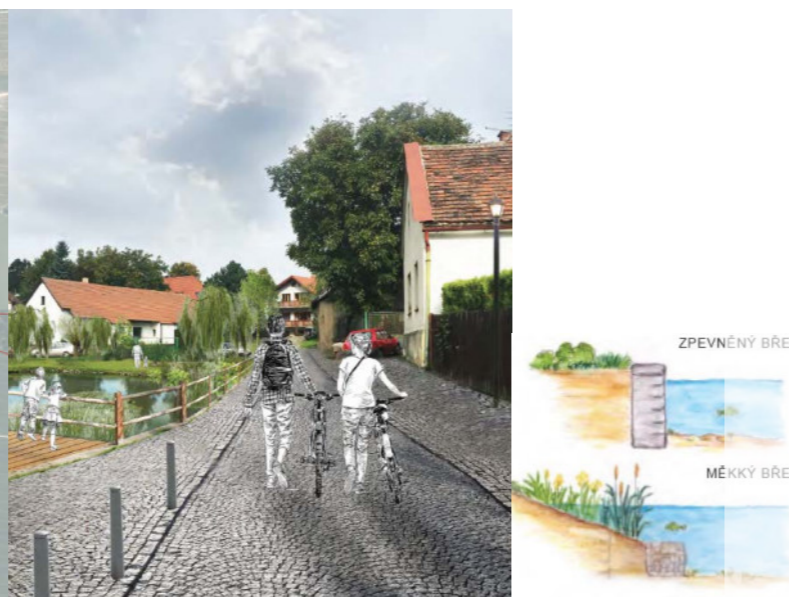
Obr. 5 Výřez z mapy celkové koncepce veřejných prostranství Klokočné (zdroj: Plicka a kol., 2017)

Obr. 6 Ukázka katalogu - doporučení pro hlavní komunikace (zdroj: Plicka a kol., 2017)

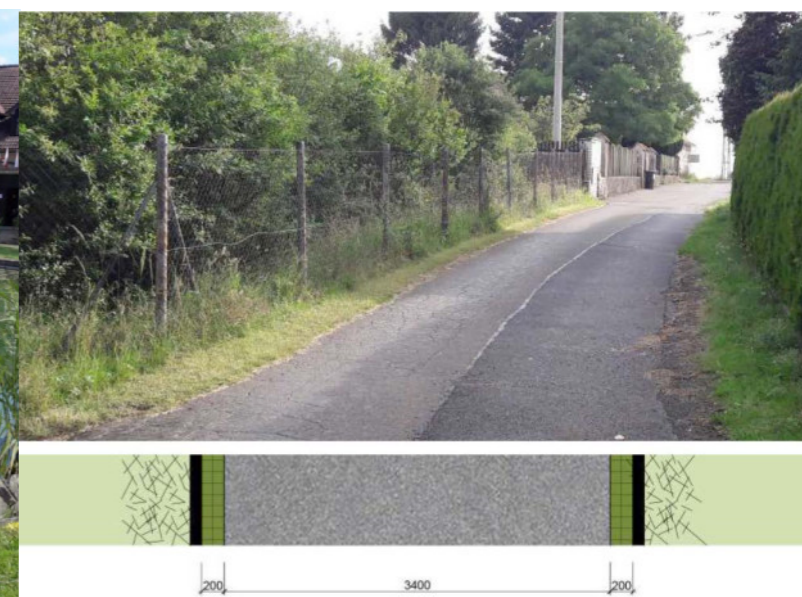
Obr. 3 Vymezení lokalit (návrh) (zdroj: Hnilička a kol., 2018)

Obr. 4 Návrh místa: Centrum - rybník - rekultivace nádrže (zdroj: Hnilička a kol., 2018)

Obr. 7 Letní využití požární nádrže na návsi v Klokočné (zdroj: Plicka a kol., 2017)

Obr. 8 Ukázka katalogu - doporučení pro vedlejší komunikace (zdroj: Plicka a kol., 2017)

Územní studie veřejných prostranství Klokočná

Ivan Plicka Studio, s.r.o.

2017

Tato studie obsahuje hlavní zásady a postup obnovy hlavních veřejných prostranství obce Klokočná (280 obyvatel). Součástí studie je vyhodnocení současného stavu veřejných prostranství obce, problémový výkres, návrh celkové koncepce veřejných prostranství a návrh jednotlivých klíčových lokalit (- náves, hostinec, hřiště a také např. úprava hlavní průjezdní komunikace

obcí). Přehledně je zpracován katalog doporučení jak pro hlavní, tak vedlejší ulice.

V rámci celkové koncepce veřejných prostranství jsou rozlišeny materiály povrchů základních ploch veřejných prostranství, odlišeny jsou stromy stávající a navrhované, umístění mobiliáře, a schematicky je také řešena doprovodná zeleň cest vedoucích extravilánem.

Venkovská veřejná prostranství: specifická a význam pro místní komunitu (případová studie čtyř vesnic)

autoři: Dawid Soszyński, Jan Kamiński, Barbara Natalia Sowińska-Świerkosz, Ewa Trzaskowska
2022

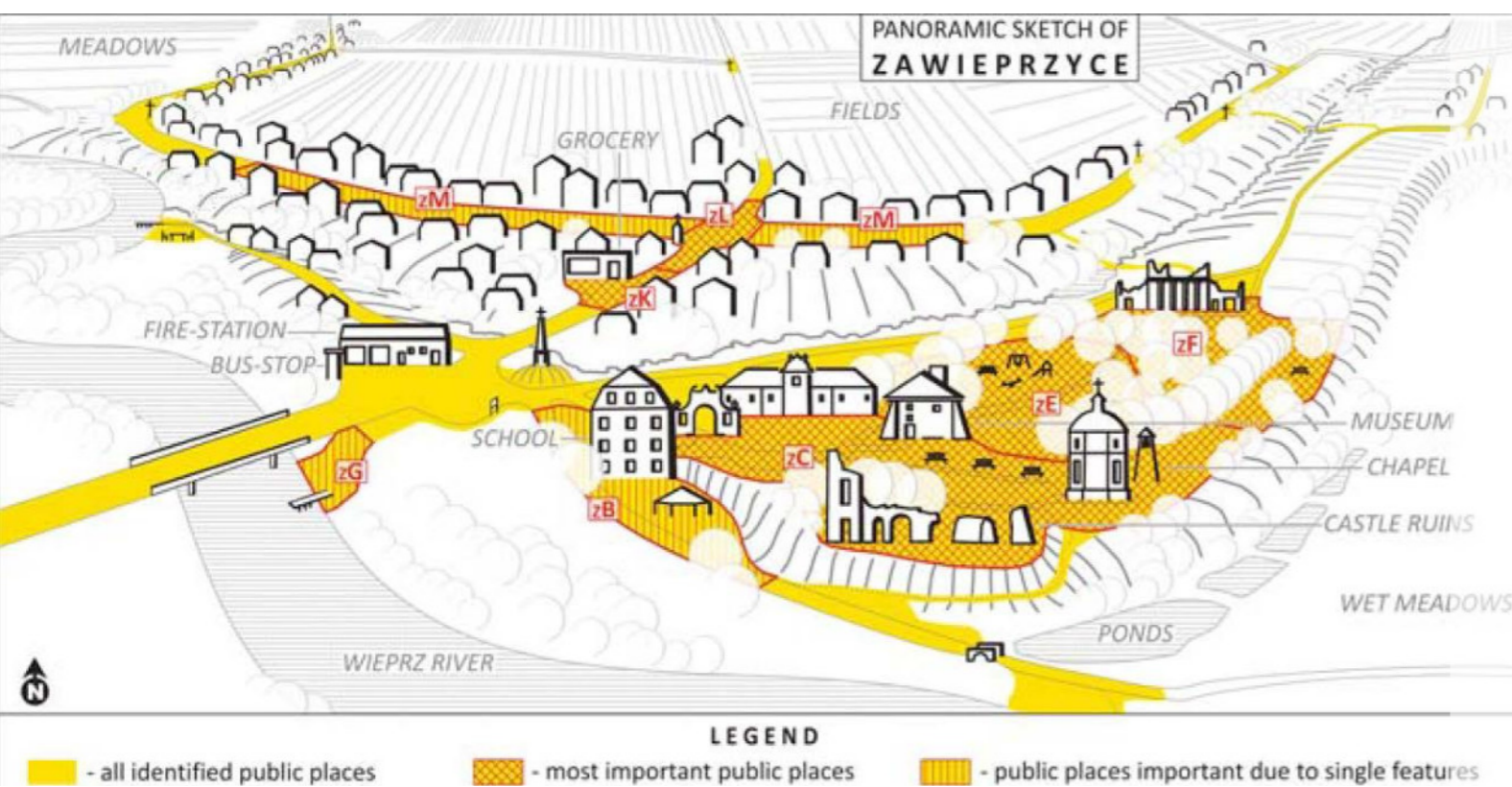
Výzkum probíhal ve třech fázích. V první fázi výzkumu odborníci (krajinářský architekt a urbanista, oba bez dřívější znalosti zkoumaných vesnic) identifikovali při terénním průzkumu veřejná prostranství 4 zkoumaných vesnic. Druhým krokem byly rozhovory výzkumníků s místními, které umožnily identifikovat a charakterizovat jednotlivá veřejná prostranství, určit míru jejich významnosti a jejich vlastnosti. Tyto rozhovory sloužily také pro ověření a doplnění veřejných prostranství vymezených odborníky. Ve třetím kroku proběhlo dotazníkové šetření zaměřené pouze na nejdůležitější veřejná prostranství.

Jako nejvýznamnější veřejná prostranství zkoumaných vesnic byla vyhodnocena např. tato místa: multifunkční centrum vesnice, zámecké nádvoří, zámecký park, zámecké hřiště, obchod s potravinami

a hasičárna, kostel, okolí školy, stezka podél řeky atd. Mezi nejvýznamnější znaky veřejných prostranství pak patřily společenské aktivity a návštěvnost.

Na základě získaných informací byla veřejná prostranství rozdělena na dva typy míst, a sice na každodenní a rekreační místa. Každodenní místa jsou charakterizována převážně nezbytnými aktivitami. V současnosti se vytrácejí důvody pro každodenní pobyt na těchto společných místech, na druhé straně se zvyšuje zájem o rekreační místa, přičemž jako nejvýznamnější byla vyhodnocena rekreační místa, která jsou multifunkční či související se službami.

Výsledky výzkumu a dotazníkového šetření jsou vyznačeny na schematických panoramatických pohledech viz obrázek níže.

Obr. 9 Vyznačení veřejných prostranství vesnice Zawieprzyce identifikovaných na základě průzkumů a rozhovorů (zdroj: Soszyński a kol., 2022)

Vzdělávací portál Cesty venkova

spravuje jej: didaktický portál Místo pro život, z.ú.

Vzdělávací portál Cesty venkova se zabývá hledáním možností pro větší propojení lidí s místní krajinou. Věnuje se tématům trvale udržitelného rozvoje ve vazbě na prostředí českého venkova. Za účelem dosažení pozitivních změn upozorňuje na důležitost spolupráce mezi místní veřejností, zastupiteli obce a odborníky.

Na webu cestyvenkova.cz jsou zveřejněny ukáz-

ky realizovaných projektů proměn veřejných prostranství vesnických sídel - ukázky pozitivních úprav návsi, ulic, autobusových zastávek i zeleně v obci s vysvětlujícími komentáři, a také ukázky prvků v krajině - cesty, stromy, drobná architektura, voda v krajině, pole, louky, přírodní dětská hřiště, obytnost krajiny.

Návés Na Bahně v Bratčicích

autoři: Jan Varadinek, Dan Šamánek, Lukáš Kratochvíl
realizace: 2018 - 2019

Přeměna nevzhledného prostoru s nevyužívanou zakalenou požární nádrží s betonovými břehy na příjemný veřejný prostor s retenčním jezerem, okružními dřevěnými chodníky, moly a vodními atrakcemi.

Transformací staré nádrže na přírodní jezírko se zvýšila schopnost retence vody, která je smysluplně využívána, např. pro závlahu rostlin na návsi. Dešťová voda ze střech okolních domů a z veřejných ploch v okolí bratčické návsi je kanalizací sváděna do předčiš-

ťovacího jezírka a čistá voda je poté odváděna do většího retenčního jezírka. Návés je atraktivní celoročně, v létě se v jezírku koupou děti a v zimě se zde bruslí, na větším dřevěném molu se často konají kulturní akce.

Tento projekt návsi Na Bahně byl v roce 2020 v rámci soutěže Adaptterra Awards zhodnocen jako jeden z nejlepších českých projektů reagujících na potřeby vyvstávající z dopadů změn klimatu. (Charvátová, 2021)

Obr. 10 Návés Na Bahně v Bratčicích (zdroj foto: Šamánek, 2017)

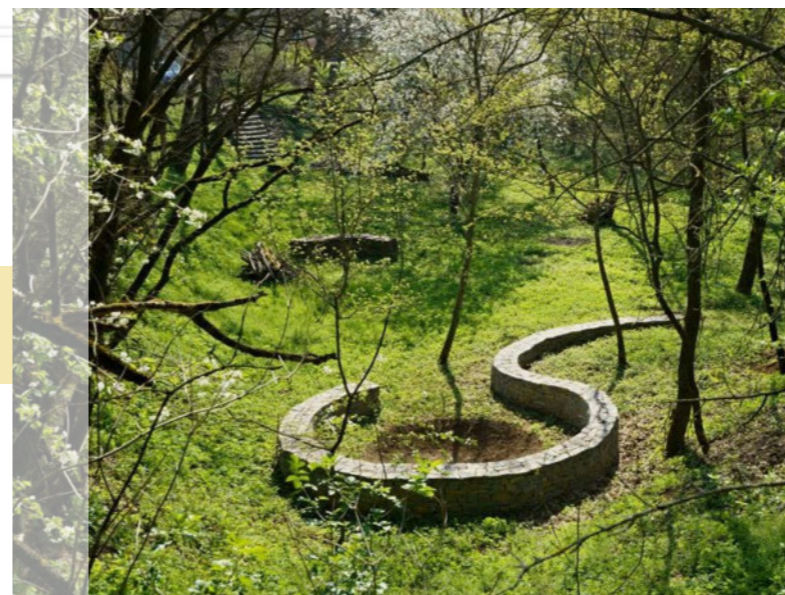
Obr. 11 Molo na návsi Na Bahně v Bratčicích (zdroj foto: Charvátová, 2017)

Obnova starého ovocného sadu v Oslavanech

autor: Eva Wágnerová
realizace: 2018 - 2020

Obnova starého sadu pozitivně ovlivňuje zacházení s vodou v krajině, mikroklima a působí proti erozi.

Obnovený sad slouží jako klidová zóna pro lidi i zvířata. (adapterraawards.cz)

Obr. 12 Sad s posezením (zdroj foto: adapterraawards.cz)

Obr. 13 Originální prvek v sadu (zdroj foto: adapterraawards.cz)

5 MODELOVÉ ÚZEMÍ

5.1 LOKALIZACE, ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ÚZEMÍ A ŠIRŠÍ VZTAHY

katastrální území: Jizerní Vtelno

kraj: Středočeský

okres: Mladá Boleslav

správní obvod ORP Mladá Boleslav

sousední obce: Bezno, Strenice, Krnsko, Písková Lhota, Hrušov, Chotětov

rozloha obce: 6,96 km²

počet obyvatel obce: 332 (z r. 2022)

nadmořská výška: 257 m n. m.

Jizerní Vtelno se nachází ve Středočeském kraji v okrese Mladá Boleslav, 10 km jižně od okresního města Mladá Boleslav, 64 kilometrů severně od Prahy a 35 km východně od Mělníka. Území Jizerní Vtelno je vymezeno správním územím obce tvořené hranicí katastrálního území Jizerní Vtelno

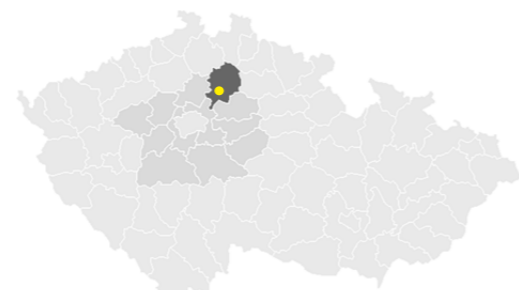
Obec se rozkládá v ploché otevřené rovinaté zemědělsky využívané krajině. Území obce je vymezeno z východu údolím řeky Jizery, ze severu údolím Strenického potoka, z jihu údolím Čertovky.

Zastavěné území obce je tvořeno třemi oddělenými částmi. V dolní části u řeky Jizery podélné zastavění podél silnice I/16, druhou částí je zastavěné území s centrální návsi, a třetí částí je Stránov (zámecký areál a osada).

Intravilánem obce prochází frekventovaná silnice I. třídy, extravilánem probíhá železniční trať. Obec je dopravně dostupná díky pravidelným autobusovým linkám a železniční zastávky v sousedním Krnsku. Vtelnem prochází několik cyklotras a také Svatojanská cesta.

Největší dominantou obce je novorenesanční zámek Stránov se zámeckým areálem, kostel sv. Václava a železniční viadukt překlenující údolí Strenického potoka. Charakter území je silně utvářen také zdejšími drobnými duchovními památkami a památnými stromy. Významnou část území zabírá obora Podčejk s daňky a muflony.

Největší přírodní hodnotou území je přírodní niva Jizery, která je součástí ÚSES, je nadregionálním biokoridorem. Část území Vtelna se proto nachází v ochranném pásmu tohoto nadreg. biokoridoru.

Obr. 14 Lokalizace v rámci České republiky - Středočeského kraje - okresu Mladá Boleslav

Obr. 15 Lokalizace obce Jizerní Vtelno v rámci okresu Mladá Boleslav (zdroj: Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj)

Obr. 16 Znak a vlajka obce Jizerní Vtelno (zdroj: jizernivtelno.cz)

Význam obsahu znaku obce:

zobrazení vrby - původní osada, předcházející útvaru vesnice Jizerní Vtelno, byla pojmenovaná podle vrbového porostu dřívějších mokřin podél řeky Jizery.

zobrazení meče - meč jako atribut sv. Václava - patrona kostela sv. Václava v areálu zámku Stránov

modrá barva - symbolizuje vodu, řeku Jizeru

černé orlí křídlo ve zlatém poli - reprezentující pány z Lisoava (majitelé stránovského zámku a panství v období třicetileté války)

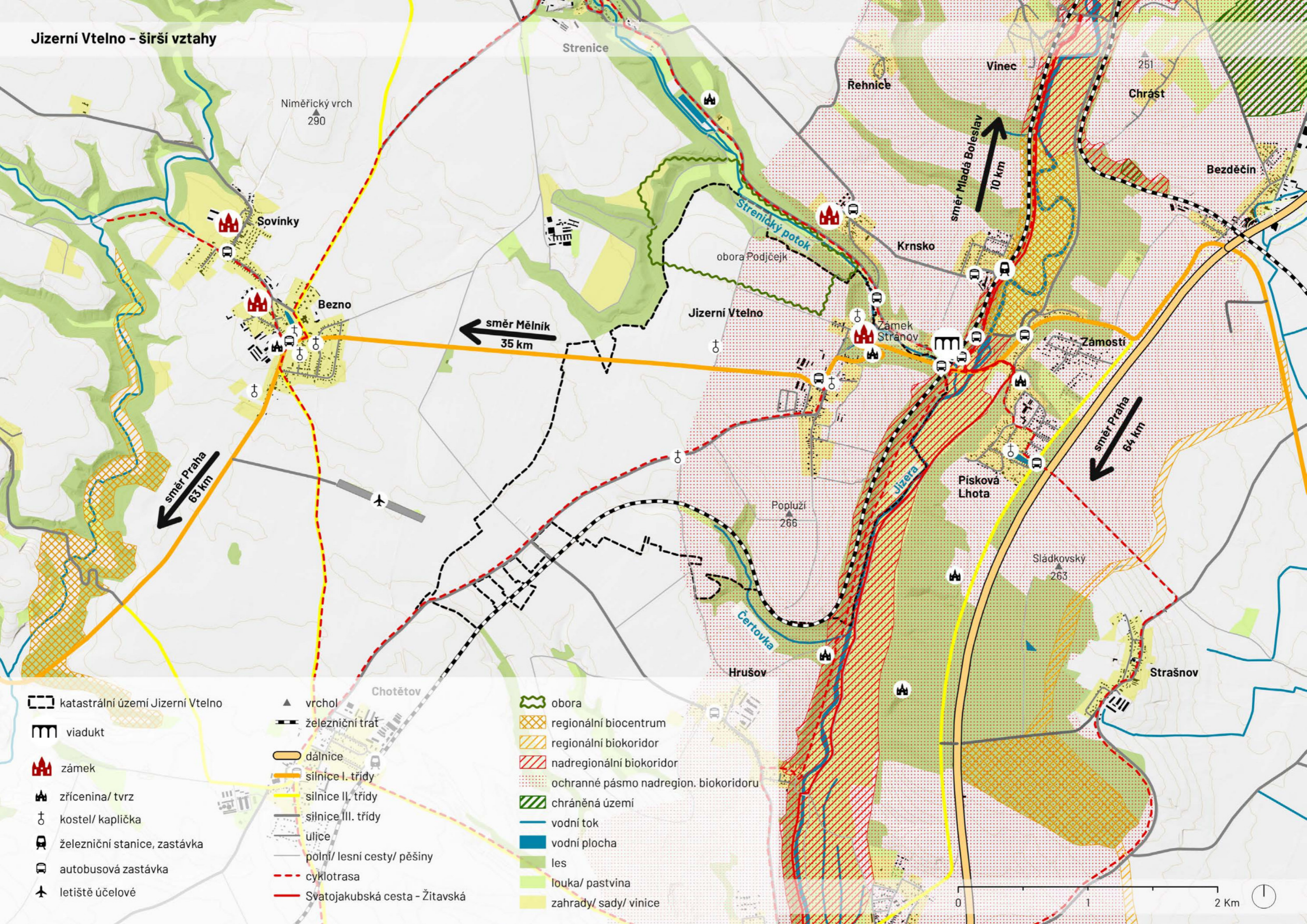
Samospráva obce

Vlastní samosprávu získalo Jizerní Vtelno po nástupu demokracie v roce 1989, díky tomu je obci umožněno rozhodování o kulturním, sociálním a ekonomickém dění vlastní obce.

Obec Jizerní Vtelno a sousední obce

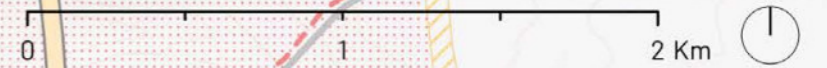
Jizerní Vteln - širší vztahy

- katastrální území Jizerní Vteln
- viadukt
- zámek
- zřícenina/ tvrz
- kostel/ kaplička
- železniční stanice, zastávka
- autobusová zastávka
- letiště účelové

- vrchol
- železniční trať
- dálnice
- silnice I. třídy
- silnice II. třídy
- silnice III. třídy
- uljce
- polní/ lesní cesty/ pěšiny
- cyklotrasa
- Svatojakubská cesta - Žitavská

- obora
- regionální biocentrum
- regionální biokoridor
- nadregionální biokoridor
- ochranné pásmo nadregion. biokoridoru
- chráněná území
- vodní tok
- vodní plocha
- les
- louka/ pastvina
- zahrady/ sady/ vinice

6 ANALYTICKÁ ČÁST

6.1 PRIMÁRNÍ KRAJINNÁ STRUKTURA

Klimatické poměry

Dle klasifikace klimatu dle Quitta (1971) celé zájmové území spadá do klimatické oblasti T2 - teplá oblast. Podnebí je zde tedy teplé s průměrnou roční teplotou 7,7-8,7 °C. Průměrná denní maxima se pohy-

bují v rozmezí 2-25 °C, průměrná denní minima v rozpětí -3-13 °C. Průměrný roční úhrn srážek se pohybuje okolo 550 mm. Území je vystaveno převládajícímu západnímu proudění větru. (Culek a kol., 2013)

Obr. 17 Niva řeky Jizery
(zdroj: foto autor)

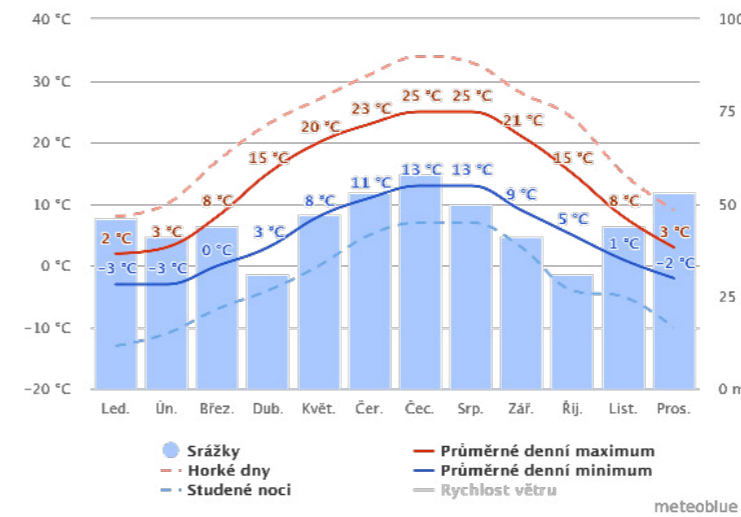
Obr. 18 Zemědělská krajina s úrodnou půdou
(zdroj: foto autor)

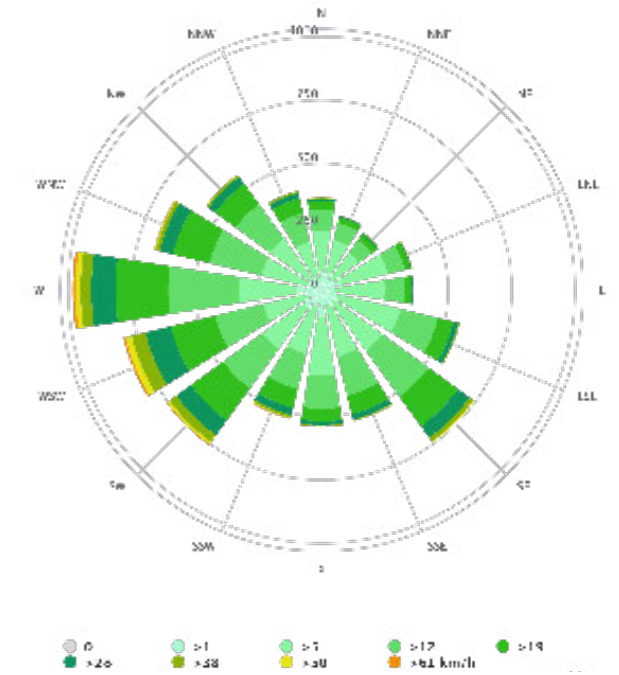
Obr. 19 Výhled na zámek Stránov z místa bývalé tvrze
(zdroj: foto autor)

Obr. 20 Náves s vodní nádrží
(zdroj: foto autor)

Obr. 21 Průměrné teploty a úhrn srážek
(zdroj: meteoblue.com)

Obr. 22 Větrná růžice
(zdroj: meteoblue.com)

Geomorfologické členění a reliéf

Geomorfologické členění

Soustava
Česká tabule

Podsoustava
Středočeská tabule

Celek
Jizerská tabule

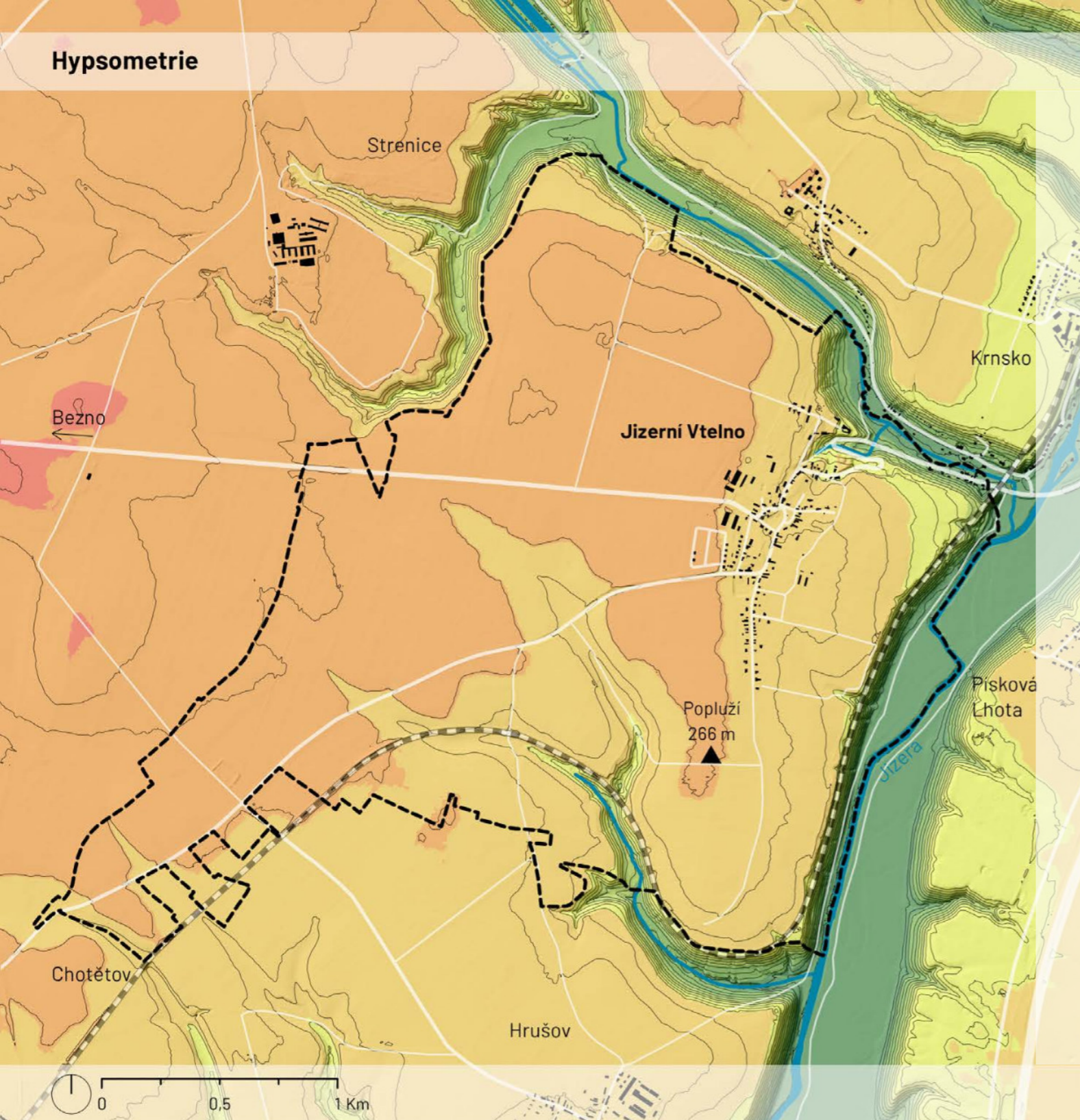
Podcelek
Středo-jizerská tabule

Okrsek
Skalská tabule

Podle geomorfologického členění ČR je řešené území součástí soustavy Česká tabule, podsoustavy Středočeská tabule, celku Jizerská tabule, podcelku Středo-jizerská tabule a orsku Skalská tabule. Obecně se jedná o výškově jednotnou plošinu z velké části pokrytou sprašemi na pravém břehu řeky Jizery. Erozně denudační reliéf plošin vznikl na vápničných a vápničitých pískovcích. (Demek a kol., 2006)

Nejvyšší bod Popluží ve výšce 266 m n. m. se nachází v jihovýchodní části území. Nejnižší polohy okolo 194 m n. m. se nacházejí v říční nivě Jizery, která tvoří východní část zájmového území.

Hypsometrie

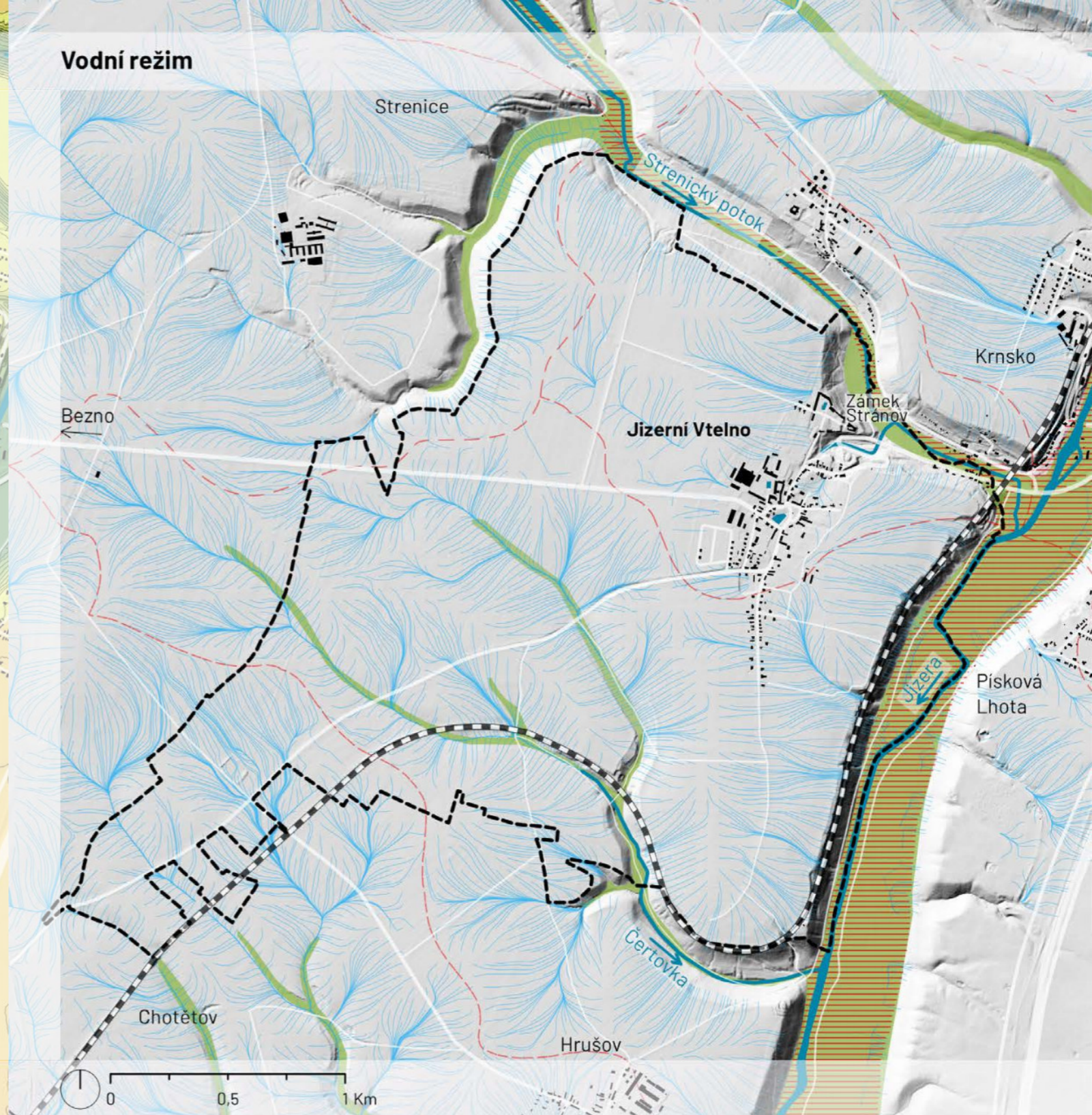

- hranice řešeného území
- 194 - 206 m n. m.
- 207 - 220 m n. m.
- 221 - 234 m n. m.
- 235 - 248 m n. m.
- 249 - 262 m n. m.
- 263 - 276 m n. m.
- 277 - 290 m n. m.
- vrstevnice po 5 metrech
- vrchol

Zájmové území se nachází v rozpětí nadmořských výšek 194-266 m. Obecně nadmořská výška území roste směrem od východní hranice území (od řeky Jizery) k západní hranici území.

Převážná část území je plošinou s nejvyšší polohou ve výšce 266 m n. m. (Popluží). Východní hranice území leží v cca 290 m široké říční nivě. Severovýchodní a jihovýchodní hranice území je vymezena potočními údolími. Větší část areálu zámku Stránov se rozprostírá v údolí Strenického potoka.

Vodní režim

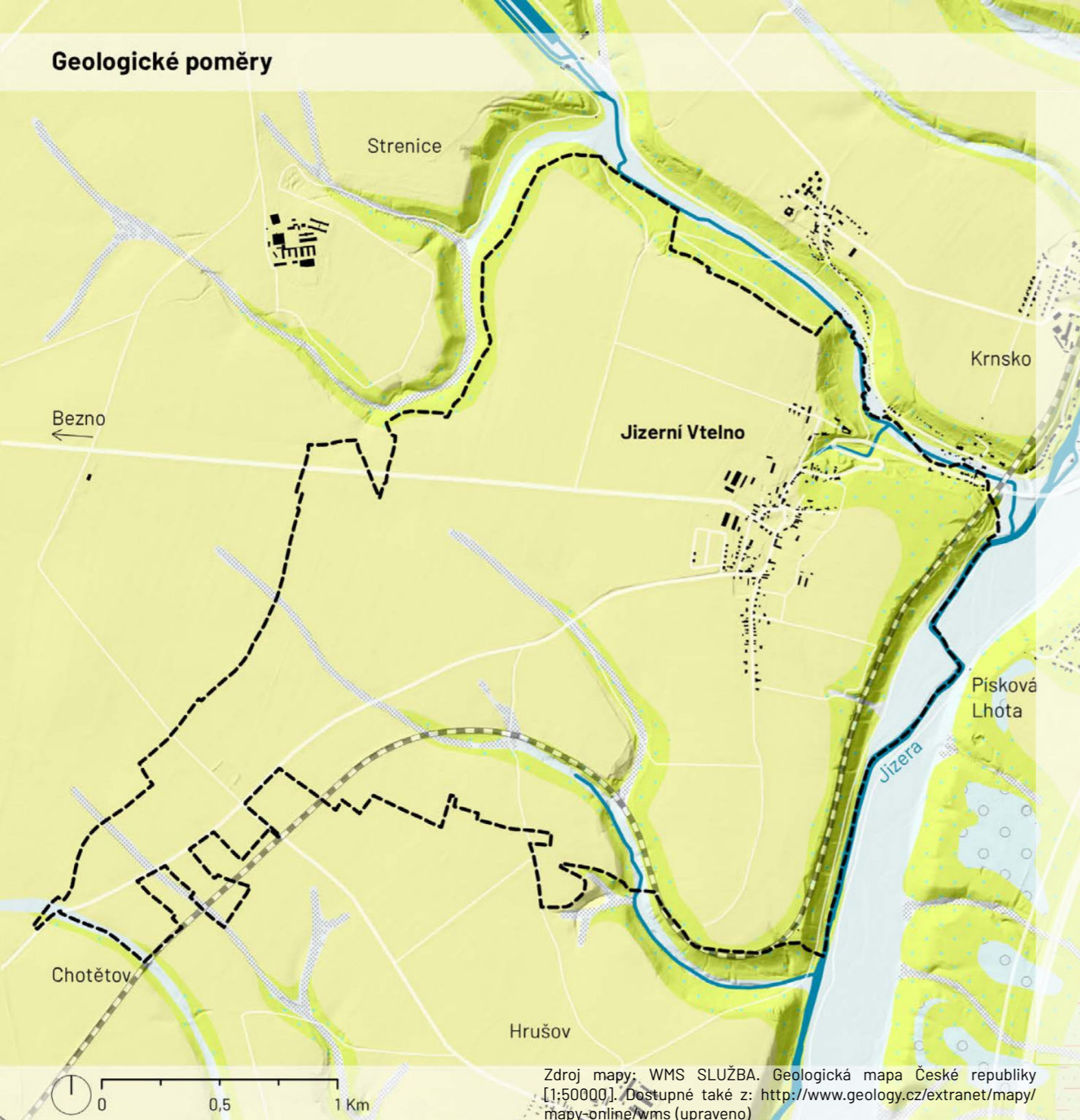

- hranice řešeného území
- vodní tok, vodní nádrž
- odtokové linie
- vymezení povodí
- vymezení geologické nivy
- záplavové území (Q20/100/200/500)

Zájmové území je vymezeno přirozenou hranicí vodních toků. Východní hranici území tvoří řeka Jizera, severovýchodní hranici představuje Strenický potok a jihovýchodní část území je vymezena potokem Čertovka, po většinu roku vyschlým. Koryto Jizery má přírodní charakter a niva je volným nezastavěným prostorem, umožňujícím však a doplňování podzemní vody. Niva Strenického potoka je částečně zastavěná rodinnými domy a chatami. Vymezená záplavová území se shodují s vymezením geologické nivy.

V obci se nacházejí 3 vodní nádrže. V jádru sídla na návsi se nachází revitalizovaná zpevněná požární nádrž, dále vodní nádrž v zemědělském areálu a vodní nádrž v předzámčí pod památnými platany.

Geologické poměry

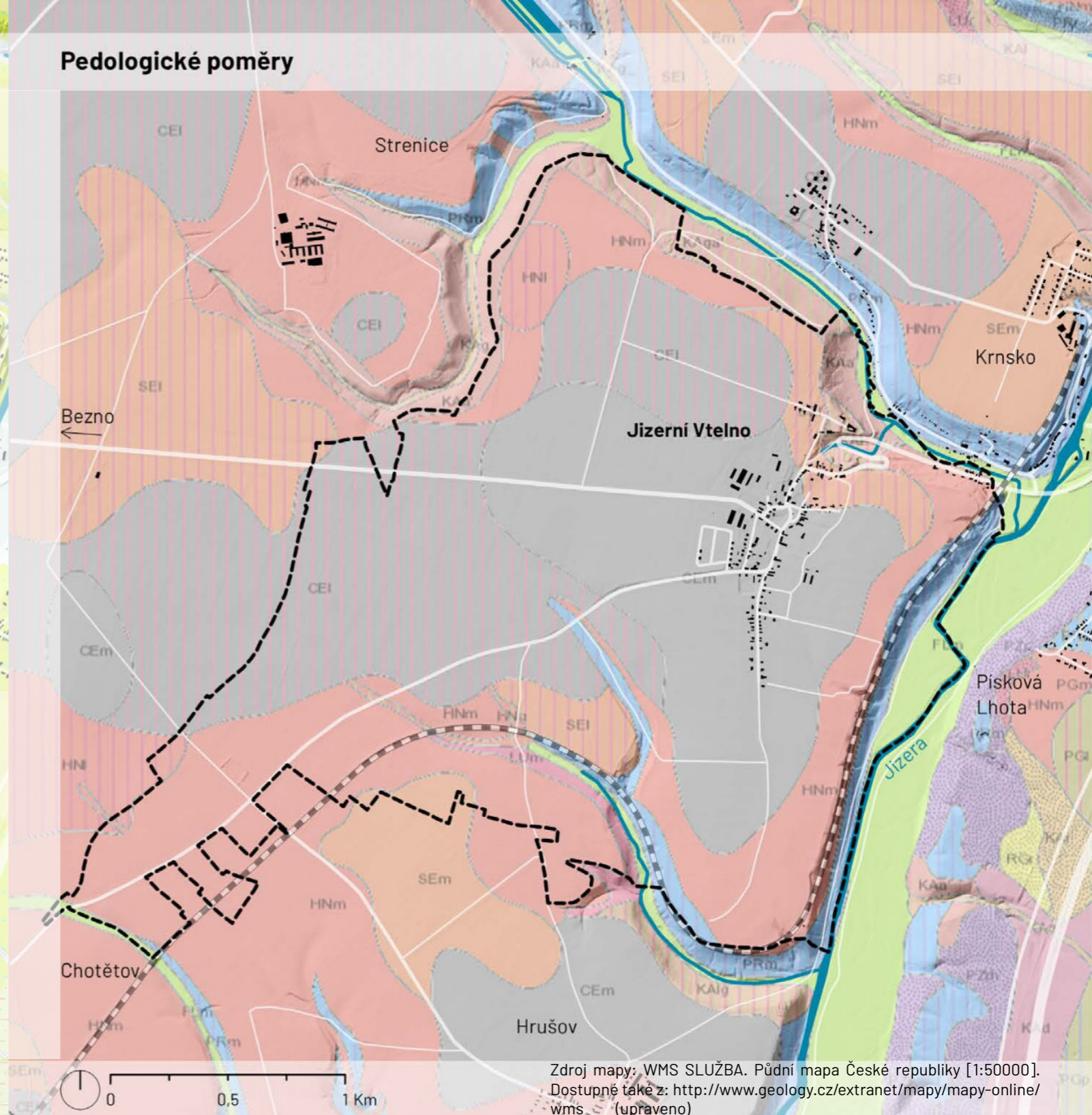

Zdroj mapy: WMS SLUŽBA. Geologická mapa České republiky [1:50000]. Dostupné také z: <http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online/wms> (upraveno)

- hranice řešeného území
- spraš a sprašová hlína
- pískovce vápnito-jílovité, glaukonitické
- nivní sediment
- smíšený sediment
- písek, štěrk

Z geologického hlediska je převážná část řešeného území pokryta spraši a sprašovou hlínou. Říční niva ve východní části území a potoční niva v severní a jihovýchodní části jsou tvořené nivním a smíšeným sedimentem. Stěny říčního údolí a údolí potoka jsou tvořeny vápnito-jílovitými pískovci. U bývalé tvrže jižně pod zámek Stránov a v blízkosti železniční tratě ve východní části území jsou viditelné pískovcové skalní výchozy.

Pedologické poměry

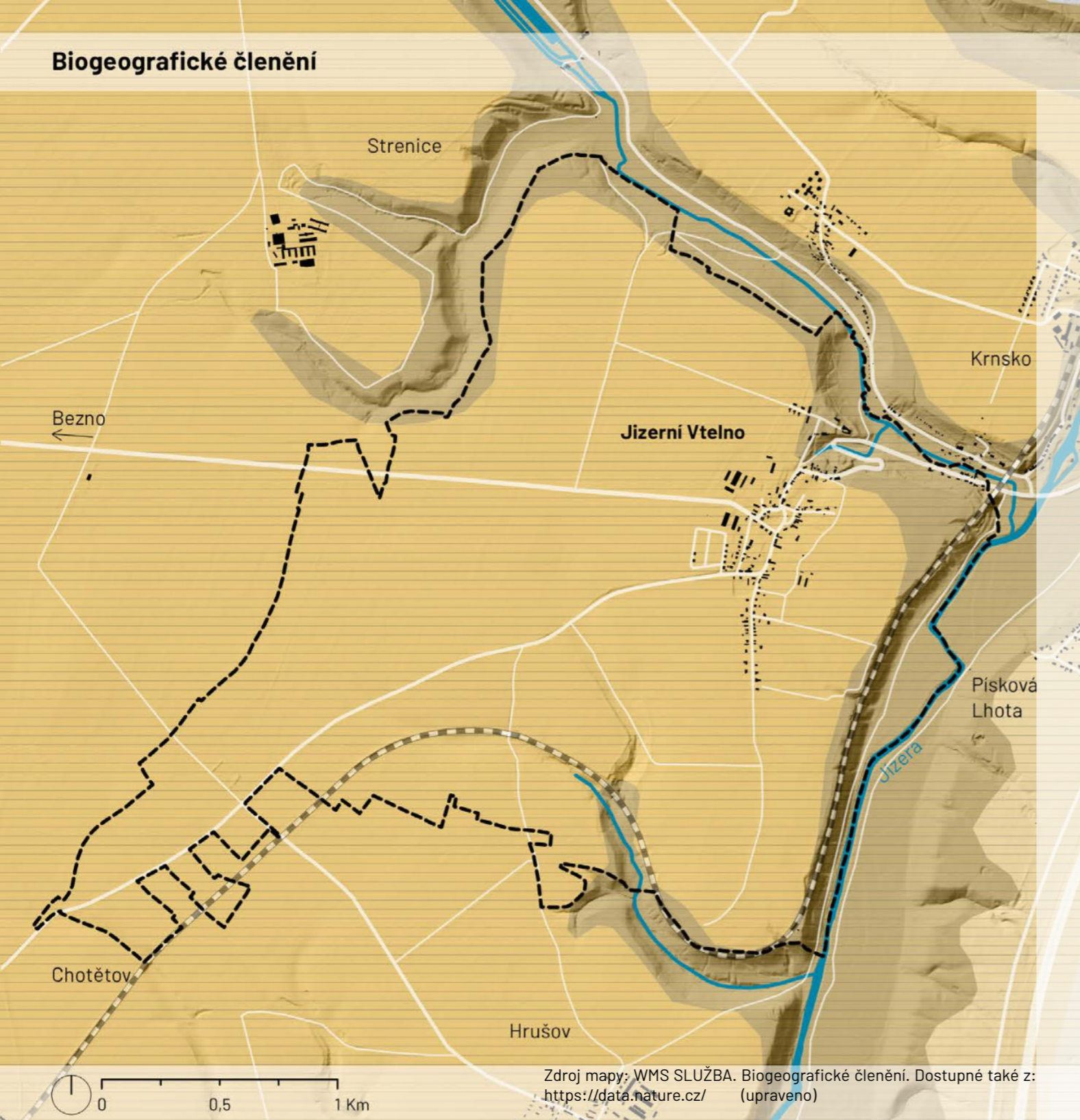
Zdroj mapy: WMS SLUŽBA. Půdní mapa České republiky [1:50000]. Dostupné také z: <http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online/wms> (upraveno)

- hranice řešeného území
- CEm černozem modální
- CEI černozem luvická
- HNm hnědozem modální
- HNI hnědozem luvická
- SEI šedozem luvická
- PRm pararendzina modální
- FLm fluvizem modální
- KAa' kambizem mesobazická
- KAga' kambizem oglejená mesobazická
- KAI kambizem luvická
- LUm luvizem modální

Z hlediska půdních poměrů je zde na sprašových pokryvech převažujícím půdním typem černozem - nejúrodnější půda mírného pásu. Díky této úrodné půdě je většina rozlohy území zemědělsky využívána. Dále je zde také na sprašových pokryvech hojně zastoupena hnědozem - méně kvalitní půdní typ oproti černozemím.

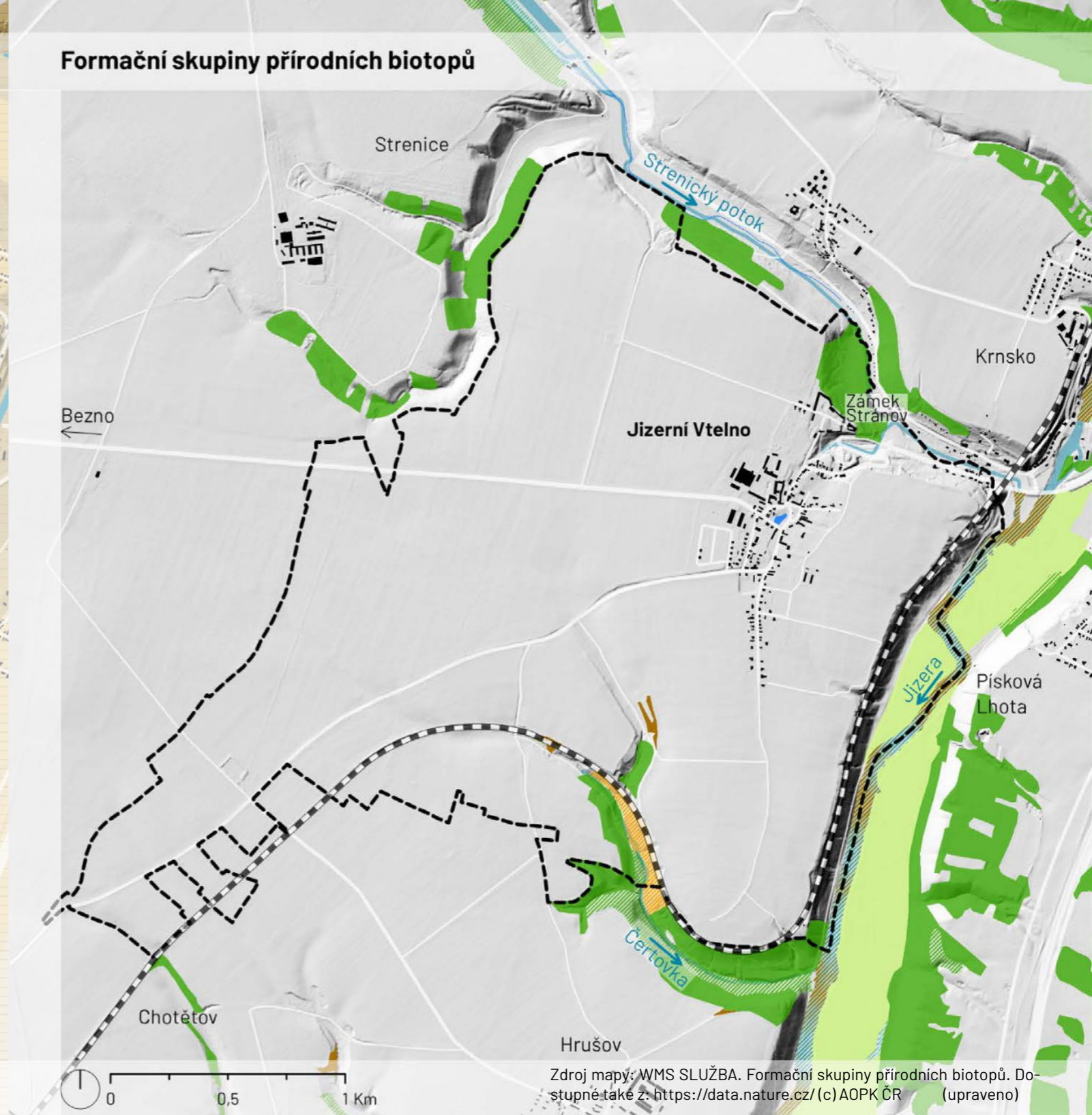
Říční a potoční nivy jsou z pedologického hlediska oblasti tvořené fluvizeměmi, které se vyznačují vrstevnatostí a nerovnoměrností rozložení organických látek. Na zalesněných svazích říčního údolí a údolí potoků se nachází pararendzina. Na svazích podél severovýchodní hranice zájmového území, včetně areálu zámeckého parku, je vyvinutý půdní typ kambizem - nejrozšířenější půdní typ na území ČR, vázaný na silně členité reliéfy.

Biogeografické členění

Zdroj mapy: WMS SLUŽBA. Biogeografické členění. Dostupné také z: <https://data.nature.cz/> (upraveno)

Formační skupiny přírodních biotopů

Zdroj mapy: WMS SLUŽBA. Formační skupiny přírodních biotopů. Dostupné také z: <https://data.nature.cz/> (c) AOPK ČR (upraveno)

- hranice řešeného území
- 1.4 Benátský bioregion
- Biochory:
- 2RE Plošiny na spraších 2. v. s.
- 2UF Výrazná údolí ve vápnatých pískovcích 2. v. s.
- 2RF Plošiny na vápnatých pískovcích 2. v. s.

Řešené území náleží do Benátského bioregionu. Benátský bioregion je z geologického hlediska tvořený pískovci a pokrýváku spraší. Údolí řeky Jizery je tvořeno nivními sedimenty zpravidla nevápnitými. Reliéf má charakter jednotvárné lehce zvlněné plošiny. Vzhledem k teplému podnebí v bioregionu dominují hnědozemě a černozemě na spraši, a na svazích údolních zářezů se vyskytují pararendziny na pískovcích. (Culek a kol., 2013)

Potenciální přirozenou vegetací na zájmovém území je černýšová dubohabřina (*Melampyro nemorosii-Carpinetum*). (Neuhäuslová a kol., 1997). Černýšová dubohabřina představuje lesy, ve kterých převažuje habr obecný, dub zimní a letní a často také lípa srdčitá. (Chytrý a kol., 2010)

- hranice řešeného území
- lesy
- lesy mozaika
- křoviny
- křoviny mozaika
- trvalý travní porost
- trvalý travní porost mozaika
- vodní toky a nádrže
- vodní toky a nádrže mozaika
- mokřady a pobřežní vegetace
- mokřady a pobřežní vegetace mozaika
- skály, sutě mozaika

* mozaika = segment ze 2 či více různých biotopů

V rámci zájmového území se přírodní biotopy nacházejí podél hranic území. Hodnotné jsou zejména lesní biotopy, konkrétně dubohabřiny, v areálu zámku Stránov a podél potoka Čertovka v jihovýchodní části území. Na těchto místech současný vegetační pokryv souhlasí s potenciální přirozenou vegetací (dubohabřiny) a jedná se tedy o ekologicky stabilní segmenty krajiny.

Další hodnotné biotopy se váží na řeku Jizeru se zachovaným přirozeným korytem. Je zde vyvinutá pobřežní vegetace a cenný prostor říční nivy je pokryt trvalým travním porostem a křovinami, a je tak umožňováno přirozené doplňování podzemní vody.

6.2 SEKUNDÁRNÍ KRAJINNÁ STRUKTURA

Historický vývoj území

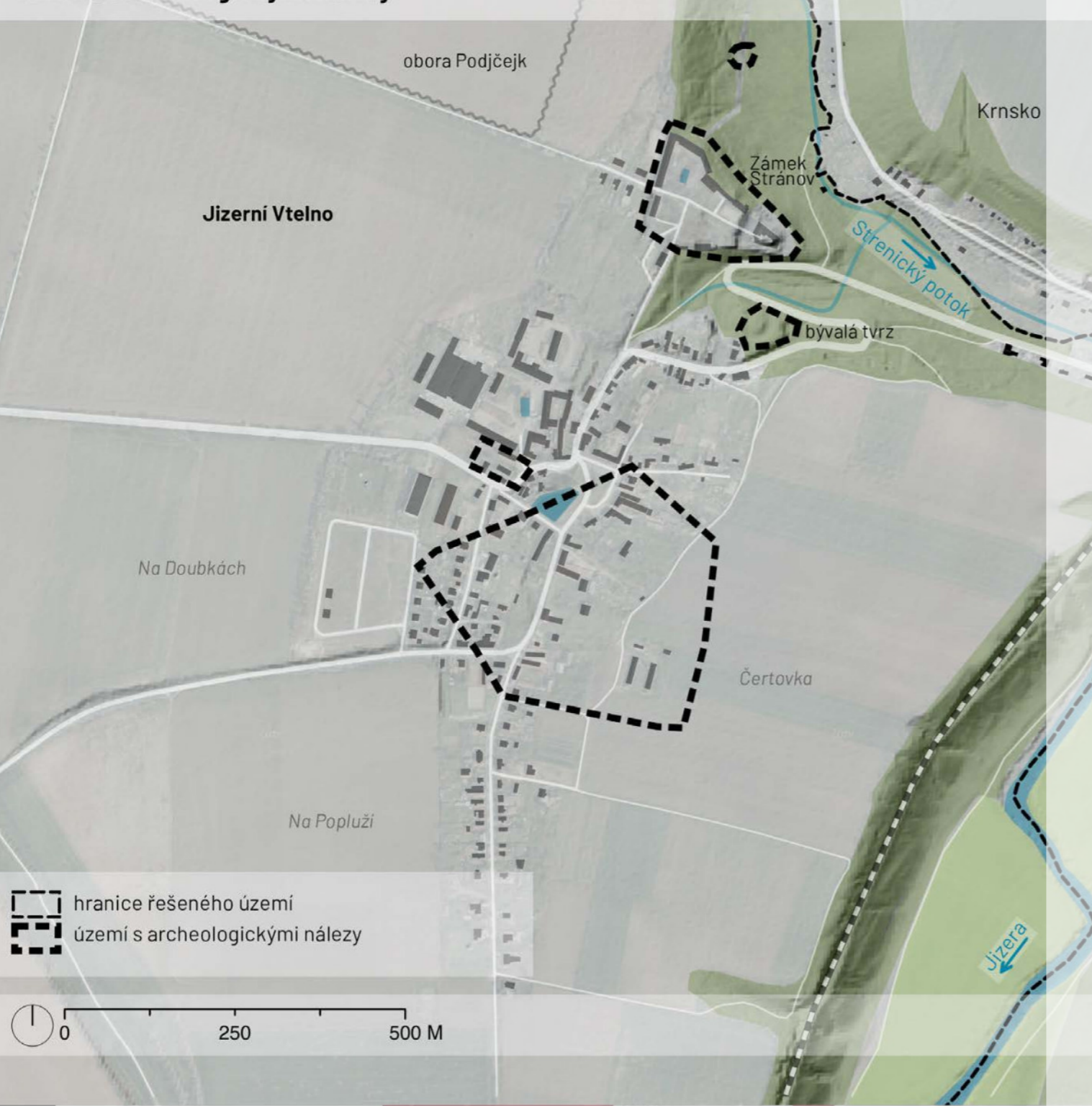
Nejstarší doklady osídlení území Jizerního Vtelna

Archeologické nálezy na několika místech území Jizerního Vtelna dokazují osídlení území již v pravěku - neolitu, mladší době kamenné. Na území obce byly nalezeny také dva pravěké poklady ze starší doby bronzové, staré více než 5000 let. Poklad v podobě 18 bronzových ozdob (náušnice, náramky, koňské faléry) byl objeven jihovýchodně od návsi na zahradě statku č. p. 20, druhý poklad byl objeven západně od návsi ve dvoře statku č. p. 6. (zdroj: Informační tabule v Jizerním Vtel-

nu) Další nález bronzových kruhových šperků byl učiněn na úpatí východně orientovaného svahu údolí Strenického potoka, 100 m západně od potoka. Tento soubor bronzových artefaktů byl nejspíše uložen záměrně jako projev rituality. (Mangel a Krásný, 2020)

Ve výkresu hodnot územně analytických podkladů ORP Mladá Boleslav jsou území s archeologickými nálezy vyznačeny v intravilánu kolem návsi a východním směrem přecházející do polí, také v areálu zámku Stránov a v okolí bývalé tvrze Jizerní Vtelno.

Území s archeologickými nálezy

První zmínky o středověké vtelenské tvrzi a rozrůstání vsi

První historické písemné prameny o Jizerním Vtelně pocházejí z roku 1229. Na místě bývalé vtelenské tvrze bývalo od 13. do 15. století šlechtické sídlo rytířů ze Vtelna. První zmínka souvisí se Ctiborem ze Vtelna, který se zde usadil před rokem 1255. Nejpozději na začátku 16. století byla tvrz opuštěna a vzniklo nové renesanční sídlo na místě dnešního zámku Stránov. (zdroj: Informační tabule v Jizerním Vtelnu)

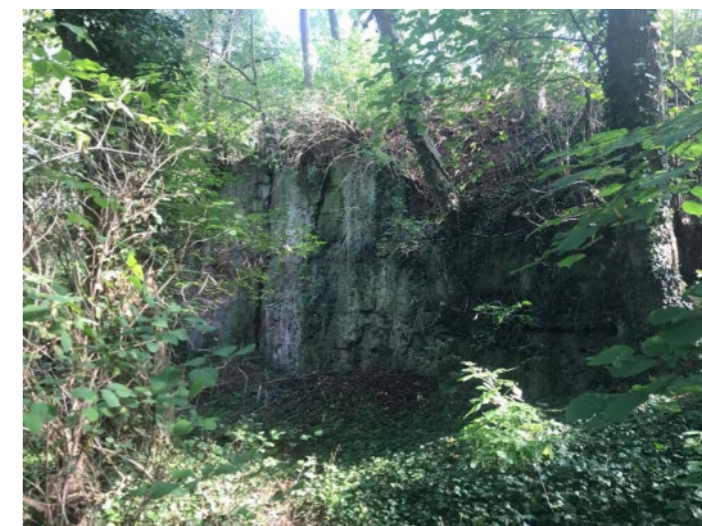
V období středověku byla vesnice ve vlastnictví více majitelů. Mezi původní majitele patřil rod pánů ze

Vtelna, kteří vybudovali zmiňovanou vtelenskou tvrz. Od konce 14. století byla část vesnice v rukou rodu Myšků z Hrádku. Na začátku 15. století byla vesnice dána do zástavy klášteru v Hradišti nad Jizerou. Po husitských válkách získal vesnici šlechtic Jan z Kunvaldu. (Ofic. stránky obce Jizerní Vtelno)

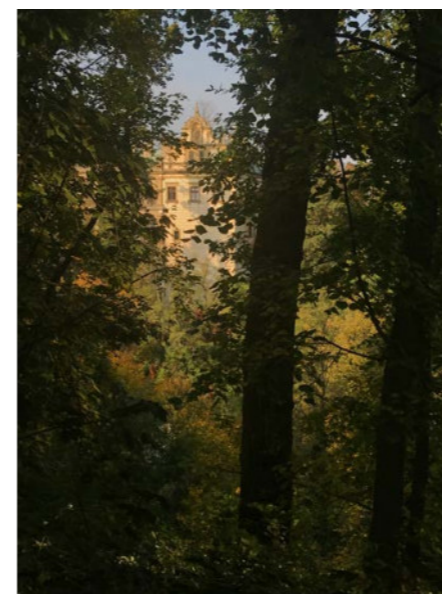
Období od poloviny 15. století do poloviny 16. století probíhalo ve znamení růstu počtu obyvatel a růstu celé vesnice. V polovině 16. století došlo k připojení Vtelna ke stránovskému panství. Historie Stránova je tak pevně spjata s historickým vývojem Vtelna. (Ofic. stránky obce Jizerní Vtelno)

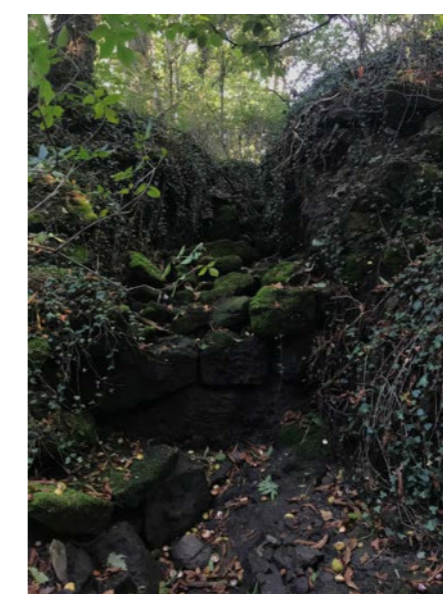
Obr. 23 Pohled na věž zámku Stránov z místa bývalé tvrze (zdroj: foto autor)

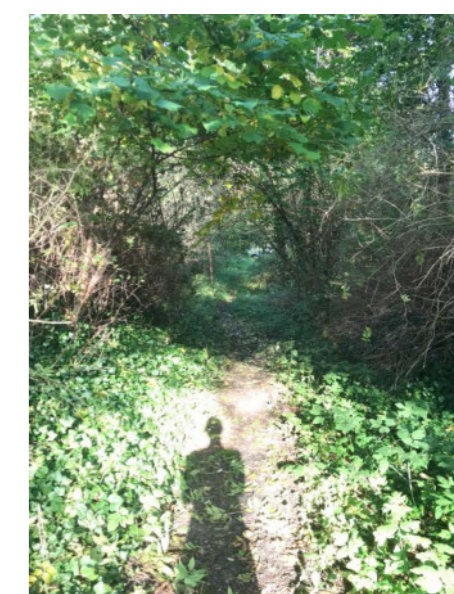
Obr. 24 Skalní výchozy u bývalé tvrze (zdroj: foto autor)

Obr. 25 Pohled na zámek Stránov z místa bývalé tvrze (zdroj: foto autor)

Obr. 26 Vodní kaskáda západně od bývalé tvrze (zdroj: foto autor)

Obr. 27 pěšina směřující od sídla k bývalé tvrzi (zdroj: foto autor)

Uspořádání sídla a plužiny dle Stabilního katastru

Jizerní Vtelně je vesnicí středověkého založení s návesní půdorysnou formou. Základním prostorem je zde náves mnohoúhelníkové půdorysného tvaru obklopená jednotlivými usedlostmi. Návesní vsi vznikaly ve starých sídelních zemědělských oblastech, které procházely transformací během vrcholného středověku (Pešta, 2014). Sídlo tvořeno třemi oddělenými částmi: část vázící se k návesi; Stránov; dolní Vtelně - při hranici s Krnskem.

S půdorysnou formou návesní vesnice se obvykle pojí traťová nebo délková plužina (Pešta, 2014). Uspořádání polností Jizerního Vtelně ve formě traťové plužiny se projevovalo na zemědělské půdě východně od zastavěného území za zahradami usedlostí - *Za humny*, v jižní části území a v nivě Jizery. Zbývající část zemědělské půdy byla dominikální půda tvořená velkými půdními bloky.

Vývoj zámku Stránov a zámeckého areálu

Na místě dnešního novorenesančního zámku Stránov se dříve nacházela tvrz Stránov (v rukou prvního vlastníka od r. 1429). Mezi lety 1463-1468 byla tvrz přestavěna do podoby gotického hradu se jménem Nový Stránov. Po stavovském povstání roku 1618 došlo k přestavbě hradu na honosný renesanční zámek. (Ofic. stránky obce Jizerní Vtelně - historie)

V polovině 18. století započaly barokní úpravy Stránova, byla založena zámecká zahrada, v zámeckém areálu byla dotvořena barokní pískovcová kašna. V té době také na Stránově projektoval významný pražský architekt František Heger kostel sv. Václava - původně zámecký, dnes farní kostel. (Ofic. stránky obce Jizerní Vtelně - historie)

Součástí areálu zámku byla ovocnářská a zelenářská zahrada se skleníky na místě dnešní bytovky. Zámek je obklopen zámeckým parkem, který plynule přechází v údolní lesopark. Lesopark je tvořen dubohabrovým porostem, ale také soliterními exoty vysazenými v období 1850-1880. V té době byl park také

zkrášlen doplněním umělých skal s vodopády, lávkou a jezírkem. (zdroj: Informační tabule u zámku)

Na konci 19. století byl zámek přestavěn do novorenesanční podoby, která přetrvává dodnes. Autorem návrhu přestavby je architekt Josef Schulz. V roce 1917 se stal majitelem zámku Josef Šimonek, tehdejší prezident Škodových závodů a senátor parlamentu. Rodina Šimonků žila na Stránově až do znárodnění roku 1948. V letech 1948-1989 byla budova zámku využívána jako dětský domov. V tomto období došlo k rozsáhlé devastaci objektu zámku a zámeckého areálu. (Ofic. stránky obce Jizerní Vtelně - historie)

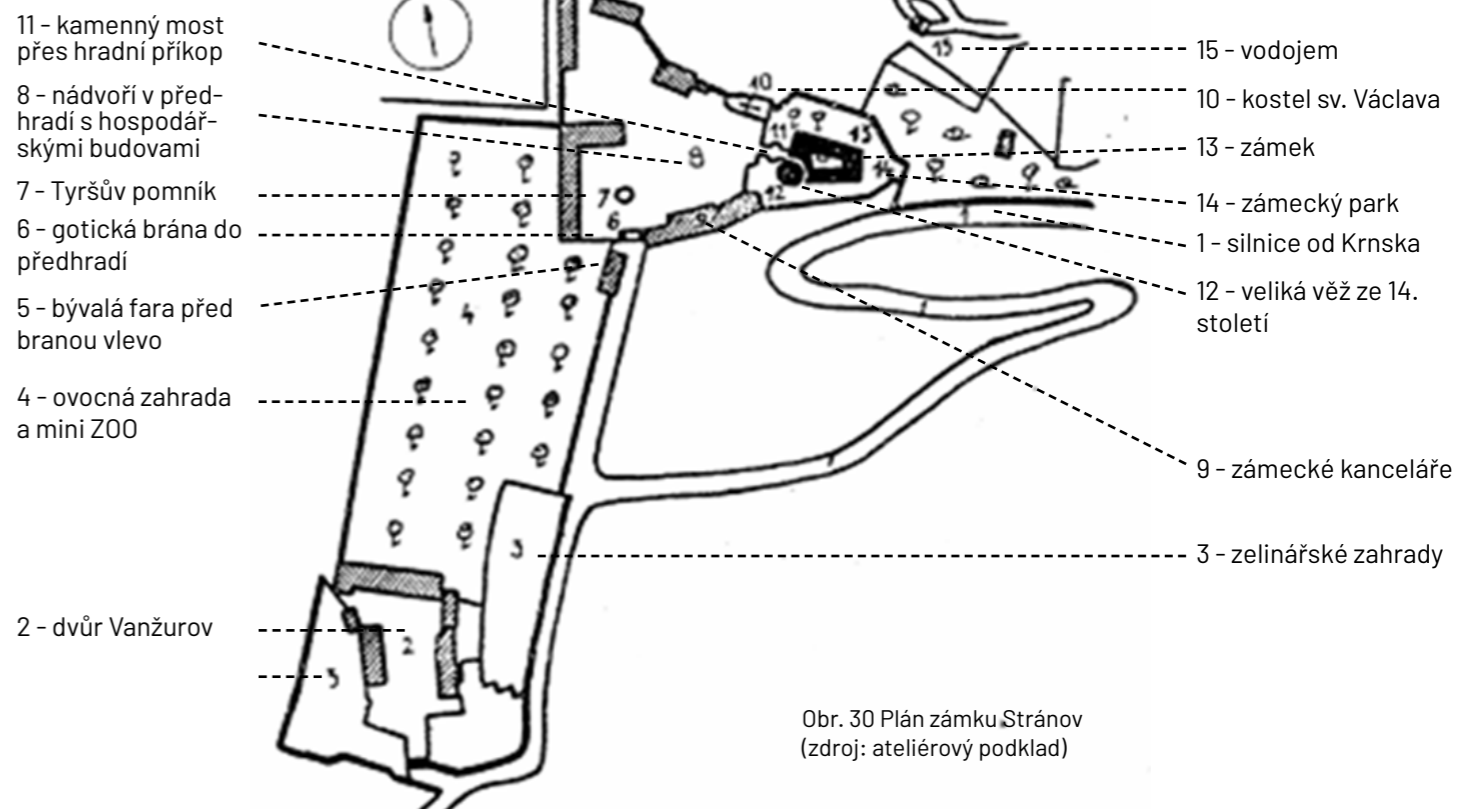
Po roce 1989 zámek přestal sloužit jako dětský domov a majetek se navrátil do rukou rodu Šimonků. Majitel Jaromír Šimonek v roce 2004 zpřístupnil zámek veřejnosti. V současnosti je majitelkou Zuzana Pavlíková Šimonková. (Ofic. stránky obce Jizerní Vtelně - historie) Na zámku probíhají prohlídky s průvodcem, funguje zde zámecká kavárna, konají se zde kulturní akce, a zámecká stáj provozuje kromě ustájení koní také jezdecký kroužek, jezdecké lekce, koňský tábor a vyjížďky do přírody.

Obr. 28 Zámek Stránov (zdroj: foto archiv rodiny Šimonků)

Obr. 29 Zelinářská zahrada v zámeckém areálu (zaniklá) (zdroj: foto archiv rodiny Šimonků)

- 11 - kamenný most přes hradní příkop
- 8 - nádvoří v předhradí s hospodářskými budovami
- 7 - Tyršův pomník
- 6 - gotická brána do předhradí
- 5 - bývalá fara před branou vlevo
- 4 - ovocná zahrada a mini ZOO
- 2 - dvůr Vanžurov
- 15 - vodojem
- 10 - kostel sv. Václava
- 13 - zámek
- 14 - zámecký park
- 1 - silnice od Krnska
- 12 - velká věž ze 14. století
- 9 - zámecké kanceláře
- 3 - zelinářské zahrady

Obr. 30 Plán zámku Stránov (zdroj: ateliérový podklad)

Kostel sv. Václava

Zámecký kostel sv. Václava v areálu zámku Stránov vzniknul pozdně barokní úpravou několika starších objektů, - sýpka a vodárenská věž z období renesance, navrženou architektem F. Hegerem (zdroj: Informační tabule před kostelem).

Od znárodnění majetku v 50. letech 20. století kostel nebyl udržován a po požáru v 70. letech bylo chátrání kostela urychleno. V období po roce 1989 byl

Obr. 31 Kostel sv. Václava
(zdroj: foto archiv rodiny Šimonků)

objekt opravován v rámci celkové rekonstrukce (zdroj: Informační tabule před kostelem).

V současnosti je kostel pietním místem a jsou zde ukládány ostatky členů rodu Šimonkových. Prostory kostela se nevyužívají pro církevní záležitosti, ale např. pro pořádání výstav a dechovek. Pro tradiční akci „dechparáda“ jsou v prostoru před kostelem, sloužícím jako parkoviště, instalována 1 - 2 pódia a prostor pojme cca 300-400 lidí (ústní sdělení současné majitelky Stránova, Zuzana Pavlíková Šimonková, 6.10. 2022).

Obr. 32 Kostel sv. Václava, současný stav
(zdroj: foto autor)

Malá ZOO a bazén na Stránově

Součástí zámeckého areálu byla v minulosti mini ZOO a bazén. Na místě bývalého ovocného sadu v severní části obce, v současnosti sloužící jako výběh pro koně, František Šimonek vybudoval mini ZOO. Do Vtelna se tak dostala exotická zvířata, konkrétně lev Caesar, 2 medvědi, krokodýl, opice, dikobraz a drobné ptactvo. Během válečného období bylo obhospodávání ZOO obtížné a proto byla mini ZOO v roce 1948

ukončena a zvířata byla předána do rukou ZOO v Děčíně. (zdroj: Informační tabule v obci - Malá ZOO na Stránově)

Na popud Františka Šimonka byl v těchto místech u bývalého železobetonového vodojemu (z r. 1920) vybudován také bazén s veškerou související výbavou: skluzavkou, skákacím prknem, volejbalovým hřištěm a šatnami. Ale ani tento rekreační prostor nepřežil řádní komunistického režimu. (zdroj: Informační tabule v obci - Malá ZOO na Stránově)

Obr. 33 Medvěd na Stránově
(zdroj: foto archiv rodiny Šimonků)

Obr.34 Bazén u železobetonového vodojemu I. (zaniklý)
(zdroj: foto archiv rodiny Šimonků)

Stavba železničního viaduktu

Z hlediska historického vývoje je významná stavba železničního viaduktu, nacházejícího se v blízkosti severovýchodní hranice Jizerního Vtelna, překlenujícího údolí Strenického potoka.

Železniční viadukt, postavený na konci 19. sto-

Obr. 35 Pohled na železniční viadukt a v pozadí věž zámku Stránov
(zdroj: foto archiv rodiny Šimonků)

letí a v polovině 20. století navíc zpevněn železobetonovými oblouky, je součástí tratě Praha-Mladá Boleslav, na úseku tratě mezi stanicemi Benátky nad Jizerou a Vinec. Železniční viadukt je dlouhý 152 metrů a vysoký 27 metrů. Viadukt je nejen stavební, ale také vizuální dominantou Jizerního Vtelna a okolí. (Ofic. stránky obce Jizerní Vtelno - historie)

Obr. 36 Pohled na kostel sv. Jiří a železniční viadukt v Krnsku
(zdroj: foto autor)

Obora Podčejk

Významnou část území Jizerního Vtelna zabírá obora Podčejk. V roce 1980 byla státním statkem Bezno založena obora Podčejk jako součást honitby Ministerstva zemědělství. Obora Podčejk se rozkládá

na orné půdě v severozápadní části Jizerního Vtelna a v zalesněném údolí Strenického potoka. Současná výměra obory činí 119 ha. Chovají se zde daňci a mufloni. (Mohelský, 2019) Obora je veřejnosti nepřístupná.

Obr. 37 Vstup branou do obory Podčejk
(zdroj: foto autor)

Obr. 38 Pohled na oboru z pěšiny za oplocením
(zdroj: foto autor)

Duchovní a pietní rozměr obce

Během pobělohorské rekatolizace byla postavena barokní kaple na návsi, později upravena. Roku 1725 byla na návsi byla také umístěna socha sv. Jana Nepomuckého.

Obětem I. a II. Světové války je věnován Pomník obětem světových válek, umístěný na návsi. Jako upomínka na společenské dění 20. let 20. století je v zámeckém areálu umístěn Pomník Dr. Miroslava Tyrše, zakladatele Sokola, který prožil část dětství právě v areálu zámku Stránov. (Ofic. stránky obce Jizerní Vtel-

Přehled archivních map území Jizerního Vtelna

Müllerova mapa Čech z roku 1720

(zdroj: Laboratoř geoinformatiky)

- Jizerní Vtelno a Stránov se stránovským zámekem
- znázorněn reliéf (údolí řeky Jizery a Strenického potoka)

I. vojenské mapování (2. pol. 18. století)

(zdroj: Laboratoř geoinformatiky)

- viditelné komunikace, vodní toky, využití půdy
- viditelná náves s vodní plochou
- založena zámecká zahrada
- niva Jizery s trvalým travním porostem

III. vojenské mapování (2. pol. 19. stol.)

(zdroj: Laboratoř geoinformatiky)

- ovocné sady (západně od zámku a jižně od intravilánu) - nedochované
- aleje
- vodní nádrž v zemědělském areálu
- vybudovaná železniční trať a železniční viadukt
- serpentinová cesta pod zámek (současná silnice I. tř.)

Letecké měřické snímky, 1938

(zdroj: Národní archiv leteckých měřických snímků)

- rozrůstání sídla jižním směrem
- viditelné ovocnářské a zelinářské zahrady na prostranství využívaném dnes jako výběh pro koně
- zánik sadu západně od zámku

II. vojenské mapování (1. pol. 19. století)

(zdroj: Laboratoř geoinformatiky)

- viditelné komunikace, vodní toky, využití půdy
- viditelná náves s vodní plochou
- viditelné budovy zámeckého areálu + vodní nádrž v hospodářském dvoře

Stabilní katastr

(zdroj: Archivní katalog ÚAZK)

- viditelné komunikace, vodní toky, podrobnější zachycení využití půdy
- viditelná náves s vodní plochou
- viditelné budovy zámeckého areálu + vodní nádrž v hospodářském dvoře, zámecký park
- zaznamenány drobné objekty sakrální architektury
- zamokřené louky v nivě

Letecké měřické snímky, 1951

(zdroj: Národní archiv leteckých měřických snímků)

- ovocné sady - zaniklé
- rozrůstání sídla jižním a západním směrem

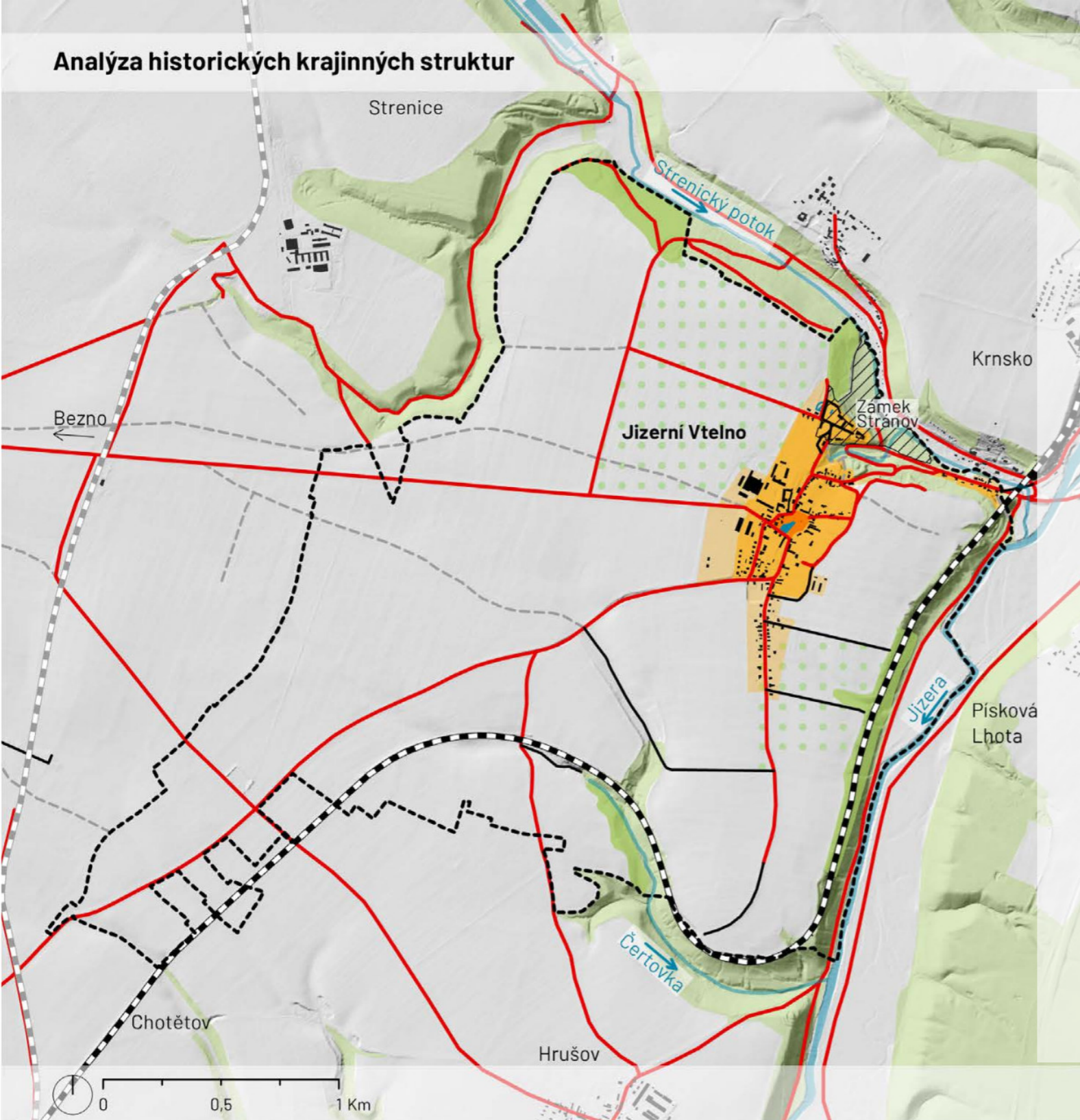
Letecké měřické snímky, 1966

(zdroj: Národní archiv leteckých měřických snímků)

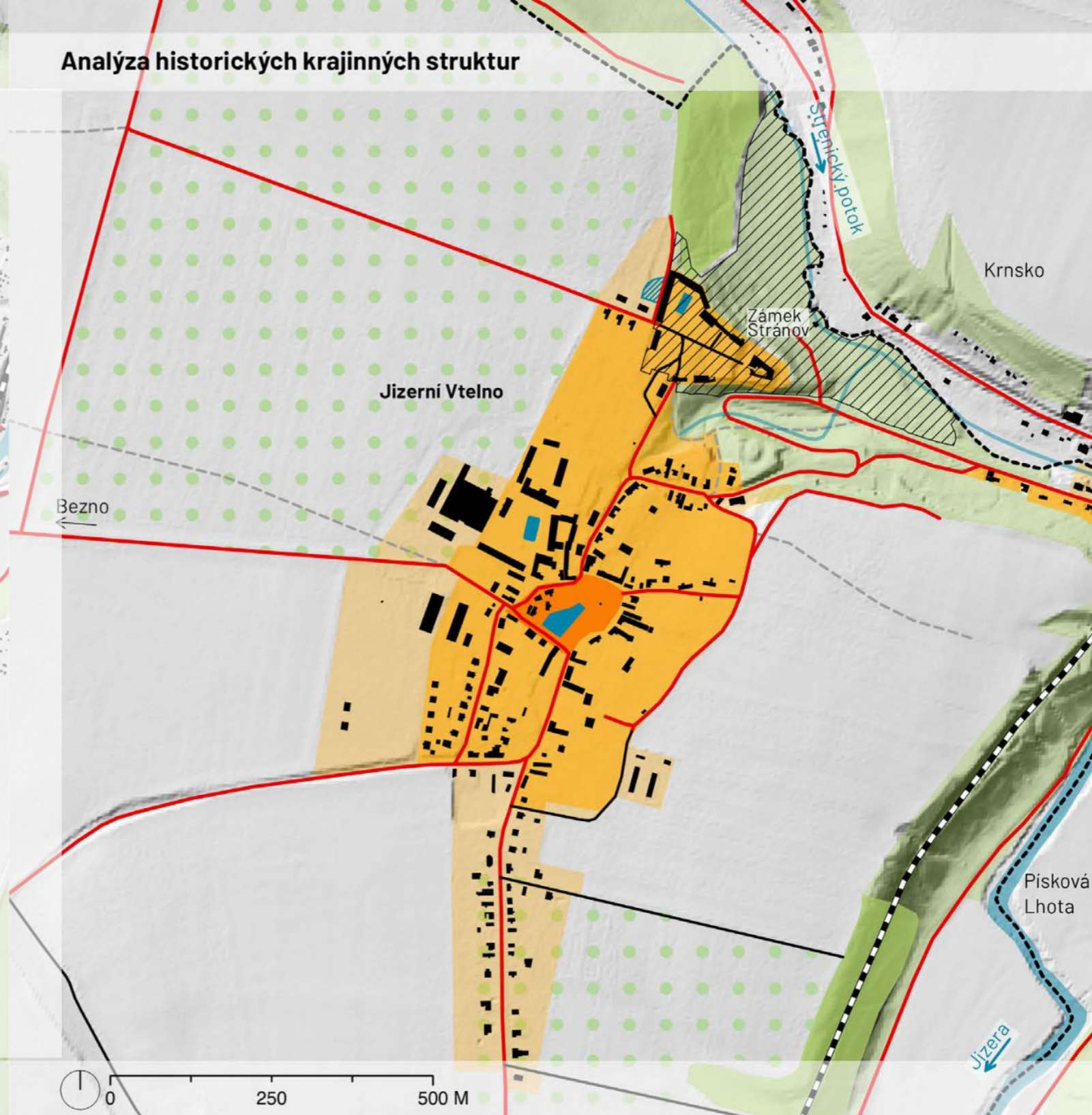
- scelené půdní bloky
- zánik rozptýlené zeleně
- rozrůstání sídla jižním a západním směrem

Analýza historických krajinných struktur

- hranice řešeného území
- intravilán (zástavba+zahrady) v 1. pol. 19. stol. dle stabil. katastru
- vymezení současného intravilánu (zástavba+zahrady)
- náves (zachovaná historická poloha, rozloha, funkce)
- dochované historické dopravní trasy
- zaniklé trasy
- dochovaná historická trasa železnice
- zaniklá trasa železnice
- současné trasy
- dochované historické lesní plochy
- lesní plochy současné
- zaniklé sady
- areál zámku Stránov jako objekt změn

Analýza historických krajinných struktur

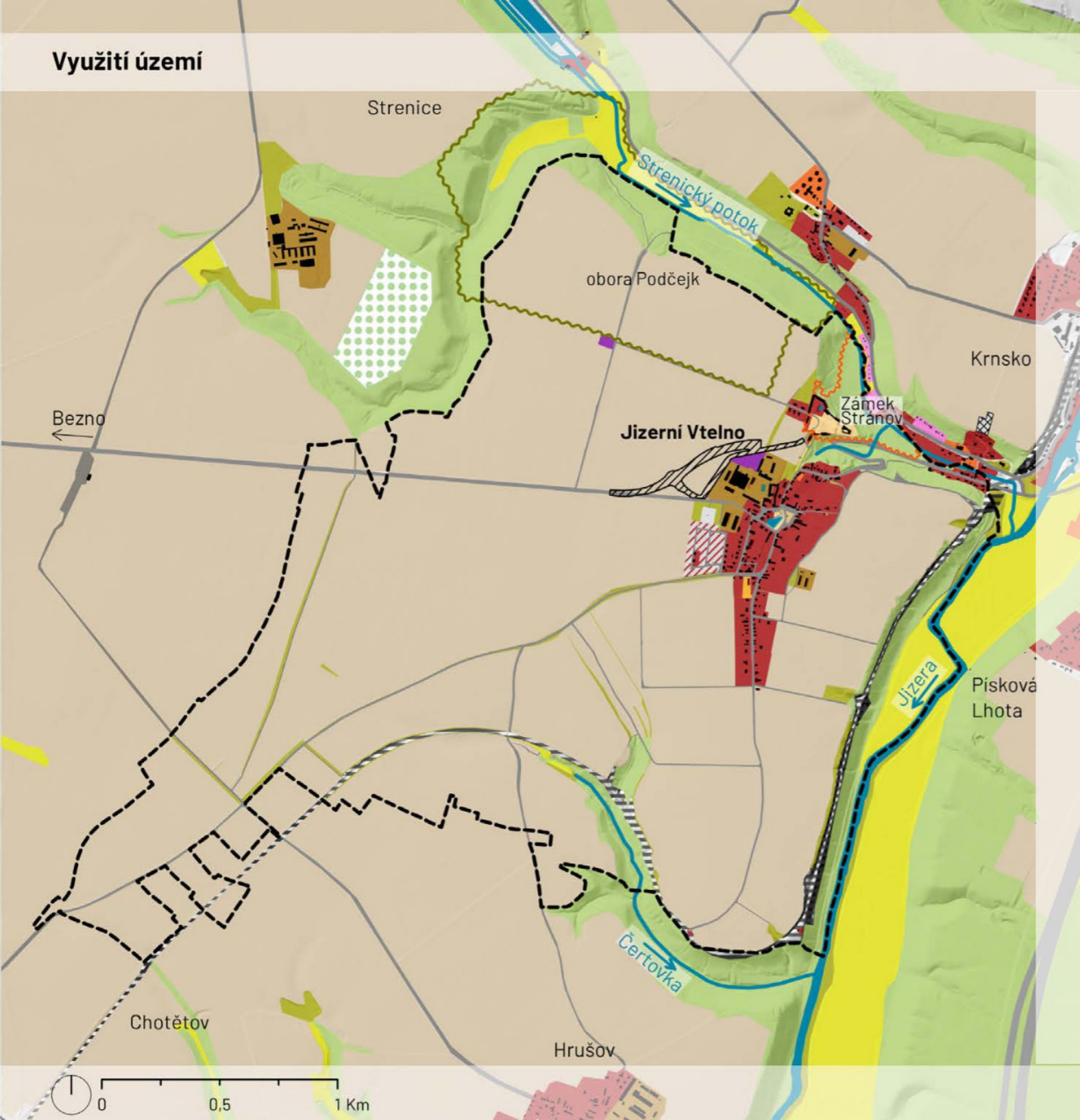

- vodní nádrž (původní poloha, rozloha)
- zaniklá vodní plocha

Do současnosti se dochovala forma zástavby vymežující prostor návsi. Náves s vodní nádrží a kapličkou se zachovala z hlediska své rozlohy, polohy a funkce. Další dochovanou hodnotou je zámek Stránov s celým zámeckým areálem. V zámeckém dubohabrovém lesoparku se nacházejí také exotické dřeviny, vysazené v 2. pol. 19. století a pozůstatky romantických uměle vytvořených skal a vodopádů. Ovocnářská a zelinářská zahrada a skleníky, dříve součástí zámeckého areálu, se do současnosti nedochovaly. Sídlu se postupně rozrůstalo jižním a západním směrem. Všechny významné cesty využívané v současnosti jsou historickými trasami.

Významným nedochovanými krajinnými prvky jsou zaniklé ovocné sady, dříve zabírající podstatnou část území.

Využití území

Využití území - sídlo a zámecký areál

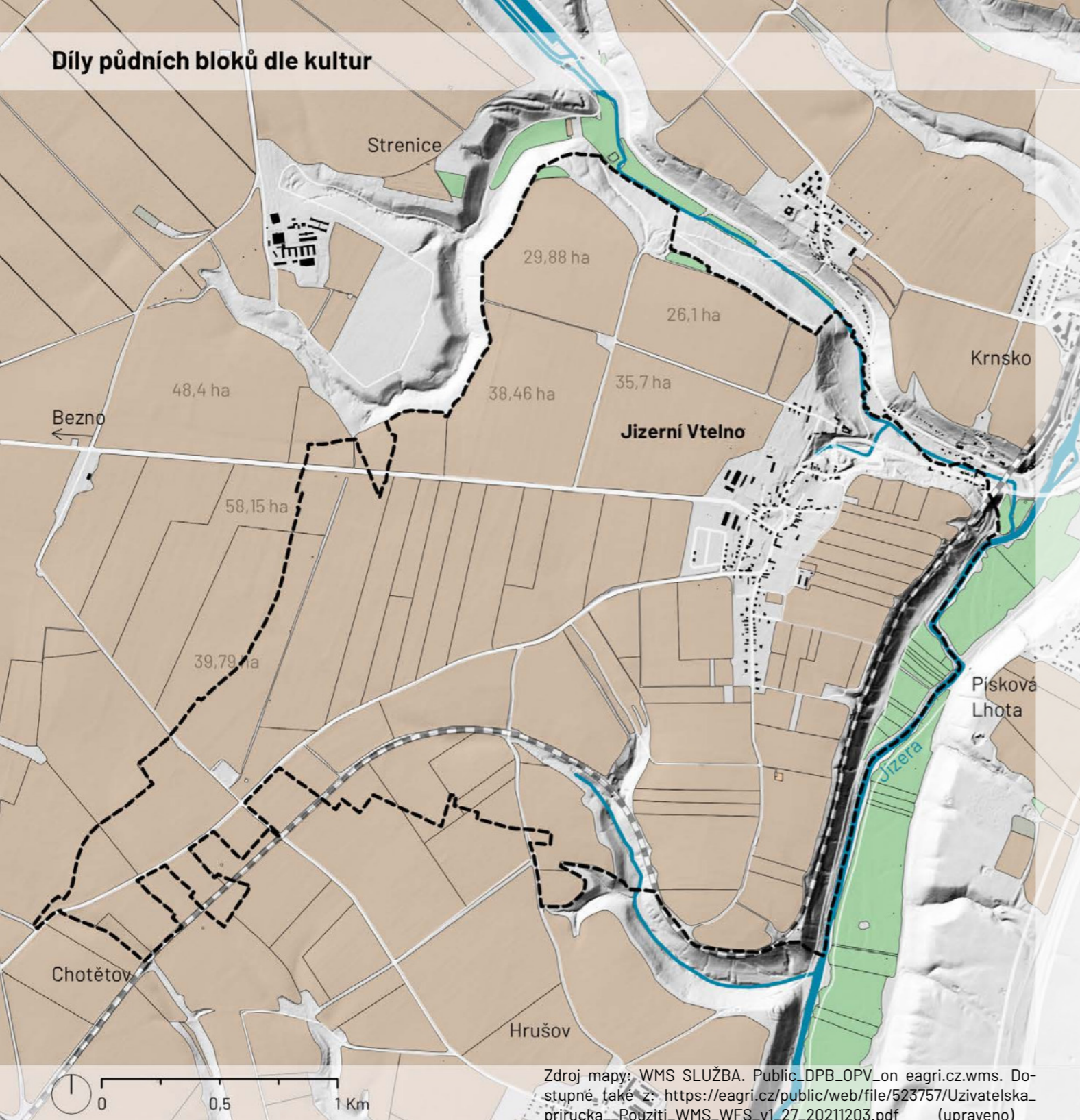

hranice řešeného území	občanská vybavenost
orná půda	hřbitov
lesní plocha	technická infrastruktura
trvalý travní porost	železniční trať
zeleň krajinná/ sídelní	pozemní komunikace
parkově upravená plocha	pozemní komunikace (plánovaná)
ovocný sad/ hájek	zámecký areál
vodní tok/ vodní plocha	obora
ruderalní plocha	
plocha bydlení	
plocha bydlení - plánovaná (dle územní studie)	
chatová oblast	
zemědělský areál	

Většina rozlohy řešeného území je tvořena zemědělskou půdou, která je intenzivně obhospodařovaná. Lesy pokrývají svahy údolí Jizery, Strenického potoka a Čertovky. Trvalé travní porosty zastoupeny plošně nejvíce v nivě Jizery. Rozptýlená zeleň se v krajině řešeného území vyskytuje zejména ve formě doprovodné zeleně cest, vodních toků a zarůstajícího starého sadu.

V intravilánu převažují plochy bydlení, výrazně jsou zastoupeny plochy zemědělských objektů a také parkově upravené plochy (náves, předzámčí a zámecký park), menší část intravilánu zaujímají prvky občanské vybavenosti jako obecní dům s knihovnou, hřiště, restaurace či obchod s potravinami.

Díly půdních bloků dle kultur

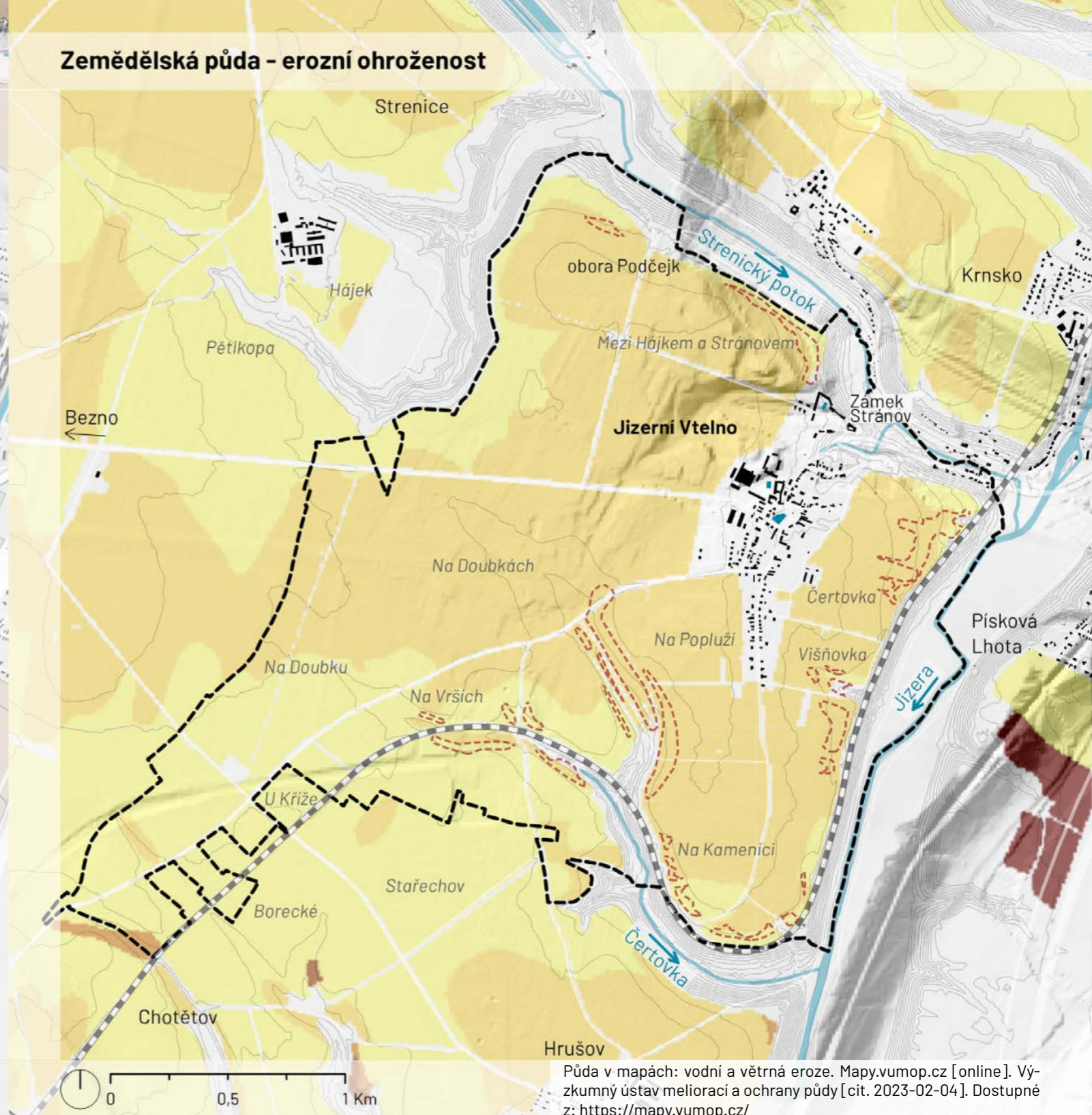
Zdroj mapy: WMS SLUŽBA. Public_DPB_OPV_on eagri.cz.wms. Dostupné také z: https://eagri.cz/public/web/file/523757/Uzivatel'ska_přiručka_Roúzení_WMS_WFS_v1_27_20211203.pdf (upraveno)

- hranice řešeného území
- díly půdních bloků (účinné)
- xx.x ha výměry rozsáhlých dílů půdních bloků
- kultura: standardní orná půda
- kultura: trvalý travní porost

Téměř všechna zemědělská půda v rámci území Jizerního Vtelna je využívána jako produkční orná půda, s výjimkou zemědělské půdy v oblasti nivy Jizery, kde je kulturou trvalý travní porost. V souvislosti s vymezováním veřejného prostoru je tedy velká část území obce - úrodná orná půda - přístupná po část roku, kdy není pokryta plodinami a neohrožuje tak jejich poškození.

Z hlediska rozlohy jednotlivých dílů půdních bloků orné půdy se nejrozsáhlejší díly nacházejí v severozápadní části území a jejich rozlohy se pohybují okolo 30 ha. Největší půdní díl má rozlohu 38,5 ha. V severní části území se na těchto rozsáhlých blocích nachází obora Podčejk. Na části těchto rozlehlých dílech půdních bloků se v minulosti nacházel ovocný sad.

Zemědělská půda - erozní ohroženost

Půda v mapách: vodní a větrná eroze. Mapy.vumop.cz [online]. Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://mapy.vumop.cz/>

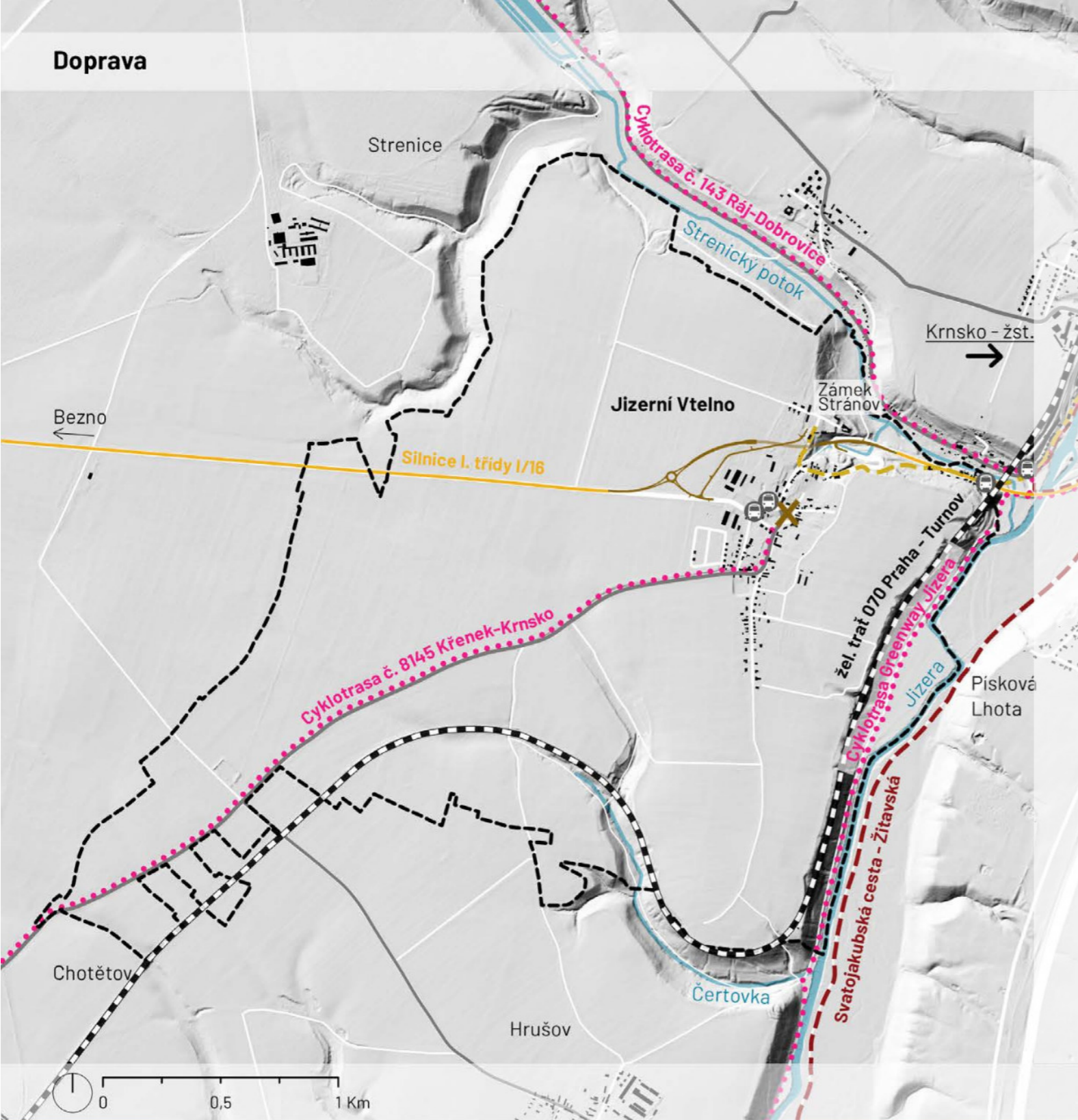
- hranice řešeného území
- vrstevnice po 5 metrech
- Potenciální ohroženost orné půdy větrnou erozí:
 - půdy bez ohrožení
 - půdy náchylné
 - půdy ohrožené
 - půdy silně ohrožené
 - půdy nejohroženější
- Ohroženost půd vodní erozí:
 - půdy s největší průměrnou ztrátou půdy (smýv půdy: 20 - 30 a více t/ha/rok)

Zemědělská půda v rámci řešeného území, rozkládající se na rovinatém terénu, je půdou potenciálně náchylnou na větrnou erozi. Orná půda členěná do rozsáhlých půdních bloků, s téměř chybějící doprovodnou zelení, riziko větrné eroze zvyšuje.

Půdy nejsilněji ohrožené vodní erozí se nacházejí zejména v částech s členitějším terénem, např. v údolí potoka Čertovka a v okolí starého sadu Višňovka.

Z hlediska kvality a úrodnosti zemědělské půdy je téměř celé zájmové území tvořeno bonitně nejceněnějšími půdami - černozeměmi, spadajícími do I. třídy ochrany půdy. Tyto hodnotné půdy by neměly být zastavovány a je možné odejmutí půdy ze ZPF jen za účelem např. záměru zvýšení ekologické stability krajiny.

Doprava

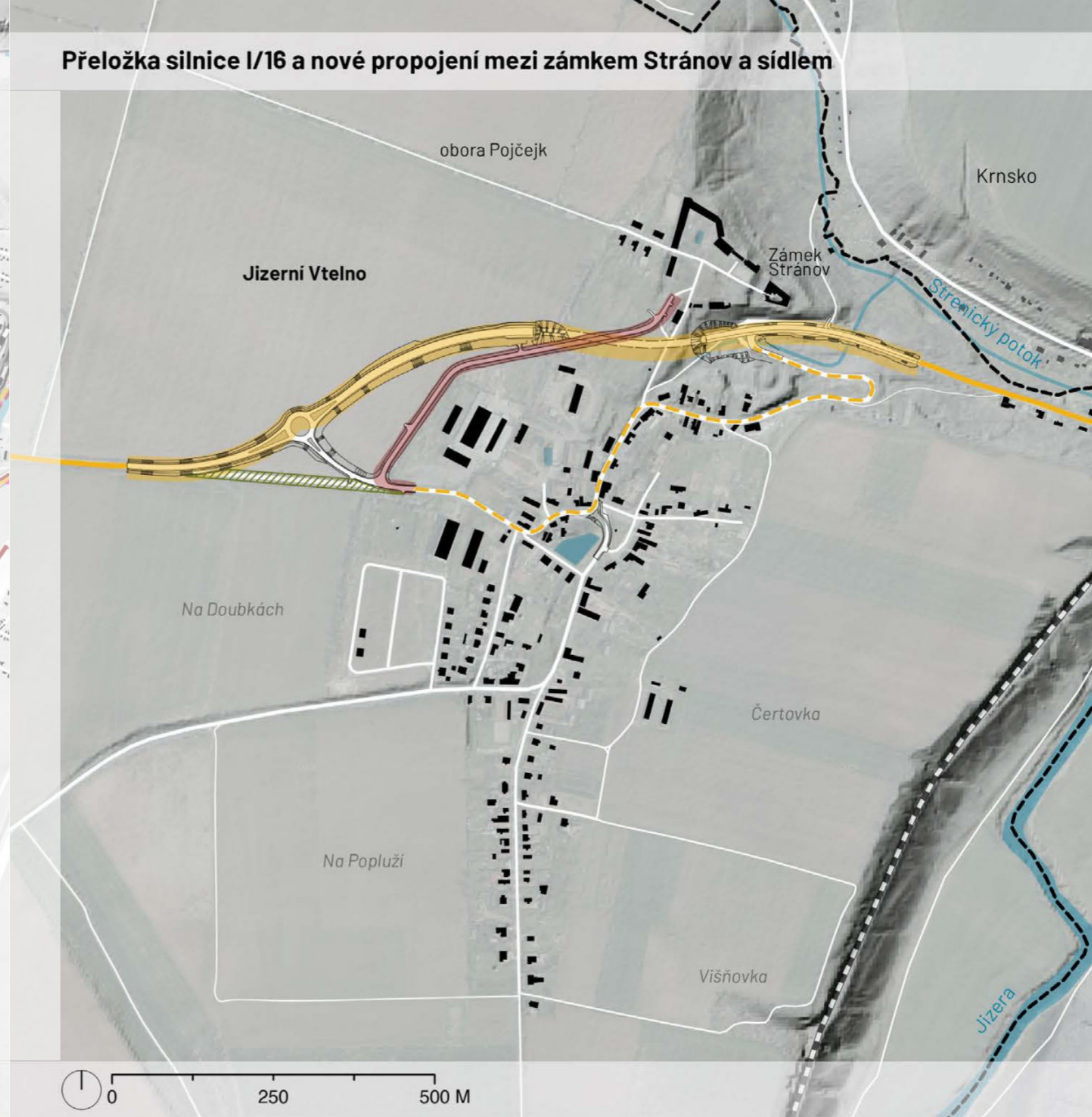

- hranice řešeného území
- silnice I. třídy
- silnice III. třídy
- ulice/ polní cesty/ pěšiny
- železniční trať
- cyklotrasa
- turistická trasa
- autobusová zastávka
- plánovaná přeložka silnice I. třídy
- plánovaná přestavba křižovatky na návsi

V Jizerním Vtelně se v budoucnu doprava změní v souvislosti s přeložkou silnice I. třídy (I/16).

Řešeným územím vede železniční trať, jejímž specifickým je Stránovský železn. viadukt, který je kulturní památkou. Nejbližší železn. stanice se nachází v Krnsku. V J. Vtelně funguje autobusová doprava, zastávky se nacházejí na návsi. Územím procházejí 2 cyklotrasy. V nivě Jizery se vine cyklotrasa Greenway Jizera, která vede od pramene Jizery v Jizerských horách až k soutoku s Labem. Směrem od Chotětova Vtelnem prochází cyklotrasa Křenek - Krnsko, která však končí na návsi v J. Vtelně, jelikož v současném stavu s frekventovanou silnicí I. tř. není umožněno komfortní pokračování do Krnska. Významnou turistickou trasou je Svatojakubská cesta - Žitavská, vedoucí nivou Jizery.

Přeložka silnice I/16 a nové propojení mezi zámek Stránov a sídlem

- hranice řešeného území
- plánovaná přeložka silnice I/16
- stávající silnice I/16
- zklidněný úsek původní silnice I/16
- plánovaná rekultivace a zatravnění
- plánované nové propojení zámku Stránov s navazující částí sídla

Z hlediska dopravy je do budoucna plánovaný zásadní zásah. Frekventovaná silnice I. třídy procházející intravilánem obce bude přeložena a povede kolem zemědělského areálu v severozápadní části intravilánu. Část přeložky bude vedena tunelem. Díky této přeložce dojde ke zklidnění úseku silnice původně vedoucí skrze intravilán a celkově k ozdravení veřejného prostoru. Absencí rušné dopravy dojde ke zkvalitnění prostředí návsi. Vznikne také nové propojení zámku s jádrem obce. V souvislosti se změnou dopravní situace je plánovaná úprava rozlehlé nepřehledné křižovatky v prostoru návsi.

Přeložka silnice I/16 a související změny ve veřejných prostorech Jizerního Vtelna

V současnosti rušná silnice I/16 prochází skrze jádro sídla, kde negativně ovlivňuje veřejné prostory a životní prostředí místních.

Stávající vedení silnice I/16 bude převedeno na novou komunikaci. Trasa přeložky je vedena zčásti po zemědělských pozemcích a zčásti lesem. Přeložka začíná západně od okraje sídla. Levostranným obloukem se odklání od stávající silnice. Dále prochází severozápadně kolem zemědělského areálu, kde začíná klesat a noří se do zářezu. Dále se trasa noří do tunelu, z něhož

vychází v místě nynější serpentiny pod zámek. Následuje cca 300 m dlouhý pravostranný oblouk, na jehož konci trasa přeložky končí a napojuje se na stávající I/16. Délka přeložky I/16 je 1285 m. Součástí stavby je výstavba komunikace pro propojení Jizerního Vtelna se Stránovem. (ŘSD ČR, 2019)

Plánovaná přeložka silnice přinese nejen potenciál zlepšení veřejných prostorů obce, ale obecně zlepšení životního prostředí místních obyvatel, také obci uleví od nákladní dopravy a dojde ke zlepšení bez-

Plánovaná úprava křižovatky na návsi

Jedná se o plánovanou úpravu křižovatky silnic č. I/16 a III/27221 v prostoru návsi. V současnosti je křižovatka kvůli svému tvaru a také napojení místní komunikace/ parkoviště na silnici III/27221 nepřehledná a nekomfortní pro chodce, kteří ji přecházejí směrem od autobusové zastávky na návsi, či směrem od zámku a obecního úřadu.

Cílem úpravy je zlepšení prostorového uspořá-

dání současné rozlehlé křižovatky a zajištění bezpečného přístupu k autobusové zastávce.

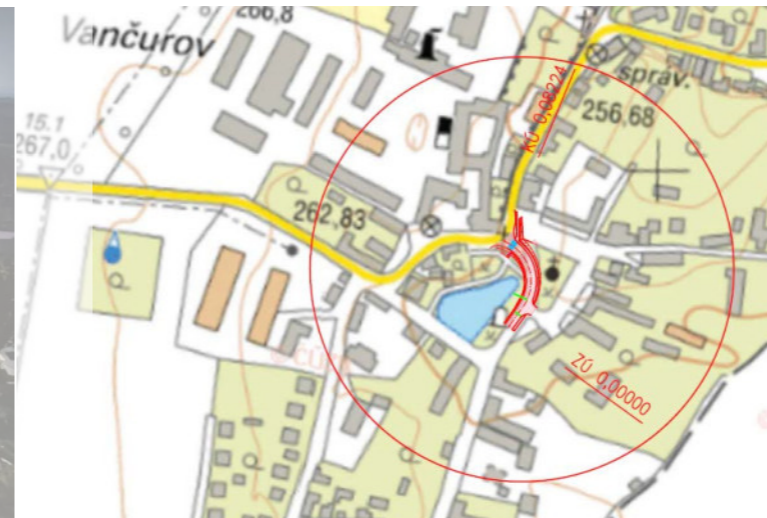
Prostor upravované silnice je členěn do více výškových úrovní. V návrhu jsou využity vyvýšené betonové obrubníky oddělující vozovku od plochy veřejné zeleně a také chodníky jsou navrženy jako vyvýšené s betonovou dlažbou a betonovým obrubníkem (viz obr.x).

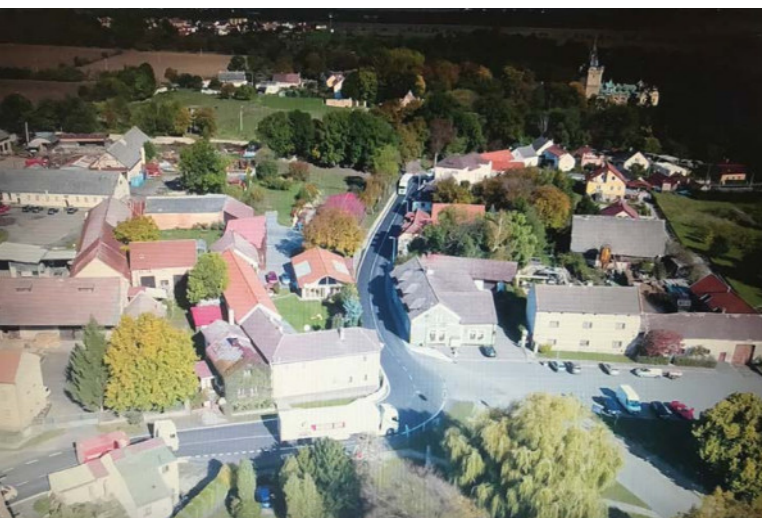
Obr. 39 Začátek přeložky silnice I/16 - vizualizace (zdroj: ŘSD ČR, 2019)

Obr. 40 Přeložka silnice I/16 - vizualizace - trasa přeložky zanořující se do tunelu severozápadně od zemědělského areálu, nová komunikace v úrovni terénu je trasou propojující zámek a jádro obce (zdroj: ŘSD ČR, 2019)

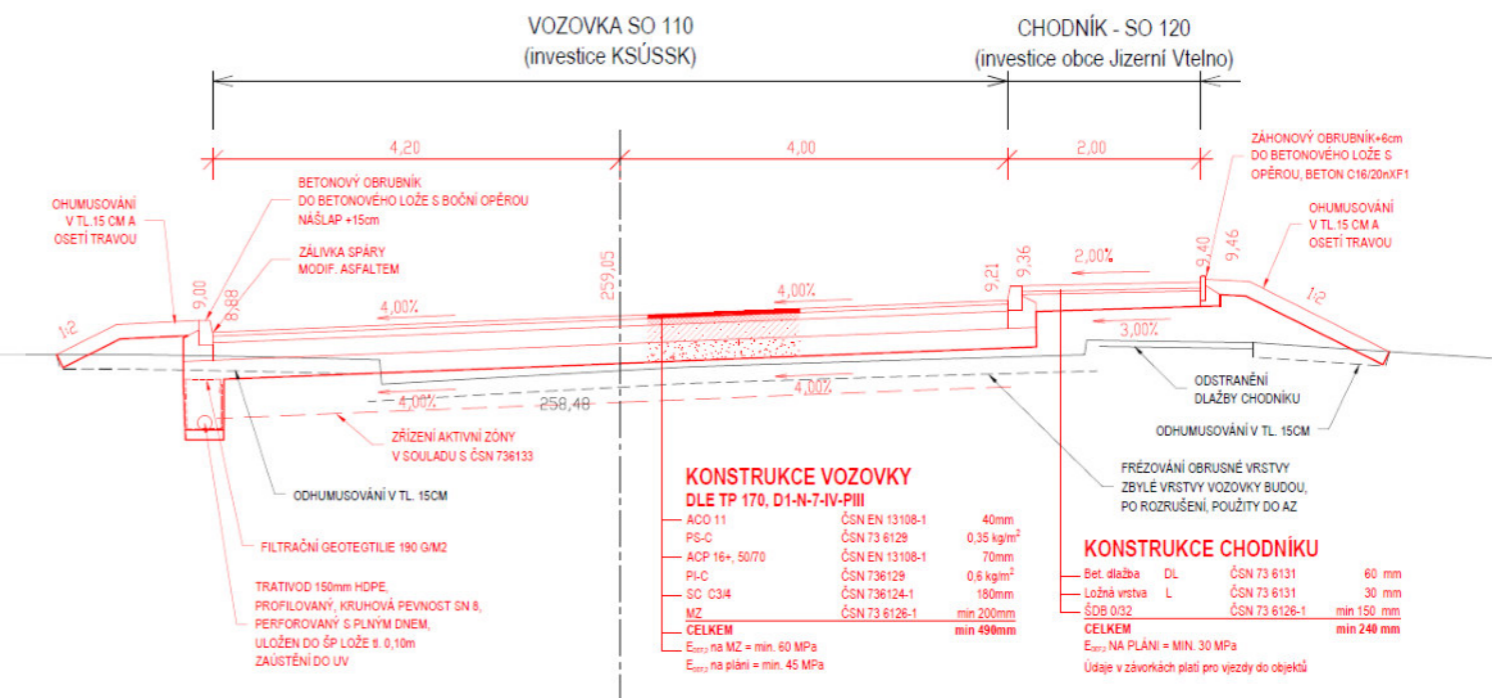
Obr. 43 Lokalizace křižovatky - výřez ze situace širších vztahů (zdroj: III/27221 Jizerní Vtelno, úprava křižovatky, DSP; Němec, 2022)

Obr. 41 Stávající silnice I/16 procházející nebezpečně jádrem obce - po přeložce se bude jednat o zklidněnou komunikaci (zdroj: ŘSD ČR, 2019)

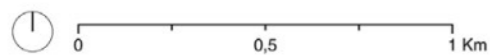
Obr. 42 Trasa přeložky vycházející z tunelu v místě současné serpentiny pod zámek - vizualizace (zdroj: ŘSD ČR, 2019)

Obr. 44 Vzorový příčný řez (zdroj: III/27221 Jizerní Vtelno, úprava křižovatky, DSP; Němec, 2022)

6.3 TERCIÁRNÍ KRAJINNÁ STRUKTURA

Nemovité kulturní památky Jizerního Vtelná

Zdroje:

- 1 Zámek Stránov. Pamatkovykatalog.cz [online]. Národní památkový ústav, (c) 2015 - Národní památkový ústav [cit. 2022-09-28]. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatalog.cz/zamek-stranov-2142500>
- 2 Železniční most. Pamatkovykatalog.cz [online]. Národní památkový ústav, (c) 2015 - Národní památkový ústav [cit. 2022-09-28]. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatalog.cz/zeleznicni-most-13913439>

Areál zámku Stránov

kulturní památka rejst. č. ÚSKP 15874/2-1582 - zámek Stránov

Předmětem ochrany:
zámek, hradní příkop s kašnou, parkán, parkánová zídka, most, zeď s plotem, branou a sochařskou výzdobou, kostel sv. Václava, sýpka, chlévy a stáje, brána čp. 80, vrátnice, úřednické budovy čp. 85 a 133, pomník Dr. Tyrše, kašna v předzámčí, zámecký park a pozemky vymezeného zámeckého areálu. (pamatkovykatalog.cz, zámek Stránov)

Popis památkové hodnoty:
Velmi hodnotný zámecký areál s bohatou stavební historií. (pamatkovykatalog.cz, zámek Stránov)

- chráněn celý pozemek
- pozemek chráněn bez staveb
- pozemek chráněn jen s částí staveb

obr. Zámek Stránov
(zdroj:pamatkovykatalog.cz, zámek Stránov)

obr. Kostel sv. Václava
(zdroj:pamatkovykatalog.cz, zámek Stránov)

obr. Brána předzámčí
(zdroj:pamatkovykatalog.cz, zámek Stránov)

Objekt železniční most

kulturní památka rejst. č. ÚSKP 45716/2-3603 - železniční most

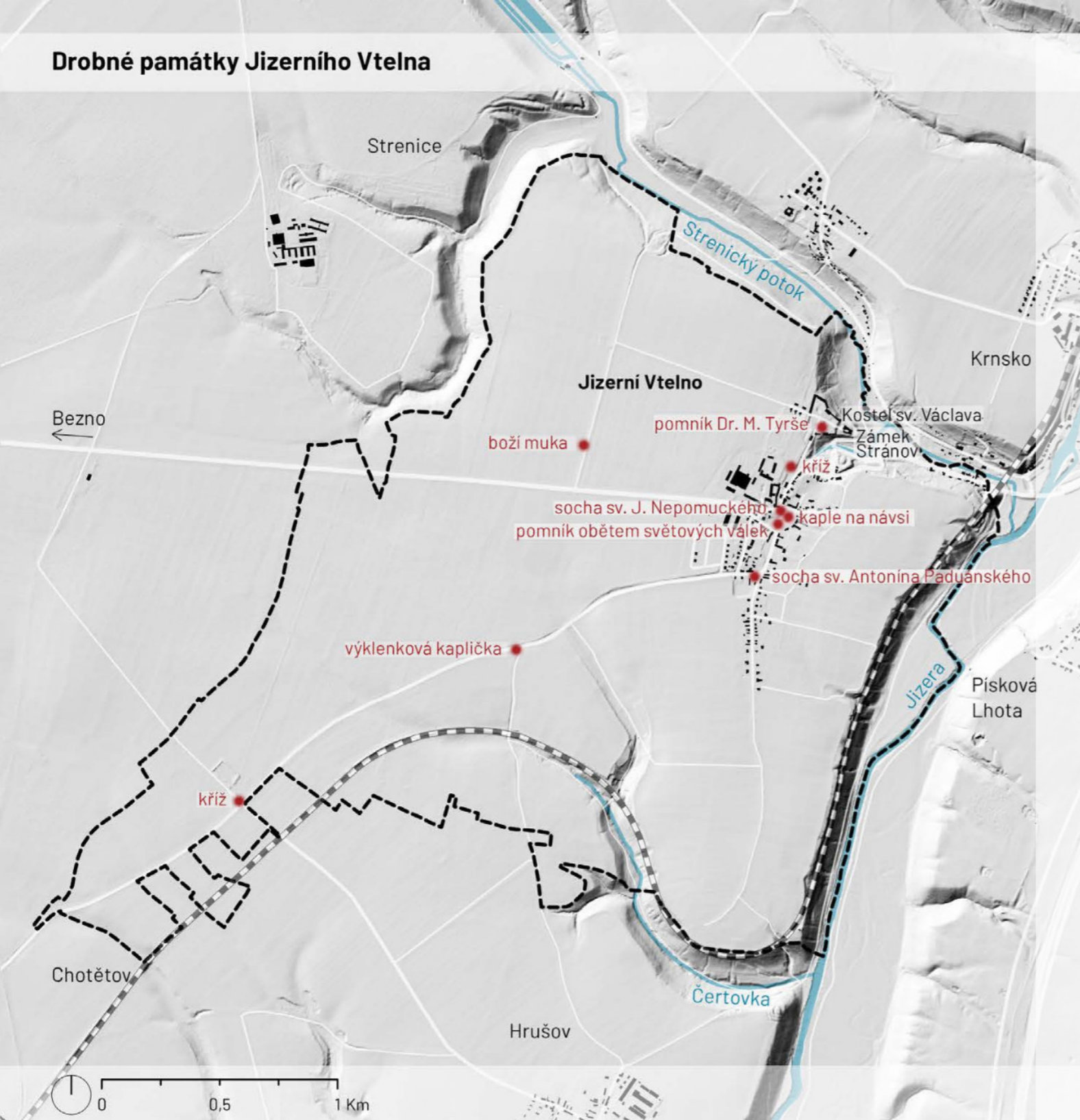

obr. Železniční viadukt
(zdroj: pamatkovykatalog.cz, železniční most)

Popis památkové hodnoty:
Železniční viadukt z roku 1924 (v místech mostu staršího z r. 1865) je prvním příkladem využití železobetonu v mostním stavitelství. Viadukt je zároveň pozoruhodnou architektonicky kvalitní technickou památkou. (pamatkovykatalog.cz, železniční most)

- pozemek dráhy - bez ochrany (chráněn pouze objekt mostu)

Drobné památky Jizerního Vtelna

- hranice řešeného území
- lokalizace drobné památky

Řešené území je poměrně bohaté na prvky drobné sakrální architektury a dalších drobných památek, které významně utvářejí identitu veřejného prostoru venkova a představují významné body zájmu jak ve volné krajině, tak uvnitř sídla.

Obr. 49 Pohled na osvětlenou kapličku na návsi, obklopena třemi lípami (zdroj: foto autor)

Obr. 50 Socha sv. Antonína Paduánského (zdroj: foto autor)

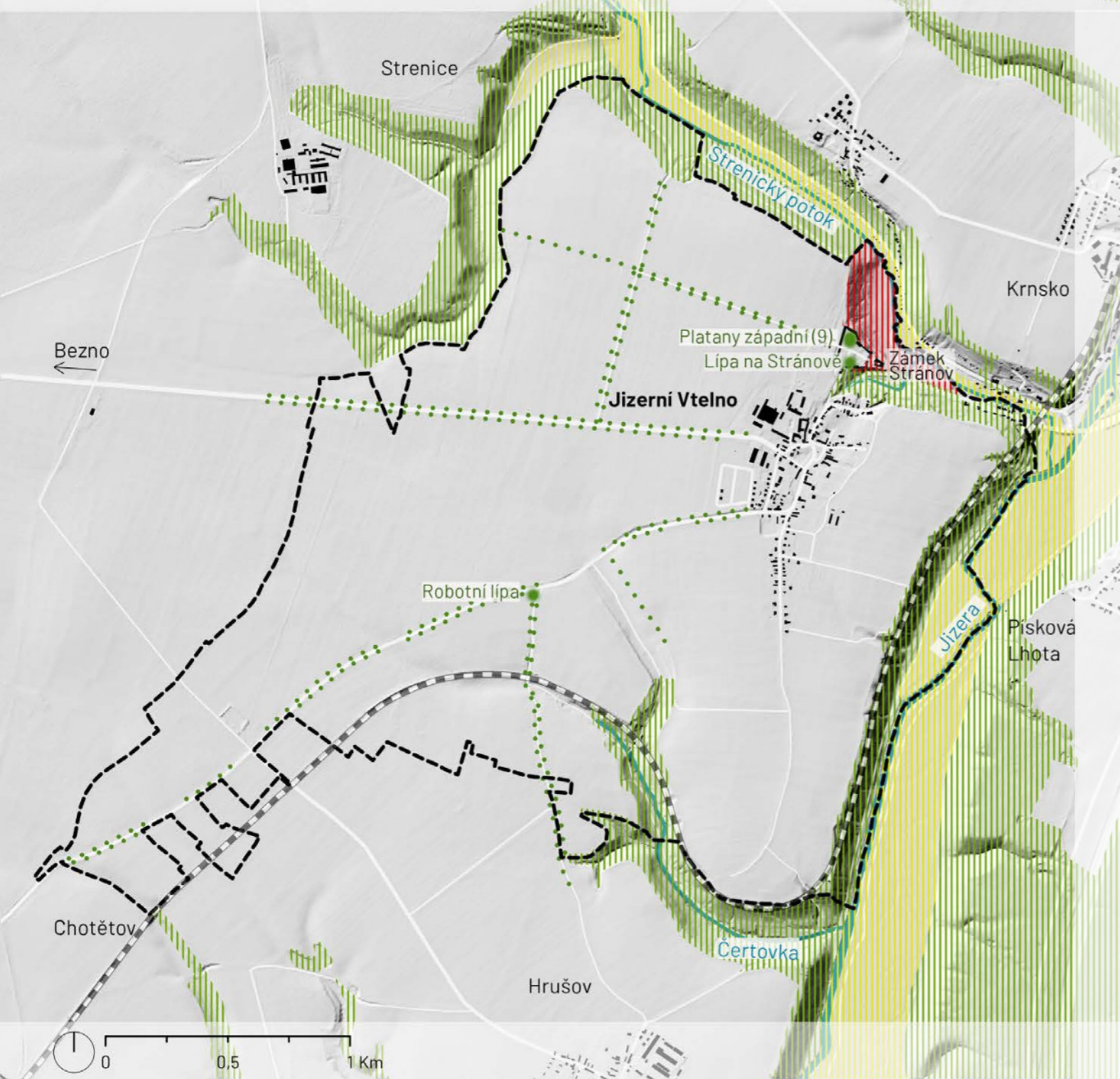

Obr. 51 Boží muka u polní cesty vedoucí od silnice I/16 směrem k oboře Podčejk (zdroj: foto autor)

Obr. 52 Boží muka s lavičkou (zdroj: foto autor)

Ochrana přírody - významné krajinné prvky, památné stromy a významná liniová zeleň

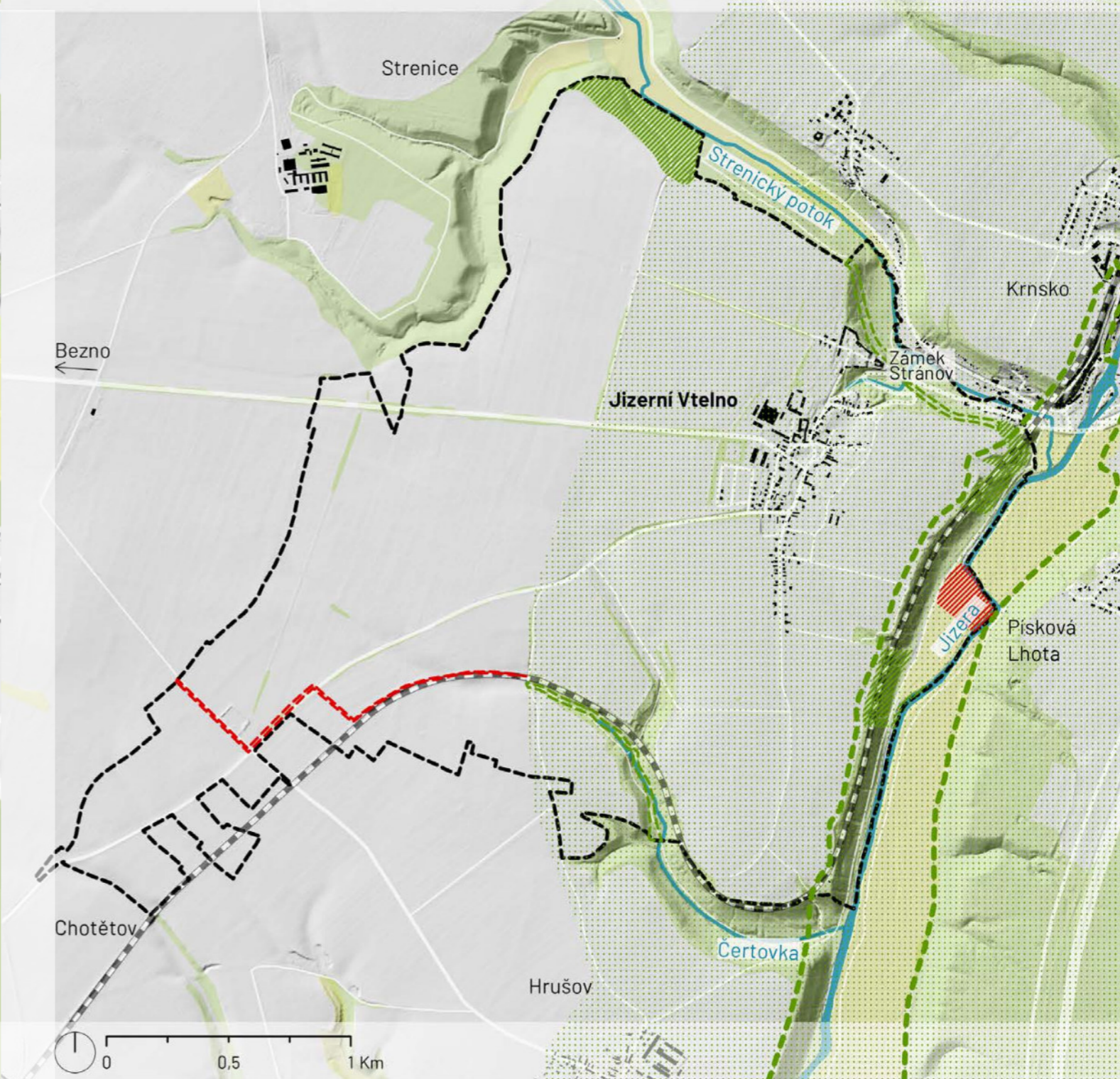
- hranice řešeného území
- lokalizace chráněných památných stromů
- významné krajinné prvky (VKP):
- VKP „ze zákona“ - niva Jizery a Strenického potoka vč. vodotečí
- VKP „ze zákona“ - lesní porosty
- navržený VKP k registraci - VKP 73 „Zámecký park Stránov“
- významná liniová zeleň

Z hlediska ochrany přírody se v řešeném území nenachází zvláště chráněná území, ani evropsky významné lokality a ptačí oblasti.

Přírodní hodnotou území jsou chráněné památné stromy, významné krajinné prvky a významná liniová zeleň. V předzámčí se nachází skupina památných platanů západních (9 jedinců) a památná lípa velkolistá. U silnice směrem na Chotětov se nachází památná robotní lípa srdčitá vysazená r. 1848 při zrušení roboty.

V řešeném území mezi významné krajinné prvky „ze zákona“ patří vodní toky, údolní nivy a lesy. Registrované VKP zde zatím nejsou vymezeny. Navrženým VKP k registraci je zámecký park Stránov pro jeho kulturně historický význam s estetickou hodnotou.

Skladebné prvky územního systému ekologické stability (ÚSES)

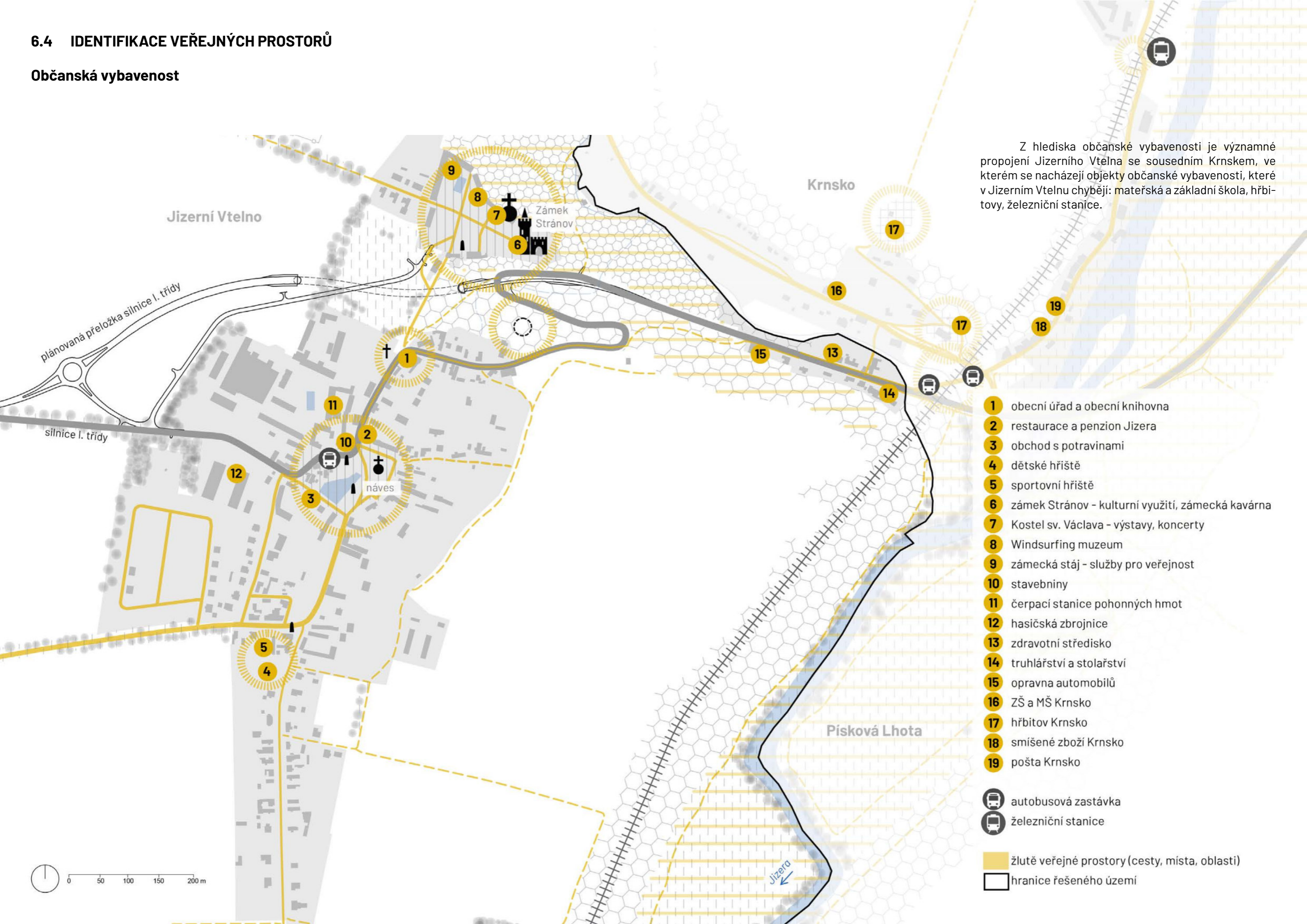

- hranice řešeného území
- nadregionální biokoridor
- ochranné pásmo nadregionálního biokoridoru
- lokální biocentrum
- lokální biokoridor
- lokální biocentrum návrh dle ÚP
- lokální biokoridor návrh dle ÚP

V rámci územního plánu Jizerního Vtelna jsou skladebné prvky ÚSES vymezeny na nadregionální a lokální úrovni. Územím prochází nadregionální biokoridor zahrnující řeku Jizeru s břehovými porosty a doprovodnou zelení, širokou údolní nivou Jizery s vlhkými loukami a zalesněné skalnaté svahy nad Jizerou. Nadregionální ÚSES je doplněn prvky na lokální úrovni. Funkční lokální biocentra se necházejí nad údolím Strenického potoka v oboře Podčejk, nad údolím Jizery u železničního viaduktu v Krnsku, na strmém svahu se skalními výchozy nad Jizerou podél železnice, ostatní se nacházejí v území jen okrajově. Funkční lokální biokoridor prochází zámeckým parkem a nad Strenickým potokem, další prochází údolím Čertovky, na který navazuje navržený biokoridor. Částečně funkční biocentrum vymezeno v nivě Jizery.

6.4 IDENTIFIKACE VEŘEJNÝCH PROSTORŮ

Občanská vybavenost

Z hlediska občanské vybavenosti je významné propojení Jizerního Vtelnna se sousedním Krnskem, ve kterém se nacházejí objekty občanské vybavenosti, které v Jizerním Vtelnnu chybějí: mateřská a základní škola, hřbitovy, železniční stanice.

Identifikované veřejné prostory

VEŘEJNÉ PROSTORY INTRAVILÁNU

CESTY - (podrobněji viz schéma 1)

- ulice
- uličky a průchody
- chodníky na významných trasách

MÍSTA - (podrobněji viz schéma 2)

náves, předprostor obecního úřadu, předzámčí a zámecký park, dětské a sportovní hřiště; v sousedním Krnsku: hřbitovy, plácek u viaduktu, železniční stanice

VEŘEJNÉ PROSTORY EXTRAVILÁNU

CESTY - (podrobněji viz schéma 3)

- cesta zpevněná
- cesta nezpevněná

MÍSTA - (podrobněji viz schéma 4)

body (místa) zájmu v krajině: posezení, drobné sakrální stavby, bývalý sad, místo bývalé tvrže

OBLASTI - (podrobněji viz schéma 5)

zámecký lesopark v údolí Strenického potoka, niva řeky Jizery, údolí potoka Čertovka, les s důležitým peším propojením mezi částmi sídla

VEŘEJNÁ ZELEŇ

SÍDELNÍ ZELEŇ

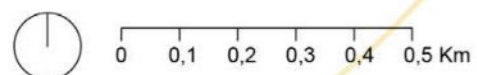
- parkově upravené plochy
- zeleň uličních prostorů

KRAJINNÁ ZELEŇ

- rozptýlená zeleň
- lesy
- zámecký lesopark
- trvalé travní porosty

intravilán

hranice katastru
Jízerní Vtelnno

Veřejné prostory intravilánu - CESTY

(schéma 1)

ulice:

1 - ulice Poplužní

2 - ulice

3 - ulice v kobercové zástavbě rodinných domů

4 - ulice na Stránově přecházející do krajiny

uličky a průchody:

5 - ulička propojující náves a krajinu

6 - průchod z Poplužní ulice na záhumenní cestu

7 - průchod z Poplužní ulice do krajiny

8 - průchod z Poplužní ulice do krajiny

9 - průchod z Jizerního Vtelnu do Krnska

chodníky na významných trasách:

10 - úzký chodník mezi návsi a obecním úřadem

Veřejné prostory v intravilánu - CESTY

- fotodokumentace

ulice:

1 - ulice Poplužní

Ulice vymezená zástavbou rodinných domů s předzahrádkami. Oplocení předzahrádek je rozmanité, od přirozeně působících (plaňkové, průhledné pletivové, jednoduché kovové) po ploty nepatřičně působící ve vesnickém prostředí (gabionové, s podezdívkou, betonové dílce). Mezi chodníky ze zámkové dlažby a hlavním dopravním prostorem se nacházejí pásy zeleně, které jsou často místními či jejich návštěvy využívány k parkování. V roce 2022 vytvořena studie stavby rekonstrukce této ulice.

3 - ulice v zástavbě rodinných domů „Pod vodojemem“

Jedná se o ulice v nově vznikající obytné zóně s kobercovou zástavbou nízkopodlažních rodinných domů typu bungalovů. Veřejným prostranstvím jsou zde oboustranné místní komunikace, z jedné strany vybaveny chodníkem a z druhé strany pásem zeleně. Vhodně je zde řešeno veřejné prostranství jako výškově jednoúrovňové. V územní studii této lokality (2015) je řešena ochranná a izolační zeď podél chotětovské silnice. Není řešen přechod nové zástavby směrem do krajiny.

2 - ulice

Ulice tvořená zástavbou rodinných domů, které svou rozmanitostí reflektují postupný vývoj ulice. Na jedné straně komunikace vede vyvýšený chodník z betonové zámkové dlažby a na druhé straně se nachází travnatý pás vymezený vyvýšeným obrubníkem. Stejně jako v případě Poplužní ulice se zde projevuje různé provedení oplocení předzahrádek.

4 - ulice na Stránově přecházející do krajiny

Ulice na okraji sídla, vycházející z předzámčí a volně pokračující do krajiny jako polní cesta podél obory Podčejk. Vymezena rodinnými domy s předzahrádkami.

uličky a průchody:

5 - ulička vybíhající z návsi směrem do krajiny

Ulička s rodinnými domky s předzahrádkami, směřující z návsi do krajiny.

7 - průchod z Poplužní ulice do krajiny

Cesta tvořená betonovými pláty, po stranách se zelenými pásy se stromy. Zde je veřejné prostranství vybaveno také lavičkou.

9 - průchod z Jizerního Vtelna do Krnska

Stísněná, ale důležitá propojka pro pěší mezi Jizerním Vtelnem a Krnskem.

6 - průchod z Poplužní ulice na záhumenní cestu

Průchod vymezen rodinnými domy se zahradami. Průchod má formu travnaté cesty se zpevněnými pásy v rozteči kol.

8 - průchod z Poplužní ulice do krajiny

Průchod směrem z Poplužní ulice k bývalému sadu Višňovka.

chodníky na významných trasách:

10 - úzký chodník mezi návsi a obecním úřadem

Podél frekventované silnice I/16 v úseku mezi návsi a obecním úřadem vede úzký chodník. Procházení je zde nepříjemné a nebezpečné. Pozitivní změna nastane díky přeložce silnice I. třídy, díky čemuž se z komunikace procházející sídlem stane komunikace zklidněná.

Veřejné prostory intravilánu - MÍSTA

(schéma 2)

- 1 - náves
- 2 - předprostor obecního úřadu
- 3 - předzámčí
- 4 - zámecký park okolo zámku Stránov
- 5 - dětské a sportovní hřiště

Mezi veřejné prostory - MÍSTA - intravilánu Jizerního Vtelna patří náves, předprostor obecního úřadu, předzámčí, zámecký park okolo zámku Stránov, a dětské a sportovní hřiště. Nejvýrazněji se sociální aspekt veřejných prostranství projevuje v předzámčí - např. při konání kulturních akcí (dechparáda, výstavy) a na návsi např. o Vánocích při společném setkání u vánočního stromu.

Obyvatelé Jizerního Vtelna se pohybují a využívají také veřejné prostory v sousedním Krnsku, kde se např. nachází nejbližší železniční stanice, na plácku u Stránovského železničního viaduktu jsou situovány autobusové zastávky, a nacházejí se zde také nejbližší hřbitovy - u kostela sv. Jiří a novější hřbitov nad kostelem.

Veřejné prostory v intravilánu - MÍSTA

- fotodokumentace

1 - náves

Centrální veřejný prostor - náves - vymezen historickými staveními, většinou se zachovanými výraznými štíty orientovanými do prostoru návsi a s předzahrádkami. Mezi hodnotné prvky návsi patří vodní nádrž, kaple, socha sv. Jana Nepomuckého, pomník obětem světových válek, a vzrostlé stromy.

3 - předzámčí

V předzámčí se pořádají kulturní akce a v rámci zámeckých stájí je nabízena řada služeb pro veřejnost. Součástí předzámčí je také bytovka, prostor tedy plní také funkce bydlení.

5 - dětské a sportovní hřiště

2 - předprostor obecního úřadu

Předprostor je vymezený pravouhloú zatáčkou silnice I/16 a silniční betonovou bariérou. Z prostranství před obecním úřadem také vybíhá cesta k zámku a pěšina do lesa u bývalé tvrze. Současný stav předprostoru obecního úřadu je neutěšený a neadekvátní významnosti budovy.

4 - zámecký park okolo zámku Stránov

Do zámeckého parku, založeného na konci 18. stol., se vstupuje barokní brankou. Barokním pozůstatkem je také kašna v parku. Součástí parku je hradní příkop.

Veřejné prostory v extravilánu - CESTY

(schéma 3)

cesty zpevněné:

- 1 - chotětovská silnice
- 2 - hrušovská cesta
- 3 - cesta vedoucí od robotní lípy a kapličky

- 4 - cesta u vrcholu J. Vtelna
- 5 - cesta navazující na Poplužní ulici

- 6 - alej vedoucí na Stránov

cesty nezpevněné:

- 7 - cesta zámeckým lesoparkem
- 8 - pěšina u bývalé tvrze
- 9 - kolem obory ke kapličce
- 10 - k Višňovce
- 11 - spojnice jihu intravilánu a chotětovské silnice
- 12 - cesta do údolí Čertovky
- 13 - pěšina podél potoka Čertovka
- 14 - cesta nivou Jizery (Greenway Jizera)
- 15 - záhumenní cesta
- 16 - lesní propojka mezi částmi sídla

Veřejné prostory v extravilánu - CESTY

- fotodokumentace

cesty zpevněné:

1 - chotětovská silnice

Jedná se o silnici III. tř. propojující J. Vtelno a Chotětov, po které vede cyklotrasa 8145 Křenek - Krnsko. Doprovodná liniová zeleň cesty tvořena více druhy listnatých stromů a keřů, ovocných i neovocných.

3 - cesta vedoucí od robotní lípy a kapličky

Zrekonstruovaná cesta směřující do Hrušova, vedoucí podjezdem pod železnici. Doprovodná liniová zeleň obnovována novými dosadbami stromů.

5 - cesta navazující na ulici Poplužní

Zrekonstruovaná asfaltová cesta vedoucí z jižního okraje intravilánu až k železnici na jihu J. Vtelna.

2 - hrušovská cesta

Cesta vedoucí ze sousedního Hrušova, U Kříže protínající chotětovskou silnici. Cesta je tvořena betonovými pláty ve špatném technickém stavu, dle plánu společných zařízení (v rámci KPÚ) navržena k rekonstrukci.

4 - cesta u vrcholu J. Vtelna

Cesta vedoucí kolem nejvyššího bodu obce - Popluží - 266 m n. m., rozpoznatelný jako ostrůvek vzrostlých stromů v poli.

6 - alej vedoucí na Stránov

Kaštanová alej vedoucí od předprostoru obecního úřadu k bráně předzámčí Stránova.

cesty nezpevněné:

7 - cesta zámeckým lesoparkem

Cesta zámeckým lesoparkem pod zámek Stránov. Přístup na cestu je nekomfortní - ze serpentínové frekventované silnice I. tř. pod zámek. Cesta vede přes Strenický potok k silnici v Krnsku.

9 - cesta kolem obory ke kapličce

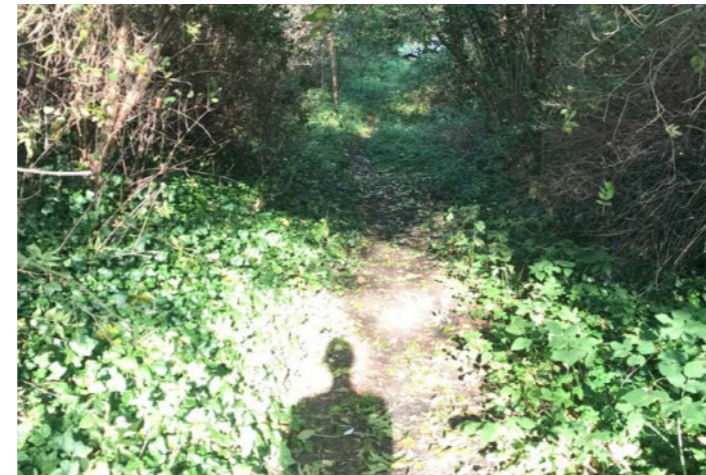
Pro tuto cestu vedoucí ze sídla podél obory Podčejk ke kapličce by bylo vhodné zvážit vhodnější vyústění než do silnice I. třídy a např. vytvoření příjemného vycházkového okruhu.

11 - spojnice jihu intravilánu a chotětovské silnice

V současnosti travnatá polní cesta bez doprovodné zeleně, v rámci plánu společných zařízení KPÚ navržena jako zpevněná.

8 - pěšina u bývalé tvrze

Pěšina vedoucí od zatáčky silnice u obecního úřadu a vyústící u serpentiny pod zámek. Pěšina nezpřístupňuje místo bývalé tvrze, ale nabízí pohled na pískovcové skalní výchozy u tvrze.

10 - cesta k Višňovce

Ke starému sadu Višňovka je možné dojít po polních travnatých cestách vybíhajících z intravilánu. Z lesa u úseku cesty nad železnici se nabízí výhled do údolí Jizery.

12 - cesta do údolí Čertovky

Cesta vedoucí železničním podchodem a prudce klesající do údolí potoka Čertovky. Cesta ve formě lesní pěšiny, částečně s kamennými schůdky.

13 - pěšina podél potoka Čertovka

Pěšina vedoucí dubohabrovým lesem v údolí podél občasného potoka Čertovka.

15 - záhumenní cesta

Jedná se o záhumenní cestu vedoucí za zahradami podél východního okraje intravilánu. Cesta je částečně nezpevněná a částečně zpevněná betonovými pláty v rozteči kol zemědělských strojů.

14 - cesta nivou Jizery (Greenway Jizera)

V nivě řeky Jizery, po jejím pravém břehu, vede cyklotrasa č. 17 - Greenway Jizera. Cesta je částečně travnatá, částečně zemní. Po dešti cesta bývá nesjízdná kvůli rozbahnění.

16 - lesní propojka mezi částmi sídla

Pěší propojení vycházející ze serpentiny pod zámek, vedoucí lesem a ústící na chodník podél silnic I/16 a propojující tak část sídla (tzv. dolní Vtelno) se zbytkem sídla. Tato cesta je také významným propojením J. Vtelna s Krnskem. Jedná se o turistickou trasu.

Veřejné prostory v extravilánu - MÍSTA

(schéma 4)

- 1 - u bývalé tvrze
- 2 - bývalý sad Višňovka
- 3 - u výklenkové kapličky
- 4 - výklenková kaplička a robotní lípa
- 5 - U Kříže
- 6 - posezení u obory
- 7 - odpočinkové místo Na Popluží

Veřejné prostory v extravilánu - MÍSTA

- fotodokumentace

1 - u bývalé tvrze

Fotka ukazuje výhled na zámek z místa bývalé tvrze. Poblíž tvrze vede pěšina, ale samotné místo bývalé tvrze, z něhož je výhled na zámek, není pohodlně přístupné. Zajímavostí zde jsou kromě výhledu výrazné skalní výchozy.

3 - u výklenkové kapličky

Vedle výklenkové kapličky je možné posedět na lavičce pod lípou s výhledem na siluetu sídla s věžičkou zámku. Je zde potenciál zvýraznění kapličky doplněním symetrické výsadby, tradiční u drobných sakrálních staveb.

5 - U Kříže

Tato drobná památka je situována na rozcestí chotětovské silnice a hrušovské cesty. Bez vegetačního doprovodu.

2 - bývalý sad Višňovka

V sadu se nacházejí dožívající třešně a torza stromů, ovocné druhy stromů se nacházejí zejména na okraji sadu. Višňovka je z intravilánu dobře přístupná po polních cestách.

4 - výklenková kaplička a robotní lípa

Výklenková kaplička u tzv. Robotní lípy, která je chráněným památným stromem, vysazeným roku 1848 při zrušení roboty. Nacházejí se u chotětovské silnice.

6 - posezení u obory

Možnost posezení u cesty podél obory Podčejk s výhledem do zemědělské krajiny; a odpočinkové místo Na Popluží.

7 - Na Popluží

Veřejné prostory v extravilánu - OBLASTI

(schéma 5)

- 1 - niva řeky Jizery
- 2 - údolí potoka Čertovka
- 3 - zámecký lesopark v údolí Strenického potoka
- 4 - les nad dolním Vtelnem

Veřejné prostory v extravilánu - OBLASTI

- fotodokumentace

1 - niva řeky Jizery

Oblast nivy je hodnotná z ekologického i společenského hlediska. Nivou vede cyklotrasa Greenway Jizera a Svatojakubská cesta - Žitavská. Prostředí nivy nabízí lidem možnost procházek, cyklistiky či rybaření.

2 - údolí potoka Čertovka

Údolím Čertovky s hodnotným dubohabrovým lesem je možné projít po pěšině podél potoka. Do údolí se lze dostat směrem z Jizerního Vtelna podchody/ podjezdy pod železnici, z cesty vedoucí od robotní lípy s kapličkou, či ze stezky v nivě Jizery.

3 - zámecký lesopark v údolí Strenického potoka

Lesopark je tvořen dubohabrovým lesem s výskytem exotických dřevin, vysazených v 2. pol. 19. stol. Ve 2. pol. 20. stol. nebylo o park pečováno, zmizely romantické prvky a většina původních cest zanikla.

4 - les nad dolním Vtelnem

Les s významným pěším propojením částí sídla (tzv. dolní Vtelno) se zbytkem sídla. Tato cesta je také významným propojením J. Vtelna s Krnskem. Jedná se o turistickou trasu.

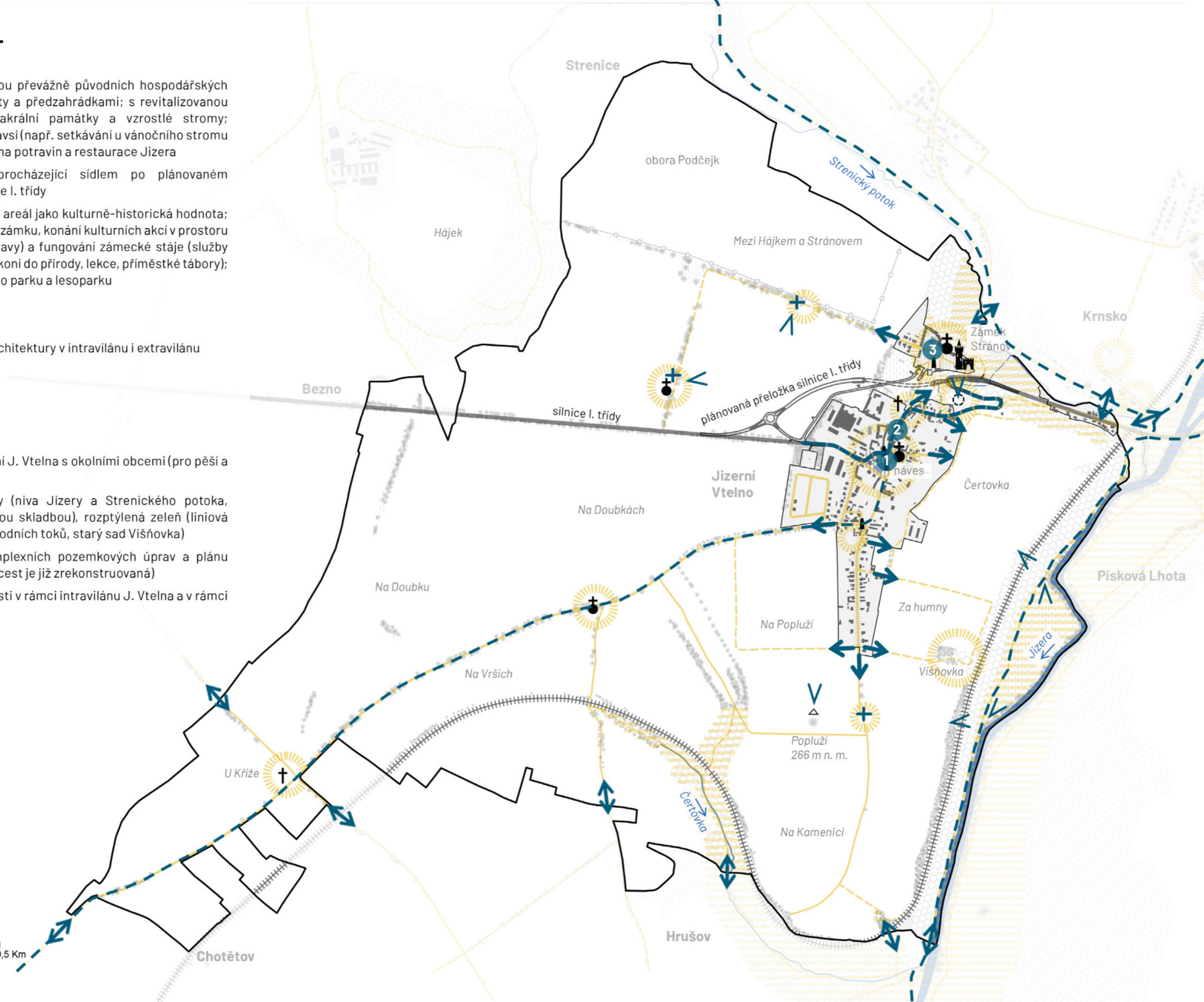
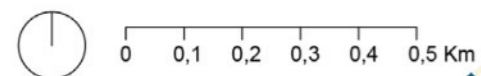
7 MAPA HODNOT

- 1 návěs vymezená zástavbou převážně původních hospodářských usedlostí s výraznými štíty a předzahrádkami; s revitalizovanou vodní nádrží; drobné sakrální památky a vzrostlé stromy; společenské aktivity na návsi (např. setkávání u vánočního stromu na návsi); fungující prodejna potravin a restaurace Jizera
- 2 zklidnění komunikace procházející sídlem po plánovaném vybudování přeložky silnice I. třídy
- 3 zámek Stránov a zámecký areál jako kulturně-historická hodnota; prohlídky a kulturní využití zámku, konání kulturních akcí v prostoru předzámčí (koncerty, výstavy) a fungování zámecké stáje (služby pro veřejnost: vyjížďky na koni do přírody, lekce, příměstské tábory); snahy o obnovu zámeckého parku a lesoparku

obecně:

- ✚ objekty drobné sakrální architektury v intravilánu i extravilánu
 - ⊕ posezení v krajině
 - ◁ výhled
 - ↔ cesty ze sídla do krajiny
 - - - cyklotrasy
 - ↔ důležitá stávající propojení J. Vtelna s okolními obcemi (pro pěší a cyklo)
- významné krajinné prvky (niva Jizery a Strenického potoka, lesy s přirozenou druhovou skladbou), rozptýlená zeleň (liniová doprovodná zeleň cest a vodních toků, starý sad Višňovka)
- vypracovaný projekt komplexních pozemkových úprav a plánu společných zařízení (část cest je již zrekonstruovaná)
- prvky občanské vybavenosti v rámci intravilánu J. Vtelna a v rámci sousedního Krnska

- žlutě veřejné prostory
- hranice řešeného území

8 PROBLÉMOVÁ MAPA

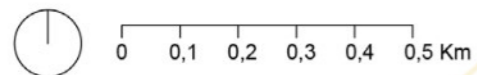
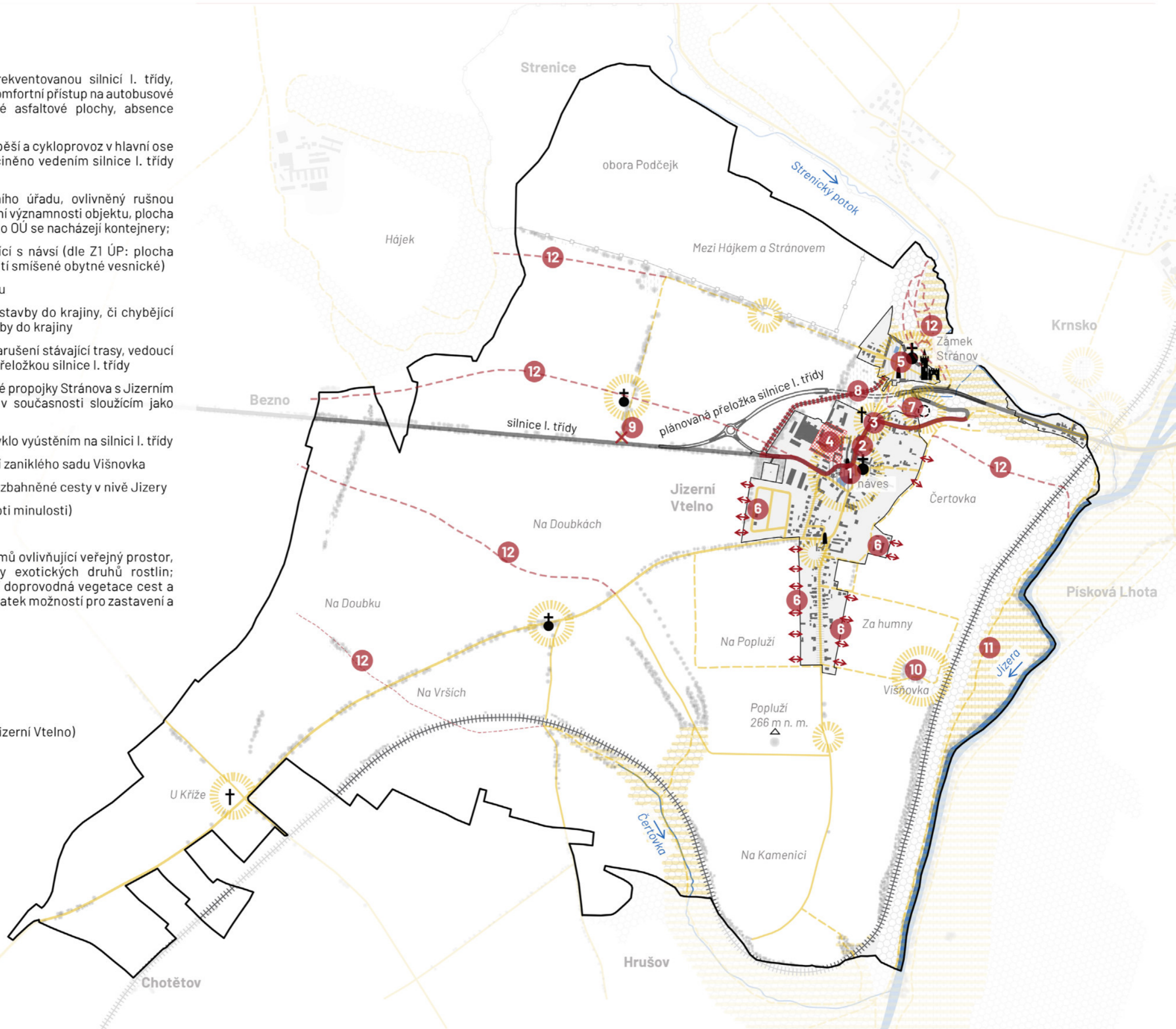
- 1 současný stav návsi - ovlivněný frekventovanou silnicí I. třídy, rozlehlá nepřehledná křižovatka, nekomfortní přístup na autobusové zastávky, velké parkoviště, rozsáhlé asfaltové plochy, absence mobiliáře
- 2 nepříjemná a nebezpečná trasa pro pěší a cykloprovoz v hlavní ose návěs - obecní úřad - zámek; zapříčiněno vedením silnice I. třídy skrze jádro sídla
- 3 současný stav předprostoru obecního úřadu, ovlivněný rušnou silnicí I. třídy; předprostor neadekvátní významnosti objektu, plocha z červené zámkové dlažby, u vstupu do OÚ se nacházejí kontejnery;
- 4 zchátralý zemědělský areál sousedící s návsi (dle Z1 ÚP: plocha přestavby - zemědělský areál > využití smíšené obytné vesnické)
- 5 stav objektů a cest zámeckého areálu
- 6 riziko necitlivého přechodu nové zástavby do krajiny, či chybějící pozvolný přechod ze stávající zástavby do krajiny
- 7 nepřístupnost místa bývalé tvrze a narušení stávající trasy, vedoucí v blízkosti bývalé tvrze, plánovanou přeložkou silnice I. třídy
- 8 nevhodné plánované vedení trasy nové propojky Stránova s Jizerním Vtelnem (diagonálně prostranstvím v současnosti sloužícím jako výběh pro koně)
- 9 ukončení cesty využívané pro pěší/ cyklo vyústěním na silnici I. třídy
- 10 silná erozní ohroženost půd na území zaniklého sadu Višňovka
- 11 absence odpočívadla/ zastavení, a rozbahněné cesty v nivě Jizery
- 12 zaniklé cesty (horší prostupnost oproti minulosti)

obecně:

problémy v sídle: křiklavé fasády domů ovlivňující veřejný prostor, nevhodné pojetí oplocení, výsadby exotických druhů rostlin; problémy ve volné krajině: chybějící doprovodná vegetace cest a drobných sakrálních objektů, nedostatek možností pro zastavení a posezení

- žlutě veřejné prostory
- hranice řešeného území

(Z1 ÚP - Změna č. 1 územního plánu Jizerní Vtelno)

9 NÁVRH

9.1 CELKOVÁ KONCEPCE ŘEŠENÍ VEŘEJNÝCH PROSTORŮ

schematický ptačí pohled na Jizerní Vteln - síť veřejných prostorů

- CESTY
- MÍSTA
- OBLASTI

Celková koncepce řešení v členění cesty, místa, oblasti

INTRAVILÁN

CESTY

- obecně je nežádoucí výšková segregace prostoru pro chodce a pro automobilový provoz jak v obytných částech obce, tak v hlavních průtazích obcí; opatření výškové segregace je zvláště neopodstatněné v obytných souborech s nízkou dopravní intenzitou
- významné propojení NÁVES - OBECNÍ ÚŘAD - ZÁMEK STRÁNOV je v návaznosti na plánovanou výstavbu přeložky silnice I. třídy řešeno jako zklidněná komunikace - obytná zóna; povrch z kvalitní kamenné dlažby (pískovcové kostky - lokální materiál)
- komunikace v rámci návsi řešeny také jako obytná zóna, tedy sdílený prostor bez vymezení odděleného chodníku a vozovky.
- veřejný prostor ulic je výrazně ovlivňován vzhledem oplocení a předzahrádek; vhodné je řešení plotu jako jednoduché plaňkové konstrukce bez podezdívky; z hlediska řešení předzahrádek a zahrad je obecně vhodné využívat původní druhy a druhy charakteristické pro venkovské prostředí, a vyvarovat se výsadbám exotických rostlin

MÍSTA

- úprava návsi na celistvější multifunkční prostor nabízející společenské a kulturní využití, zlepšení obytnosti a prostupnosti, lepší využití vodní nádrže
- kultivace předprostoru obecního úřadu - díky plánovanému zklidnění dopravy a úpravy předprostoru se místo může stát příjemnějším a reprezentativnějším
- přestavba zemědělského areálu nacházejícího se v bezprostřední blízkosti návsi na prostor pro občanskou vybavenost a bydlení (převzato z územního plánu obce)
- potřeba obnovy prostoru předzámčí a zámeckého parku zámku Stránov

EXTRAVILÁN

CESTY

- obnova zaniklých tras a propojení (obnova historického propojení sídla s řekou, obnova tras Na Doubkách)
- nová propojení Jizerního Vtelna se sousedními obcemi
- vytvoření vycházkových okruhů (k výklenkové kapličce a Na Doubkách)
- vytvoření nových cest po obvodu sídla v rámci vegetačního pásu (koncept záhumenních cest)
- zpřístupnění zaniklého sadu Višňovka
- doplnění doprovodné vegetace cest pro zlepšování obytnosti krajiny; základním typem doprovodné vegetace polních cest by měla být jednostranná výsadba (stromořadí se zatravněným pásem, nebo také s keři)
- vegetační pás pro záchyt emisí podél plánované přeložky silnice
- změna povrchu stávajících cest ve špatném stavu - např. rozbahněná cyklotrasa podél Jizery (vhodným řešením je např. netoxický přírodní materiál polypavement)

MÍSTA

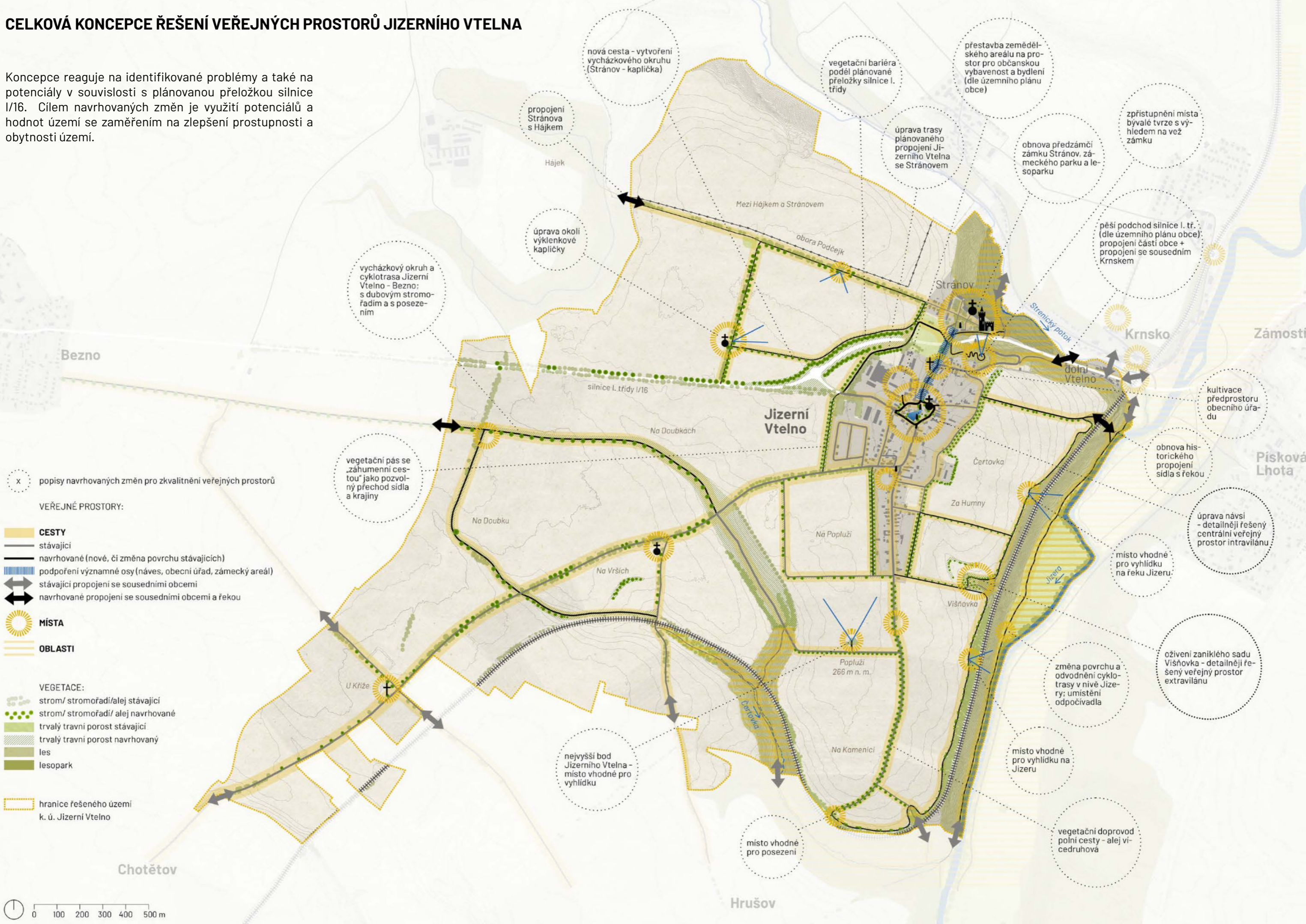
- přeměna zaniklého sadu Višňovka na setkávací místo
- vytipování míst vhodných pro vyhlídky, posezení a odpočívadel na zajímavých místech v krajině (vyhlídka v nejvyšším bodě - Popluží, vyhlídka na Jizeru, z místa bývalé tvrze na věž zámku, odpočívadlo u cyklotrasy v nivě Jizery)
- doplnění doprovodné vegetace u drobných sakrálních objektů do souměrných kompozic a úprava okolí objektů

OBLASTI

- zlepšení prostupnosti a obytnosti oblasti nivy řeky Jizery (úprava povrchu cesty a umístění odpočívadla/ posezení)
- potřeba obnovy zámeckého lesoparku

CELKOVÁ KONCEPCE ŘEŠENÍ VEŘEJNÝCH PROSTORŮ JIZERNÍHO VTELNA

Koncepce reaguje na identifikované problémy a také na potenciály v souvislosti s plánovanou přeložkou silnice I/16. Cílem navrhovaných změn je využití potenciálů a hodnot území se zaměřením na zlepšení prostupnosti a obytnosti území.

x popisy navrhovaných změn pro zkvalitnění veřejných prostorů

VEŘEJNÉ PROSTORY:

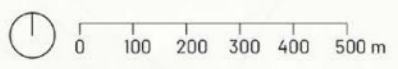
- CESTY**
- stávající
 - navrhované (nové, či změna povrchu stávajících)
 - podpoření významné osy (náves, obecní úřad, zámecký areál)
 - stávající propojení se sousedními obcemi
 - navrhované propojení se sousedními obcemi a řekou

MÍSTA

OBLASTI

- VEGETACE:**
- strom/ stromofadí/ alej stávající
 - strom/ stromofadí/ alej navrhované
 - trvalý travní porost stávající
 - trvalý travní porost navrhovaný
 - les
 - lesopark

hranice řešeného území k. ú. Jizerní Vtelno

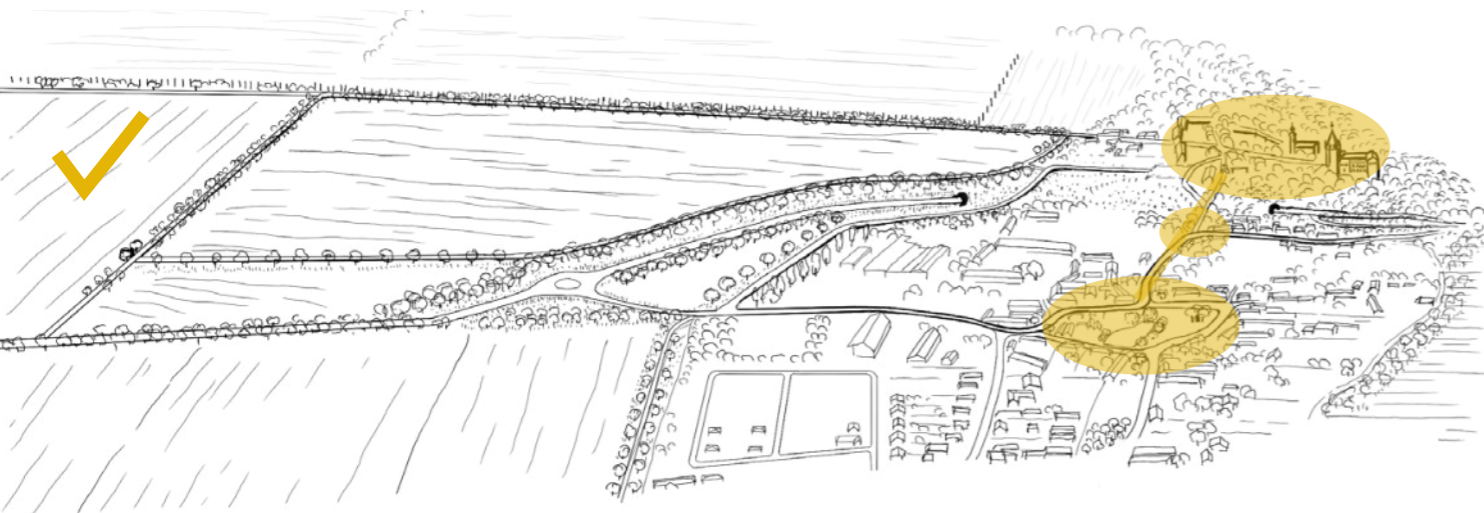
SCHÉMATA VYBRANÝCH DOPORUČENÝCH ŘEŠENÍ

Doporučené řešení v návaznosti na plánovanou přeložku silnice I/16

STAV - frekventovaná silnice I. třídy vedoucí jádrem sídla

Negativní vlivy rušné silnice vedoucí obytnou zástavbou a významnými veřejnými prostory - návsi, předprostorem obecního úřadu.

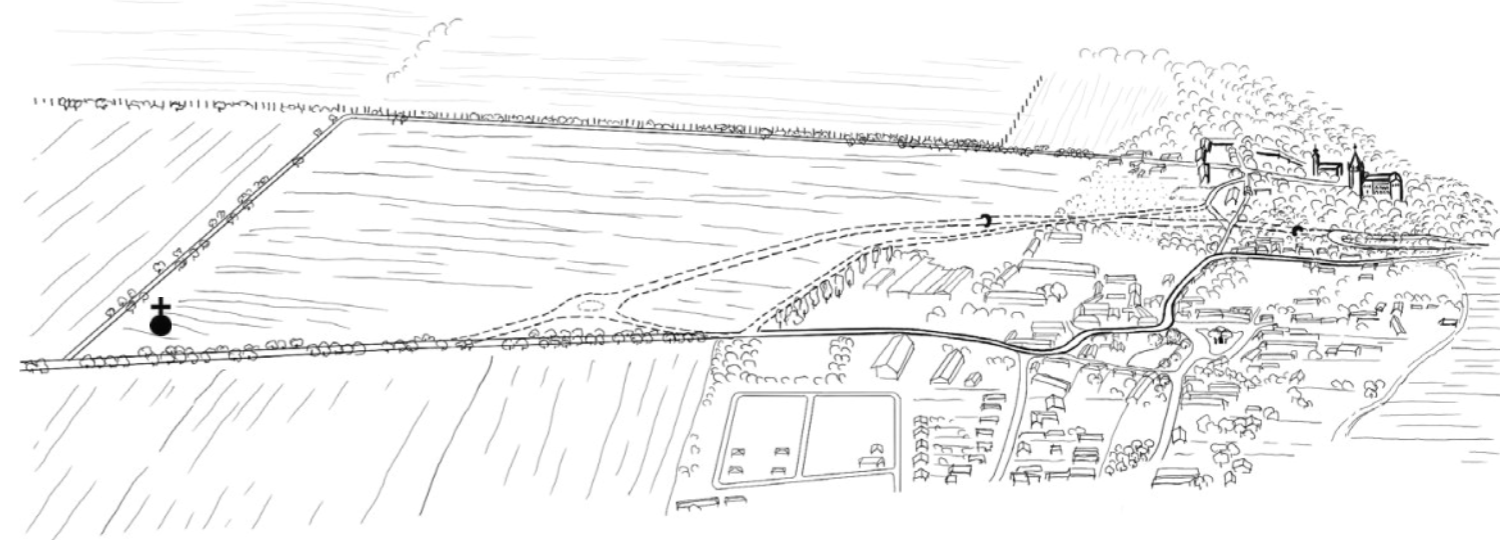
DOPORUČENÍ - využití potenciálu zklidnění dopravy v sídle

Díky plánovanému přeložení silnice mimo intravilán dojde ke zkvalitnění veřejných prostorů obce a zlepšení životního prostředí, bezpečnosti a novému využití zklidněného úseku komunikace. Součástí stavby přeložky je i výstavba místní komunikace pro propojení Jizerního Vtelna se Stránovem.

Navržené úpravy:

- jádrem sídla vedoucí zklidněné komunikace (řešeno jako obytná zóna - sdílený prostor bez vymezení odděleného chodníku a vozovky)
- podpoření významné osy NÁVES > OBECNÍ ÚŘAD > STRÁNOV také formou zklidněné jednoúrovňové komunikace
- vegetační pás pro záchyt emisí podél plánované přeložky silnice
- vegetační doprovod a úprava části plánované trasy místní komunikace směrem ke Stránovu (neprotínající diagonálně travnatou plochu sloužící jako výběh pro koně, ale vedoucí po jejím obvodu)

Doporučení pro zlepšení prostupnosti krajiny

STAV - nedostatečná prostupnost krajiny

- absence vycházkových okruhů
- ostrý přechod sídla do krajiny a neprostupnost po obvodu sídla

DOPORUČENÍ - zlepšení prostupnosti krajiny

Navržené úpravy:

- vytvoření vycházkových okruhů (Na Doubkách a k výklenkové kapličce);
- v zákresu zobrazen okruh ke kapličce - úprava povrchu stávající cesty vedoucí ke kapličce (např. štěrkový trávník) a doplnění nového úseku cesty podél obchvatu
- protažení cesty podél obory Podčejk (v ose Stránov - Hájek)
- vedení cest po obvodu sídla v rámci vegetačního pásu (záhumenní cesty typické pro venkovské prostředí) a doplnění doprovodné vegetace u stávajících cest

Doporučení pro řešení doprovodné vegetace cest v extravilánu

STAV - polní cesta bez doprovodné vegetace

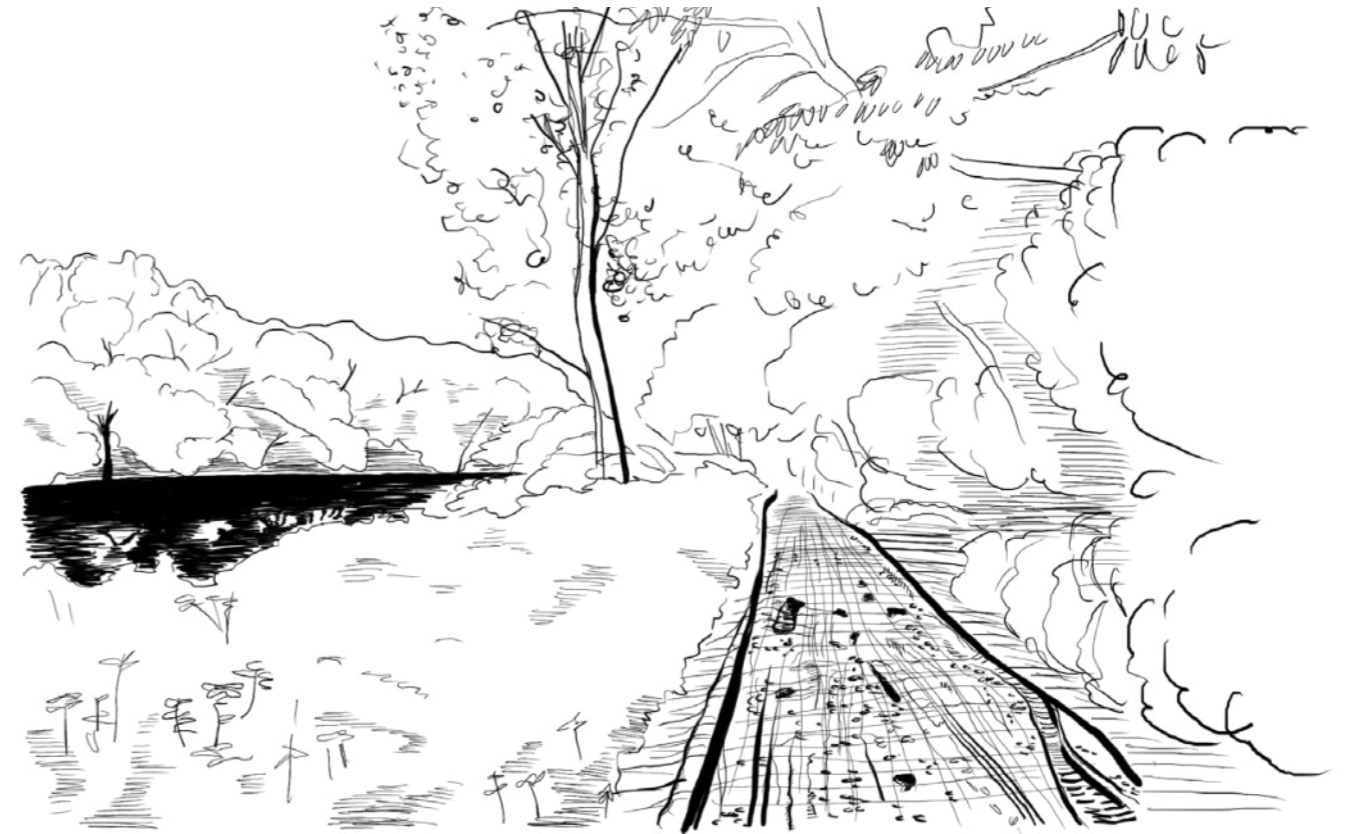
Je-li krajina vnímána jako veřejný prostor, mezi problémy extravilánu Jizerního Vtelna patří z hlediska obytnosti a dostupnosti polní cesty bez doprovodné vegetace. Problém ilustrován na příkladu polní cesty propojující sídlo a jižní okraj území obce.

DOPORUČENÍ - polní cesta s doprovodnou vegetací

Ke zlepšování obytnosti krajiny významně přispívá vegetační doprovod cest. Doprovodná vegetace cest poskytuje stín, přispívá k lepší orientaci v krajině, může plnit funkci větrolamů, působit jako protierozní ochrana, vytváří biotopy a útočiště různým živočišným druhům, a v neposlední řadě díky ovocným stromům se stává krajina pohostinnější. Základním typem doprovodné vegetace polních cest by měla být jednostranná výsadba (stromořadí se zatravněným pásem, nebo také s keři), přičemž přirozeně a harmonicky působí vícedruhová stromořadí. Vhodnými druhy jsou původní druhy dřevin a druhy přirozeně se v dané krajině vyskytující, v případě ovocných stromů je doporučováno vybírat zejména krajové odrůdy.

Doporučení pro řešení cyklotrasy vedoucí nivou řeky Jizery

STAV - nesjízdná rozbahněná cyklotrasa vedoucí nivou Jizery

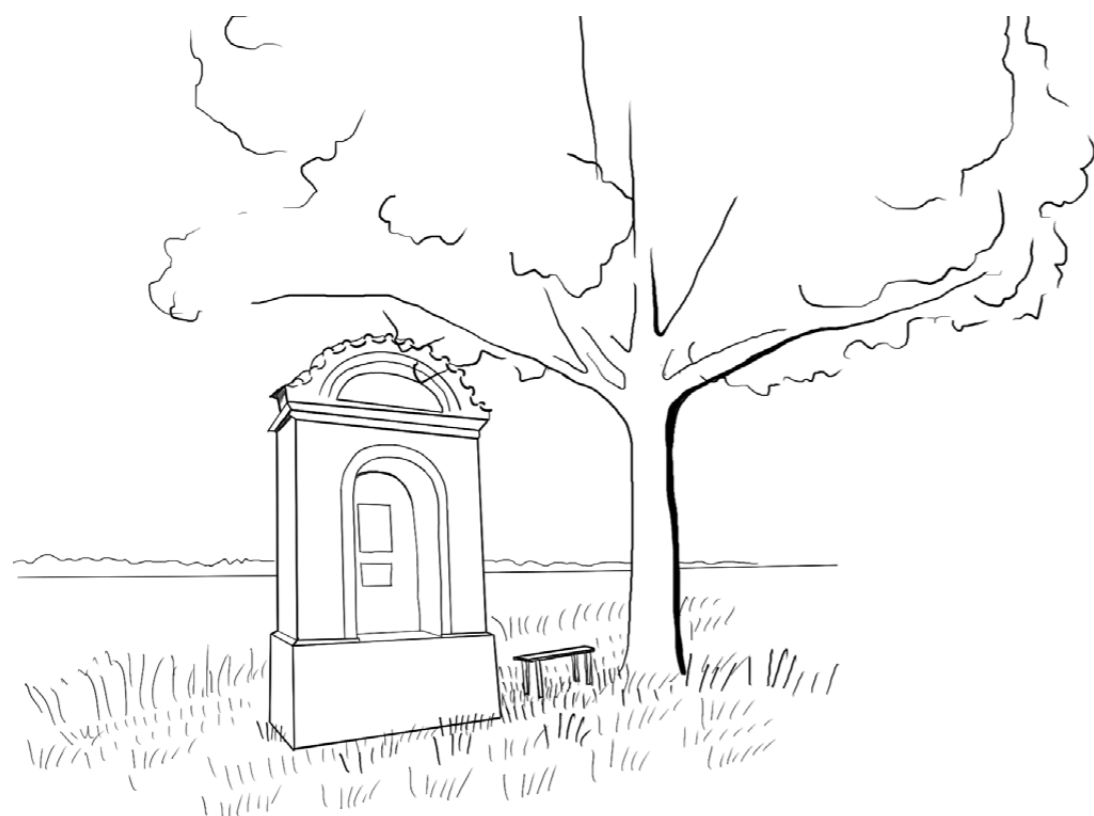
Při východním okraji území Jizerního Vtelna prochází podél řeky Jizery páteřní cyklotrasa Greenway Jizera, vyznačená jako nadregionální cyklotrasa č. 17. Tato cyklotrasa vede od pramene Jizery v Jizerských horách až k soutoku s Labem. Úsek vedoucí Jizerním Vtelnem je však po deštích nesjízdný/ neschůdný kvůli rozbahnění.

DOPORUČENÍ - úprava cyklotrasy Greenway Jizera

Vhodným řešením je změna povrchu cyklotrasy - využití materiálu polypavement, a odvodnění stezky. Polypavement představuje netoxickou přírodní alternativu asfaltu a betonu, která je tvořena zeminou zpevněnou polymerními pojivy. Jedná se o povrch cest schůdný v jakémkoli počasí. Doporučená minimální šířka nedělené stezky pro chodce a cyklisty je 4 metry.

Doporučení pro řešení okolí drobných sakrálních objektů

STAV - drobná sakrální stavba s doprovodnou vegetací v nesymetrické kompozici

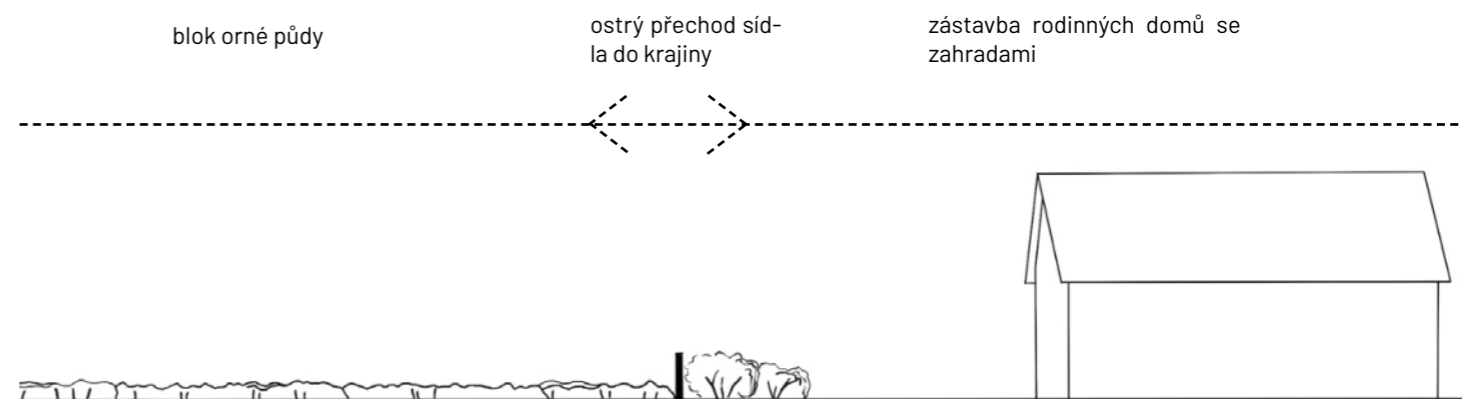
V Jizerním Vtelně se nachází hodnotné objekty sakrální architektury (jak extravilánu, tak intravilánu), avšak buď bez doprovodné vegetace, a nebo s doprovodnou vegetací netvořící harmonický celek (viz zobrazená výklenková kaplička u polní cesty v severozápadní části území Jizerního Vtelna).

DOPORUČENÍ - drobná sakrální stavba s doprovodnou vegetací v souměrné kompozici; v předprostoru s kamennou dlažbou

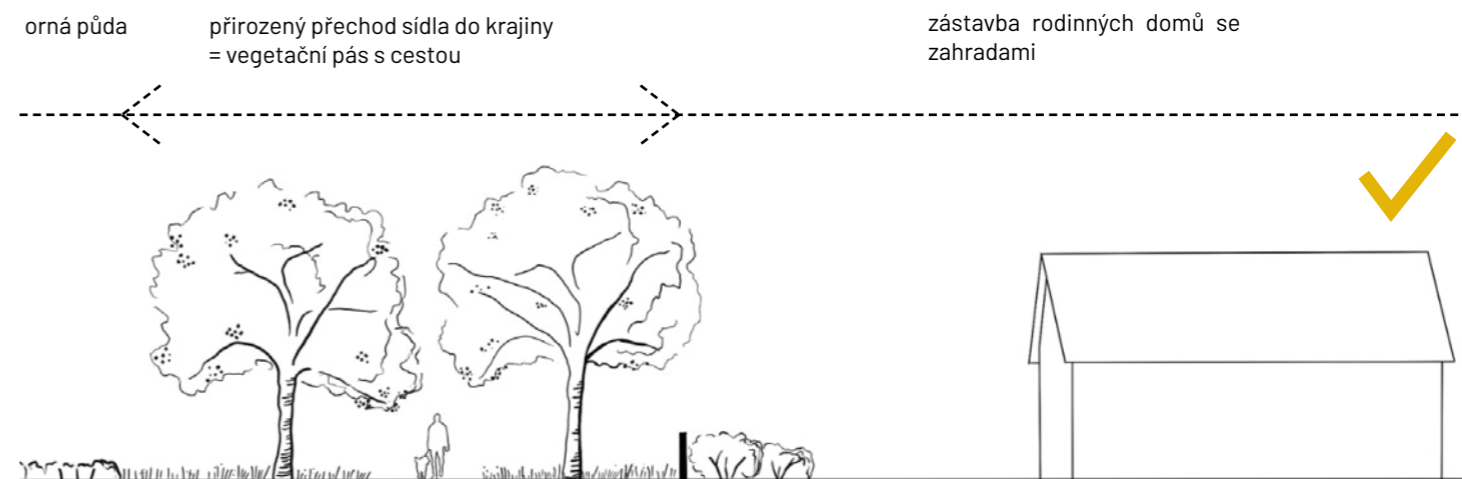
Vhodný vegetační doprovod umocňuje významnost sakrálních staveb. Vhodné je vysazovat stromy v symetrické kompozici, tzn. po stranách sakrálního objektu, do trojice či čtveřice. V předprostoru či v rámci travnaté plochy je vhodné vytvořit (před/ kolem) objektu zpevněnou plochu - dlažbu z lokálního kamene.

Doporučení pro řešení rozhraní sídla a krajiny

STAV - schematický řez nefunkčním rozhraním

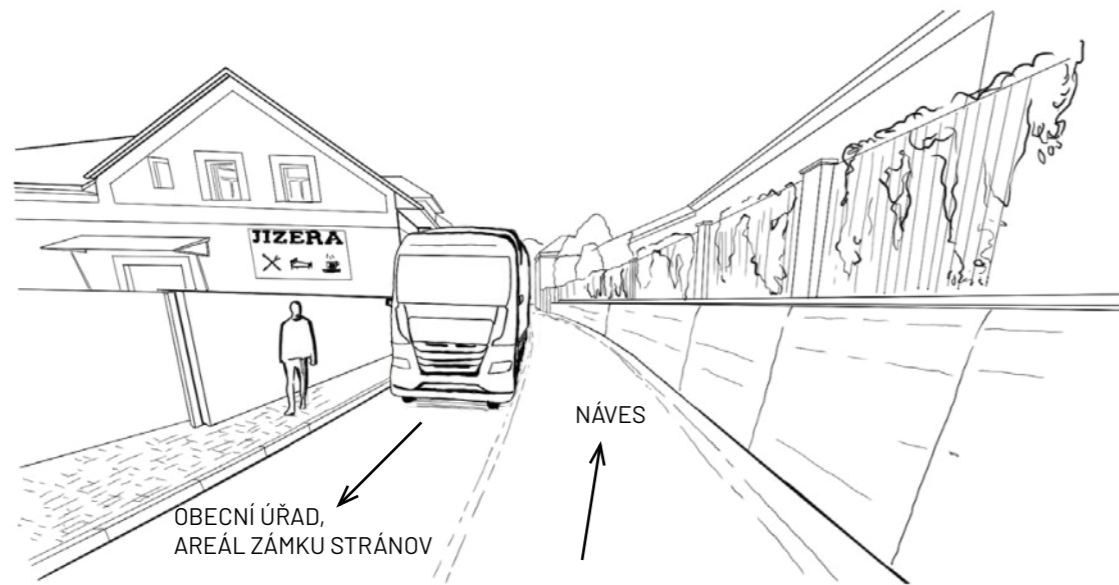
Oplocení soukromých zahrad rodinných domů ostře navazující na zemědělsky využívanou půdou; chybějící plynulý přechod mezi dvěma prostředími a chybějící prostupnost po obvodu intravilánu.

DOPORUČENÍ - schematický řez funkčním rozhraním s vegetačním pásem a cestou pro pěší a cyklisty

Pozvolný přechod zastavěného území do volné krajiny formou vegetačního pásu (tvořen ovocným sadem, či listnatými stromy s keři) s cestou. Vedení cest po obvodu sídla v rámci vegetačního pásu navazuje na historický koncept záhumenních cest typických pro venkovské prostředí. Vegetační pás také přispívá k utváření přirozené siluety sídla v dálkových pohledech.

Doporučení pro řešení zklidněné komunikace v sídle v návaznosti na výstavbu plánovaného obchvatu obce

STAV - úsek frekventované silnice I. tř. vedoucí jádrem sídla

V současnosti jsou chodci nuceni pohybovat se na významné trase propojující návěs, obecní dům a zámek v prostoru frekventované silnice I. třídy po nebezpečně úzkém chodníku, který je místně zúžen na cca 50 cm. Tento průtah silnice obcí negativně ovlivňuje veřejné prostory a životní prostředí obyvatel. Plánovaný obchvat uleví sídlu od nákladní dopravy, dojde ke zlepšení bezpečnosti provozu, a v návaznosti na tyto přinese potenciál zkvalitnění veřejných prostorů a obecně zlepšení života místních.

DOPORUČENÍ - zklidněná komunikace vedoucí jádrem sídla

Po výstavbě přeložky silnice I/16 nabídne zklidněný úsek komunikace vedoucí sídlem nové možnosti využití. Potenciálně zklidněná komunikace je významnou historickou spojnici mezi návěsí a zámkem Stránov. Zklidněnou komunikaci propojující nejvýznamnější veřejné prostory obce (NÁVES - PŘEDPROSTOR OBECNÍHO ÚŘADU - AREÁL ZÁMKU STRÁNOV) je vhodné řešit jako výškově jednorovňovou obytnou zónu se sdíleným provozem (pěší + cyklo + automobilový provoz). Vhodný povrch komunikace představuje kamenná dlažba z lokálního kamene, např. z odolných pískovcových kostek.

Doporučení pro zlepšení obytnosti návsi

STAV - nevyužitý potenciál návsi jako centrálního veřejného prostoru

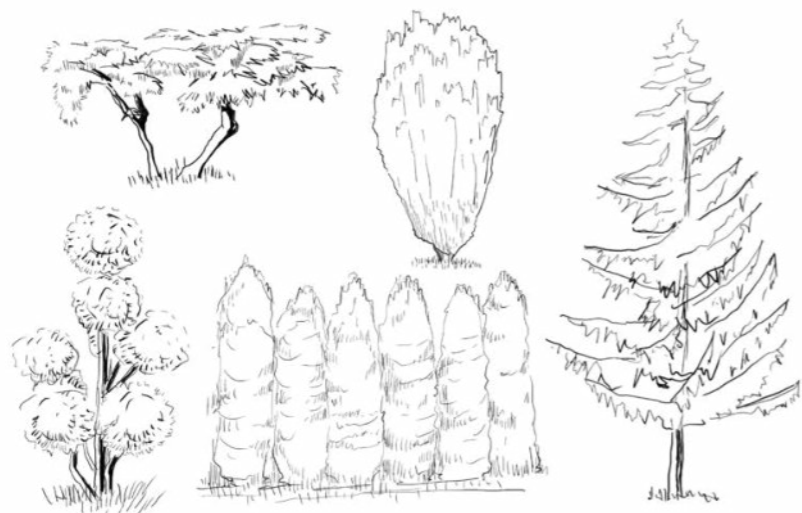
V současnosti převažuje dopravní využití návsi nad využitím společenským. Prostor návsi nefunguje jako zdroj příležitostí pro setkávání, shromažďování obyvatel, kulturní akce či relaxaci.

DOPORUČENÍ - navrácení návsi její společenskou a kulturní funkci

Díky budoucímu zklidnění dopravy má návěs potenciál zlepšení obytnosti a podpoření společenské významnosti prostoru. Snahou by mělo být vytvořit celistvější multifunkční prostor nabízející rozmanité využití prostoru - univerzální zpevněná plocha např. pro trhy, univerzální travnatá pobytová plocha u vodní nádrže pro možnost posezení a setkávání, lepší využití vodní nádrže jako atraktivní součásti návsi; a zvýšení estetické hodnoty pomocí vegetačních prvků.

Doporučení pro řešení sídelní zeleně

STAV - hojně zastoupení nepůvodních druhů dřevin v rámci veřejné i soukromé zeleně

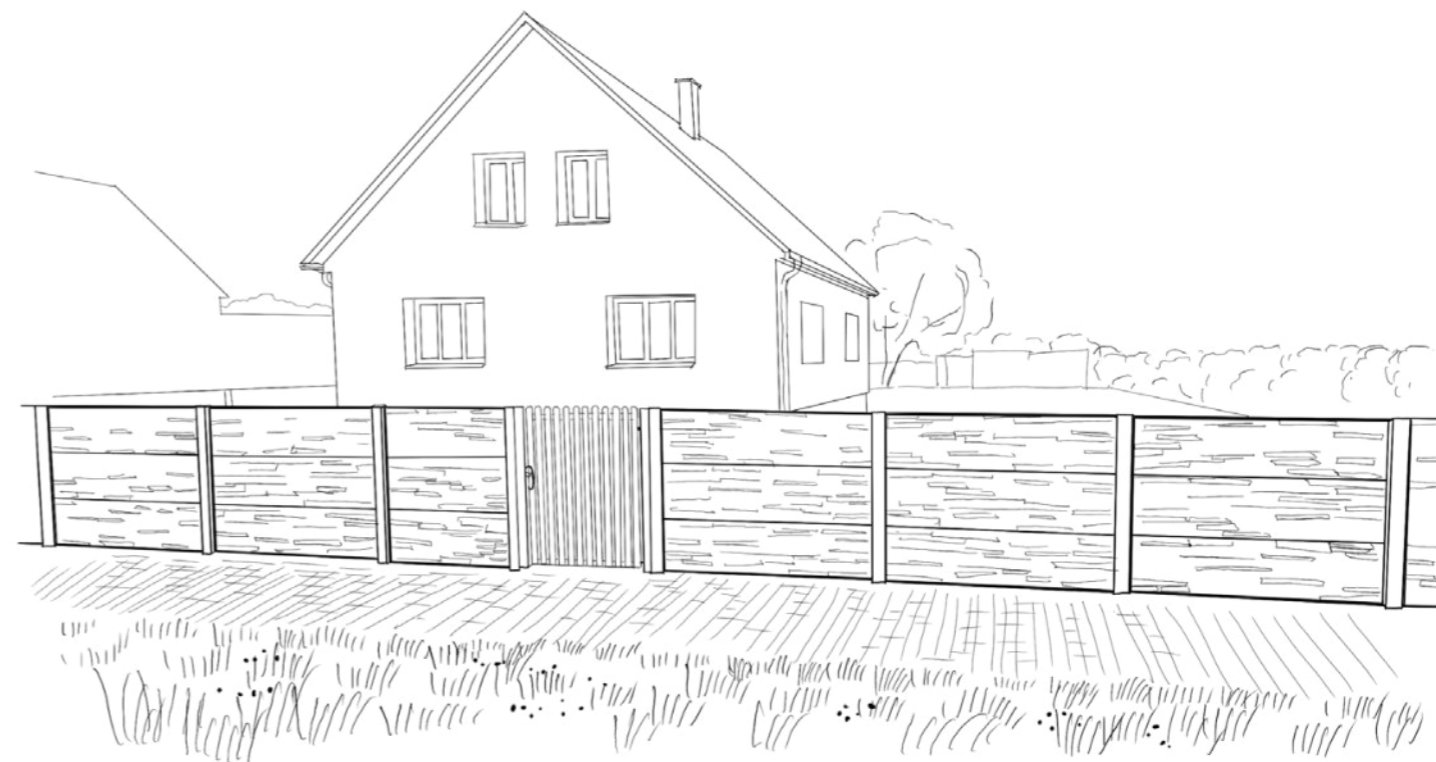
V rámci zeleně uličních prostor, soukromých zahrad a předzahrádek jsou výrazně zastoupeny nepůvodní druhy dřevin, (např. exotických jehličnanů - tuje, cypřišky, ...) mnohdy navíc tvarované do geometrických objemů, což působí ve venkovském prostředí nepřírozně.

DOPORUČENÍ - poloprůhledné oplocení umožňující sousedskou komunikaci

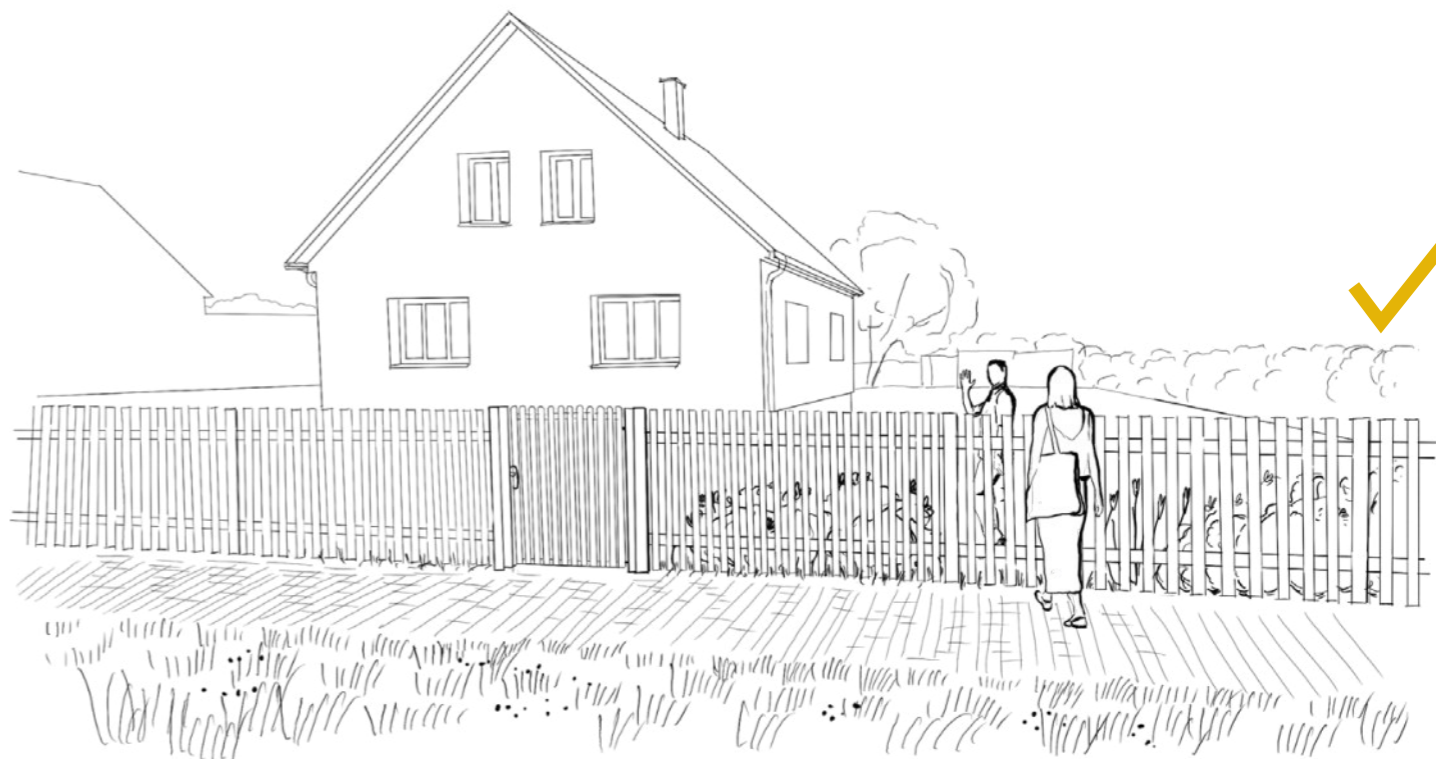
Obecně je nutné vyvarovat se vysazování tují, cypřišů, smrků, jalovců, jedná se totiž o dřeviny v našich podmínkách nepůvodní či mající své ekologické optimum ve vyšších nadmořských výškách. Sortiment rostlin je potřeba vybírat na základě stanovištních podmínek, klimatu a typu potenciální přirozené vegetace. Upřednostňovány by měly být domácí druhy rostlin a druhy charakteristické pro venkovské prostředí.

Doporučení pro řešení oplocení

STAV - neprůhledné kompaktní oplocení působící jako bariéra

Na veřejný prostor ulic Jizerního Vtelná negativně působí často nevhodně řešené oplocení soukromých zahrad či předzahrádek. Ve venkovském prostředí působí kompaktní oplocení (ať už v podobě betonových dílců s texturou imitace kamene, či gabionové zdi) cize a nepřirozeně. Zcela nevhodné je také řešení clony formou živého plotu z jehličnanů, často navíc stříhaných do geometrických objemů. Jmenované typy oplocení/ clony vytvářejí nejen pohledovou bariéru, ale také fyzickou bariéru zabraňující jakékoliv sousedské komunikaci.

DOPORUČENÍ - poloprůhledné oplocení umožňující sousedskou komunikaci

Ideální je řešení plotu jako jednoduché plačkové konstrukce bez podezdívky. V případě potřeby vytvoření clony je vhodným řešením např. liniová výsadba listnatých keřů či stromů, ale vyvarovat se geometrickému tvarování. Oplocení ve formě jednoduché lehké konstrukce umožňuje sousedské interakce a kolemjdoucím nahlédnout co právě v které zahradě kvete.

KRITÉRIA PRO VÝBĚR MÍST K DETAILNĚJŠÍMU ŘEŠENÍ

- místa ovlivněná změnou dopravy (plánovanou přeložkou silnice I. třídy - I/16)
 - místa vyžadující řešení dle zadavatele/ uživatele
 - místa významná pro zlepšení obytnosti a prostupnosti
- rozmanitost výběru (intravilán X extravilán)

- intravilán
- hranice katastru

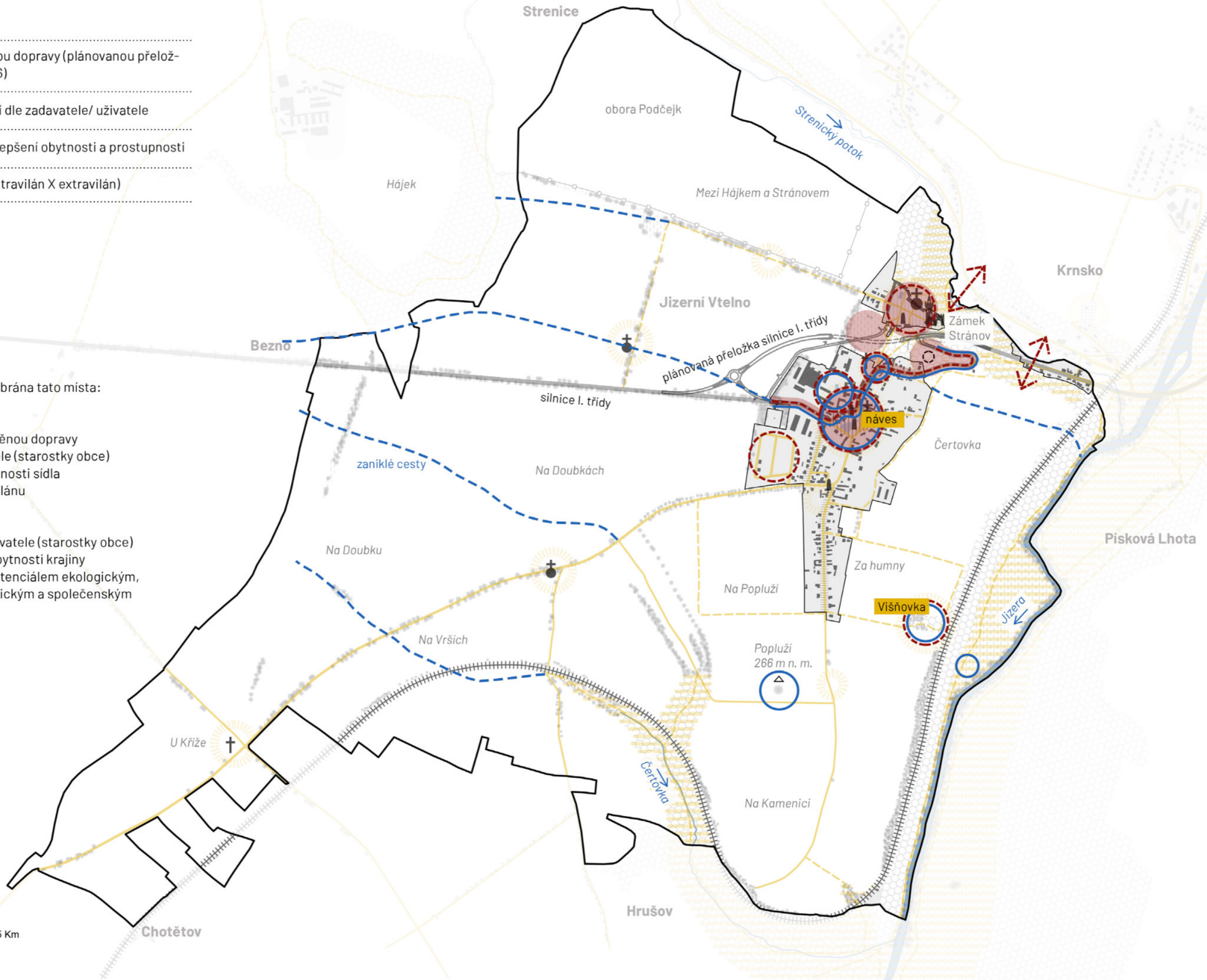
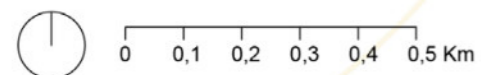
Pro detailnější zpracování byla vybrána tato místa:

NÁVES

- místo ovlivněné plánovanou změnou dopravy
- požadavek k řešení od zadavatele (starostky obce)
- místo významné z hlediska obytnosti sídla
- centrální veřejný prostor intravilánu

BÝVALÝ SAD VIŠŇOVKA

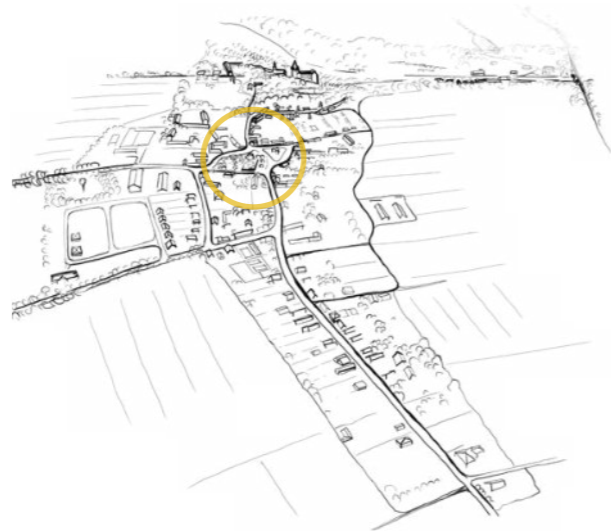
- místo vyžadující řešení dle zadavatele (starostky obce)
- místo významné pro zlepšení obytnosti krajiny
- veřejný prostor extravilánu s potenciálem ekologickým, protierozním, krajinářsko-estetickým a společenským

9.2 NÁVES

Poloha návsi v rámci sídla

Náves se nachází v centrální části sídla.

Současný stav

Struktura a vymezení návsi

Náves má rostlou základní strukturu. Prostor návsi je vymezen zachovalými původními domy s krásnými štíty po obvodu i uvnitř návsi, které představují velkou hodnotu prostoru.

Uspořádání prostranství návsi je dáno dopravním řešením, které člení náves na dvě plochy veřejné zeleně – plocha s revitalizovanou vodní nádrží a plocha s kaplí.

Využití návsi

V současnosti převažuje dopravní využití návsi nad využitím společenským. Prostor návsi nefunguje jako zdroj příležitostí pro setkávání, shromažďování obyvatel, kulturní akce či relaxaci. V zimě je vodní nádrž využívána k bruslení a o Vánocích se místní setkávají u vánočního stromu.

Doprava

Západním okrajem návsi vede frekventovaná silnice I. třídy I/16, mající negativní dopady na obytnost, prostupnost a obecně propojení návsi se zbytkem sídla, avšak díky plánovanému přeložení silnice mimo intravilán dojde ke zkvalitnění prostoru návsi a možností lepšího využití. Problém představuje také rozlehlá křižovatka silnic I. a III. třídy v prostoru návsi. Křižovatka je díky svému tvaru a také napojení místní komunikace/parkoviště na silnici III. třídy nepřehledná a nekomfortní pro chodce. Parkoviště v severní části návsi je dle sdělení obce využíváno a je nutné jej se stejnou kapacitou zachovat.

Objekty občanské vybavenosti

Na návsi jsou situovány významné objekty občanské vybavenosti: restaurace a penzion Jizera, obchod s potravinami a autobusové zastávky.

Dominanty návsi

Dominantami návsi jsou stávající vzrostlé stromy (hodnotné jsou zejména vzrostlé lípy a vrba), hod-

notné jsou také drobné sakrální objekty (kaple, socha sv. Jana Nepomuckého a pomník obětem světových válek) a vodní nádrž a studna s pumpou.

Obytnost a prostupnost

Návsi vedou úzké chodníčky ze zámkové dlažby; stávající mobiliář je ve špatném stavu a jeho kapacita nedostatečná. Přístup k vodní hladině nádrže je řešen pomocí drobného mola a pozvolného vjezdu.

Vymezení problémů

Náves a propojení návsi se sídlem je negativně ovlivňována frekventovanou silnicí I. třídy, vedoucí návsi. Problematická je také rozlehlá nepřehledná křižovatka a nekomfortní přístup k autobusovým zastávkám. Souvisejícím problémem jsou rozsáhlé asfaltové plochy, které jsou odrazem současné dominující dopravní funkce návsi. Rovněž použití betonové zámkové dlažby působí ve venkovském prostředí nevhodně

Vedle problematické dopravní situace se problémy týkají i využití prostoru návsi, jelikož náves téměř nefunguje jako společensky využívaný prostor, není zdrojem příležitostí pro setkávání či rozmanité aktivity. Nedostatečně využít je potenciál vodní nádrže jako atraktivního prvku návsi. Zábradlí po celém obvodu nádrže působí jako bariéra. Předprostor restaurace/hospody, významné budovy návsi, slouží pouze jako parkoviště.

U drobných sakrálních objektů zcela chybí nebo je nesymetrický vegetační doprovod. V problematickém stavu jsou také další prvky návsi, jako nevzhledná studna s pumpou, nevhodně umístěné a nedostatečně zakryté kontejnery, nevzhledné a nekomfortní autobusové zastávky.

Cíle návrhu:

- přehledné a logické řešení provozu
- úprava návsi na celistvější multifunkční prostor
- prostor návsi jako zdroj příležitostí pro setkávání, shromažďování, kulturní akce a relaxaci
- lepší využití vodní nádrže a přístup k vodní hladině
- zobytnění
- reprezentativnost návsi

Návrhové řešení

doprava a provoz

- provozní řešení návsi respektující významné trasy a logická propojení
- zklidněné komunikace v rámci návsi řešeny jako obytná zóna (se sdíleným provozem), doprava vedena po obvodu návsi
- prostranství návsi navrženo v jedné výškové úrovni – bez zvýšených obrubníků
- v souvislosti s obchvatem bude autobus přijíždět ze západu, obkrouží náves a zase se napojí na obchvat
- navržený objekt autobusové zastávky je spojením 3 funkcí: čekárny, přístřešku na kola a skladu mobiliáře
- navržen přesun a vhodnější zakrytí kontejnerů
- kapacita parkoviště na návsi je zachována
- za účelem zlepšení prostupnosti a obytnosti návsi jsou namísto úzkých chodníků navržena širší pěší propojení a celistvější multifunkční plochy.
- vodní nádrž je v návrhu pohodlně přístupná, dá se obejít po obvodu i přejít napříč po navrhovaném molu

využití

- vytvoření univerzální zpevněné plochy pro možnost konání trhů, kulturních akcí, apod.
- návrh zprostředkovává více možností využití vodní nádrže, a sice pro letní koupání, zimní bruslení a plutí na loďkách; nádrž může sloužit také jako zdroj požární vody; navrženo pobytové dřevěné molo s mobiliářem
- podél vodní nádrže navržena univerzální pobytová travnatá plocha vybavená mobiliářem umožňující příjemné trávení času na návsi
- oživení prostoru návsi vytvořením zahrádky před restaurací
- navržené kruhové posezení kolem upravené – pískovcem obložené studny
- zobytnění návsi umístěním kvalitního mobiliáře ve stínu stromů, s pěknými pohledy do prostoru návsi, na kapličku či na vodní hladinu

vegetace a voda

- za účelem lepšího využití vodní nádrže a zajištění příjemně čisté vody je navržena kořenová čistírna
- podél vodní nádrže je navržen trvalkový záhon laděný do modré a žluté barvy (barvy znaku obce)
- nové stromy navrženy pro zajištění stínu a příjemného mikroklimatu v prostoru návsi; jako vegetační doprovod významných objektů návsi a pro zakončení pohledu; a pro zastínění a odclonění parkoviště

materiálové řešení

- navrženo využití přírodních odolných materiálů
- zpevněné povrchy návsi jsou navrženy jako přírodní kamenné dlažby z lokálního kamene – pískovce
- významné prvky (kaple, pomník obětem válek, studna) zvýrazněny změnou dlažby (většího formátu)
- parkovací stání navržena z vodo a vzduchopropustného materiálu
- molo navrženo z odolného dubového dřeva

Fotodokumentace současného stavu návsi

původní domy s krásnými štíty po obvodu návsi jsou hodnotou prostoru

kaple v doprovodu tří lip, chybějící lípa v potenciálně symetrické kompozici

nerepresentativní vzhled autobusové zastávky na návsi

restaurace a penzion Jizera na návsi je hodnotou; problematický je předprostor sloužící pouze k parkování, s betonovou dopravní bariérou

revitalizovaná vodní nádrž s ne zcela využitým potenciálem, obehnaná zábradlím působícím jako bariéra

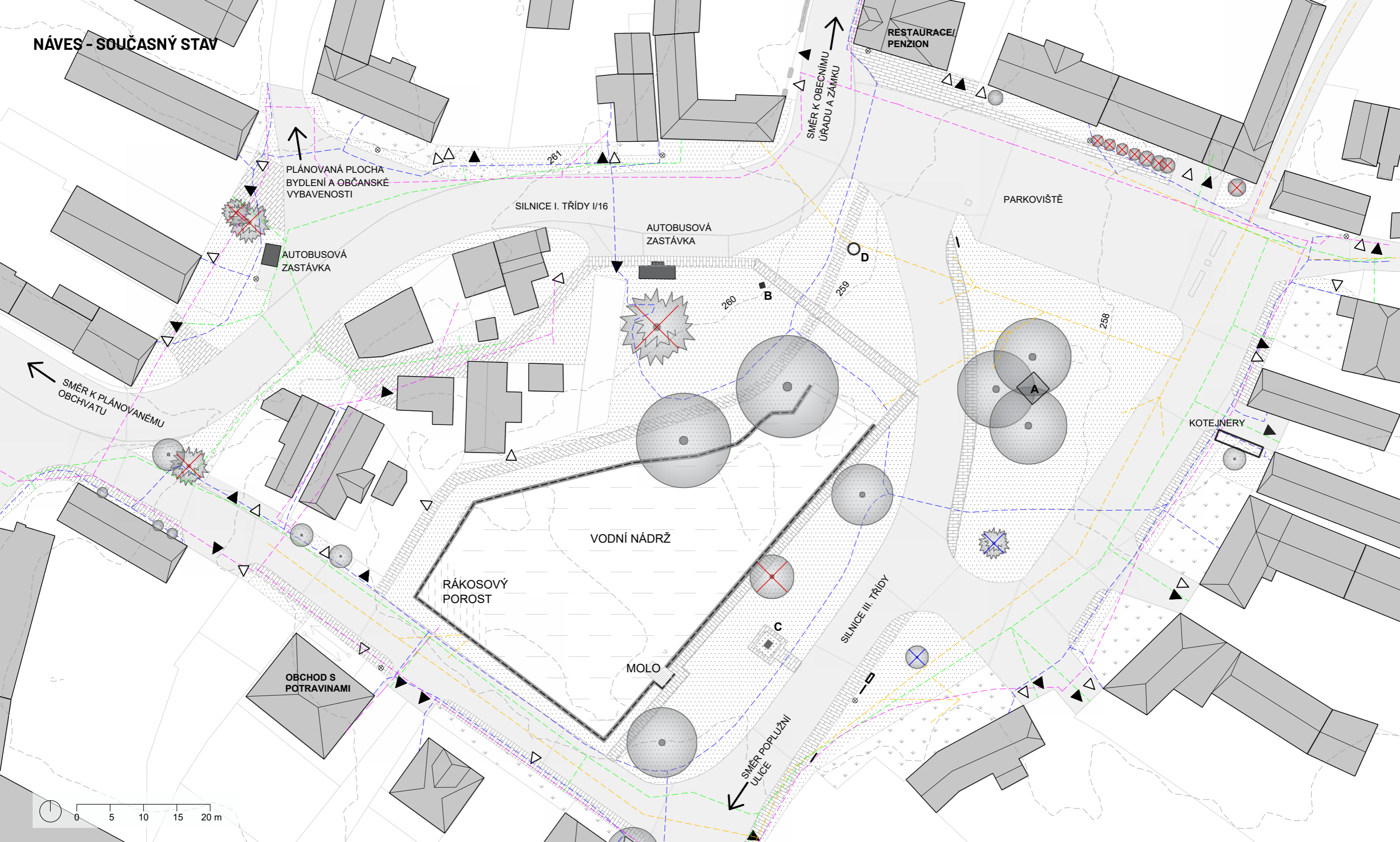
pohled na návěs směrem od obchodu s potravinami

studna s pumpou ve špatném stavu; osamocená socha sv. Jana Nepomuckého; chodník ze zámkové dlažby působící na vesnici nepatříčně

úzký nebezpečný chodník podél frekventované silnice I. třídy, která vede návsi; jedná se o významnou spojnici návsi, obecního úřadu a zámku

NÁVES - SOUČASNÝ STAV

PLÁNOVANÁ PLOCHA
BYDLENÍ A OBČANSKÉ
VYBAVENOSTI

SILNICE I. TŘÍDY II/16

AUTOBUSOVÁ
ZASTÁVKA

PARKOVIŠTĚ

RESTAURACE/
PENZION

SMĚR K PLÁNOVANÉMU
OBCHVATU

SMĚR K OBEČNÍMU
ÚŘADU A ZÁMKU

KOTEJNERY

VODNÍ NÁDRŽ

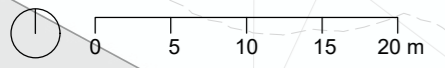
RÁKOSOVÝ
POROST

MOLO

SILNICE III. TŘÍDY

OBCHOD S
POTRAVINAMI

SMĚR POPLUŽNÍ
ULICE

- asfalt
- zámková dlažba
- štěrk
- trávník
- oplocené předzahrádky

- strom listnatý stávající
- strom jehličnatý stávající
- keř stávající
- dřevina navržená ke kácení
- dřevina navržená k přesazení

- A kaple
- B socha sv. Jana Nepomuckého
- C pomník obětem světových válek
- D studna s pumpou

- mobiliář (lavička, infotabule)
- vstup
- vjezd

- vodovod
- dešťová kanalizace
- sdělovací trasy
- el. trasy podzemní
- el. trasy nadzemní

NÁVES - PROBLÉMOVÁ MAPA

PROVOZ A PROPOJENÍ

- 1 frekventovaná silnice I/16 vedoucí návsi
- 2 nevyhovující propojení pro pěší a cyklisty na významné spojnici návěs - OÚ - zámek (nebezpečný příliš úzký chodník)
- 3 rozlehlá nepřehledná křižovatka - nebezpečí a nekomfort pro chodce
- 4 rozsáhlé asfaltové plochy parkoviště a komunikací
- 5 úzké chodníky z betonové zámkové dlažby

VYUŽITÍ NÁVSI

- převážně dopravní využití namísto společenského
- scházející možnosti pro rozmanité aktivity
- téměř absence mobiliáře
- 6 předprostor restaurace sloužící pouze k parkování

VODNÍ NÁDRŽ

- 7 nedostatečné využití potenciálu nádrže coby atraktivní součásti návsi
- 8 malé moło
- 9 zábradlí působící jako bariéra

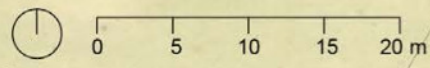
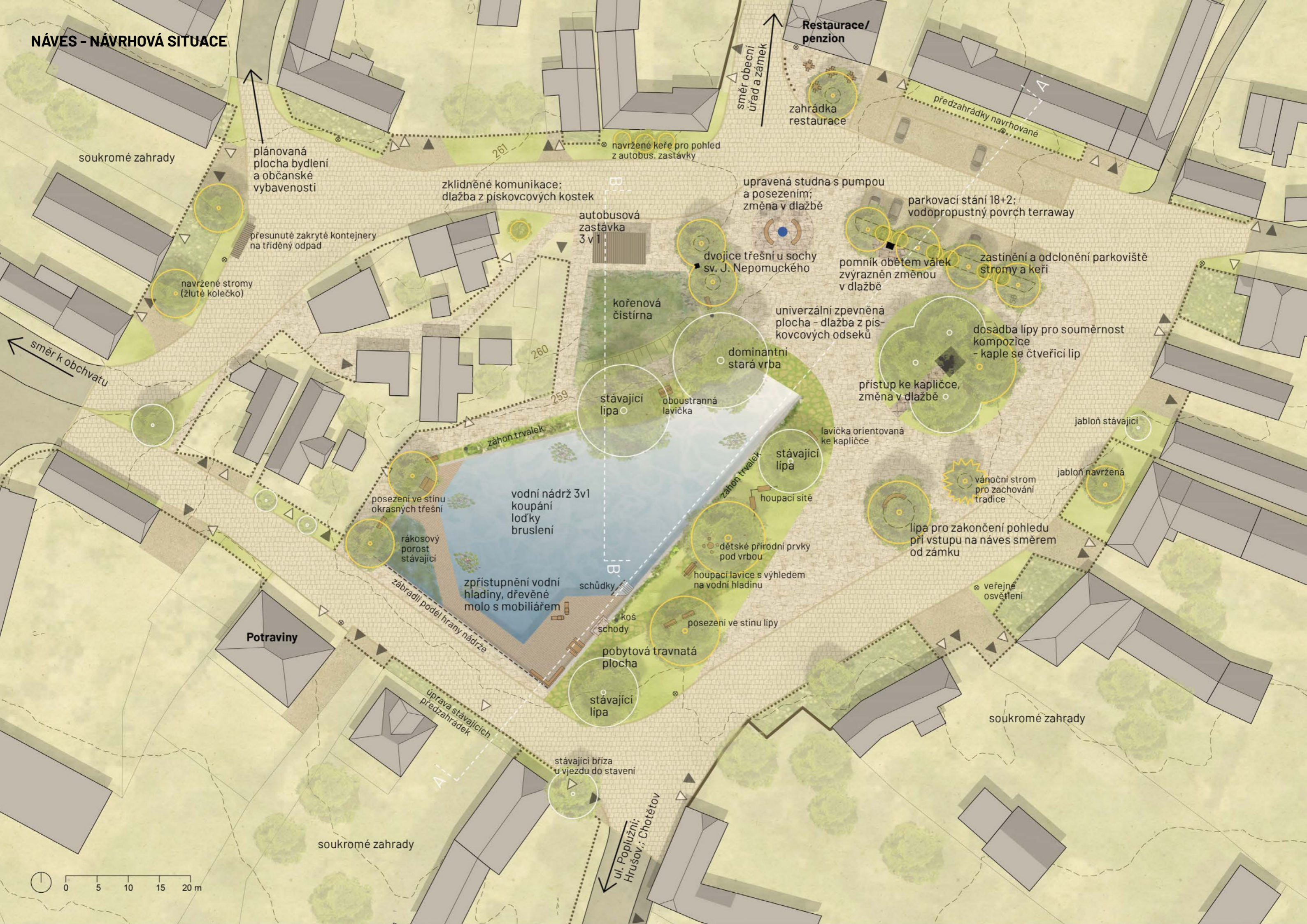
VEGETACE

- 10 nesymetrická kompozice - chybějící lípa u kaple
- 11 osamocená socha sv. J. Nepomuckého bez doprovodné vegetace
- 12 nepůvodní druhy stromů (jehličnany)

OSTATNÍ PRVKY

- 13 nevzhledná studna s pumpou
- 14 nevzhledné autobusové zastávky
- 15 nedostatečné zakrytí kontejnerů a nevhodné umístění přímo před průčelím domu

NÁVES - NÁVRHOVÁ SITUACE

NÁVES - ŘEZPOHLED A-A'

úprava předzahrádek RD	zklidněná komunikace v 1 výškové úrovni (zrušení vyvýšených obrubníků)	stávající revitalizovaná vodní nádrž 3 v 1 - letní koupání, loďky, zimní bruslení - navržené dřevěné molo s mobiliářem a schůdky do vody - zobytnění okolí nádrže	multifunkční zpevněná plocha z kamenné dlažby	zklidněná komunikace a parkovací stání u restaurace a penzionu Jizera; stíněno a odcloněno stromy a keři	průchod a předzahrádka
------------------------	--	--	---	--	------------------------

UT
PT

A ————— A'

0 5 10 15 20 m

NÁVES - ŘEZPOHLED B-B'

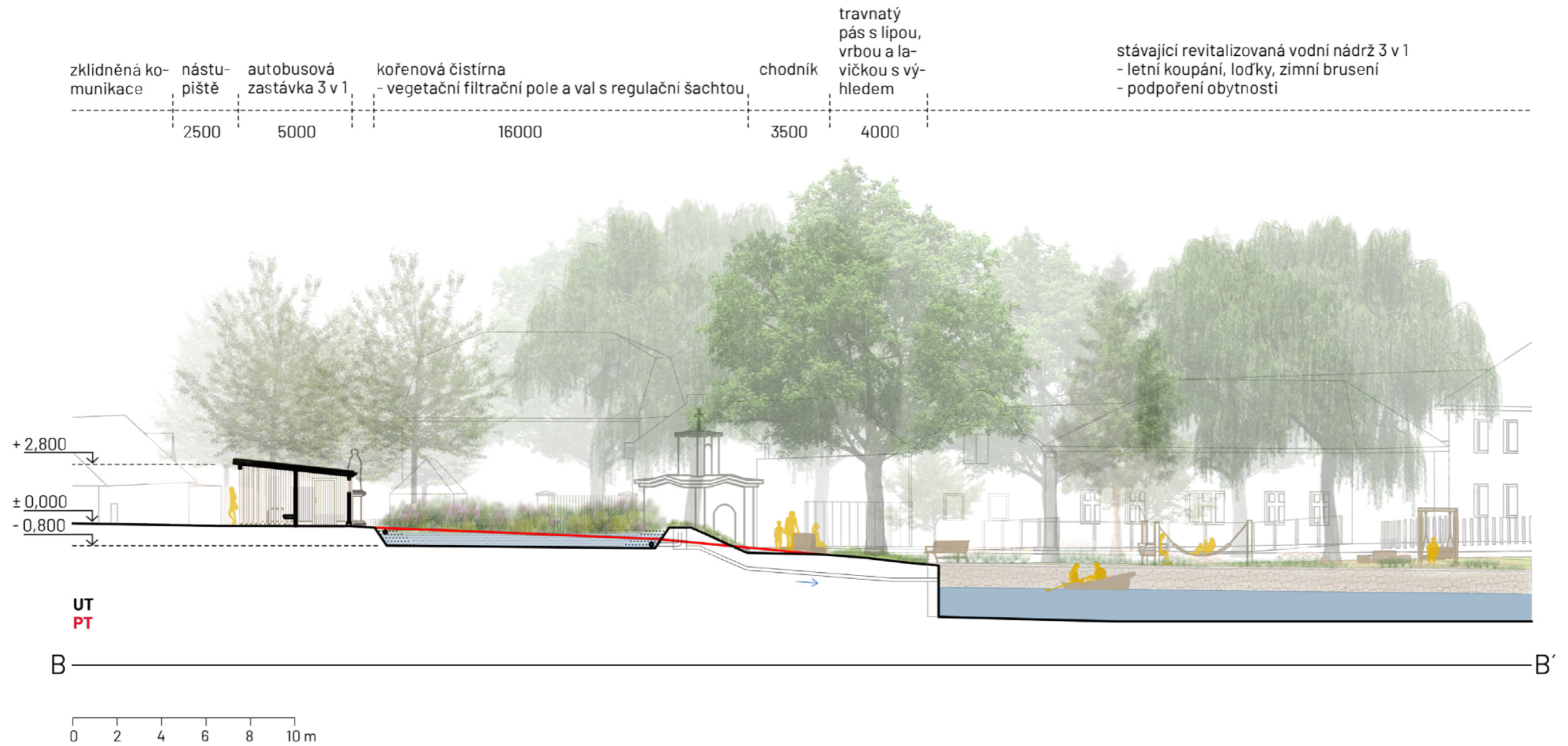
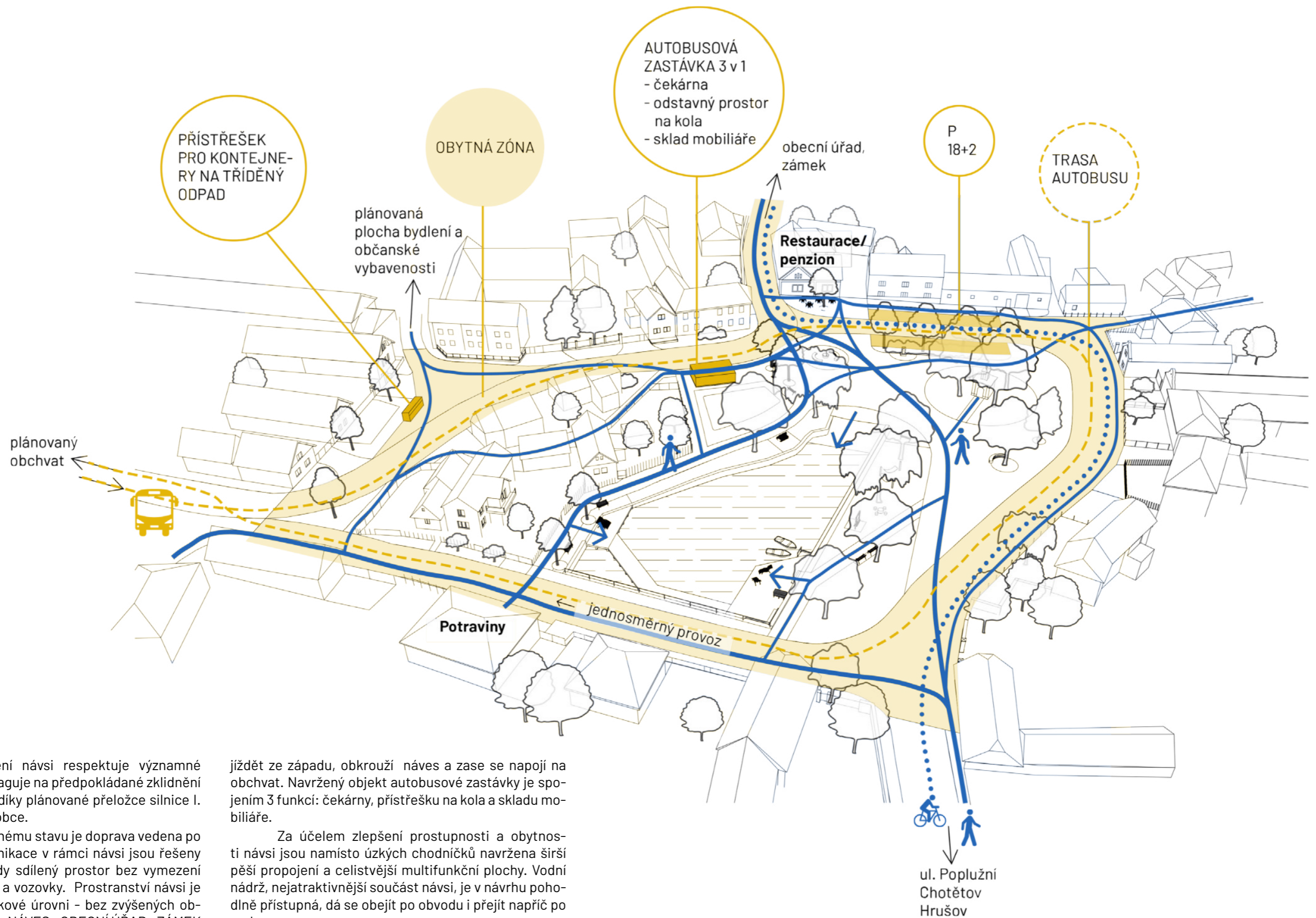

SCHÉMA PROVOZU A PROPOJENÍ

Provozní řešení návsi respektuje významné trasy a propojení; a reaguje na předpokládané zklidnění dopravy v jádru obce díky plánované přeložce silnice I. třídy mimo intravilán obce.

Oproti současnému stavu je doprava vedena po obvodu návsi a komunikace v rámci návsi jsou řešeny jako obytná zóna, tedy sdílený prostor bez vymezení odděleného chodníku a vozovky. Prostranství návsi je navrženo v jedné výškové úrovni - bez zvýšených obrubníků. Významná osa NÁVES - OBECNÍ ÚŘAD - ZÁMEK STRÁNOV je řešena také formou zklidněné jednoúrovňové komunikace.

V souvislosti s obchvatem bude autobus při-

jíždět ze západu, obkrouží návěs a zase se napojí na obchvat. Navržený objekt autobusové zastávky je spojením 3 funkcí: čekárny, přístřešku na kola a skladu mobiliáře.

Za účelem zlepšení prostupnosti a obytnosti návsi jsou namísto úzkých chodníků navržena širší pěší propojení a celistvější multifunkční plochy. Vodní nádrž, nejatraktivnější součást návsi, je v návrhu pohodlně přístupná, dá se obejít po obvodu i přejít napříč po molu.

Parkoviště v blízkosti restaurace je zachováno, ale místo asfaltu je pro parkovací stání zvolen vodo- a vzduchopropustný materiál.

Sjednocení vzhledu objektů návsi

Autobusová zastávka 3 v 1

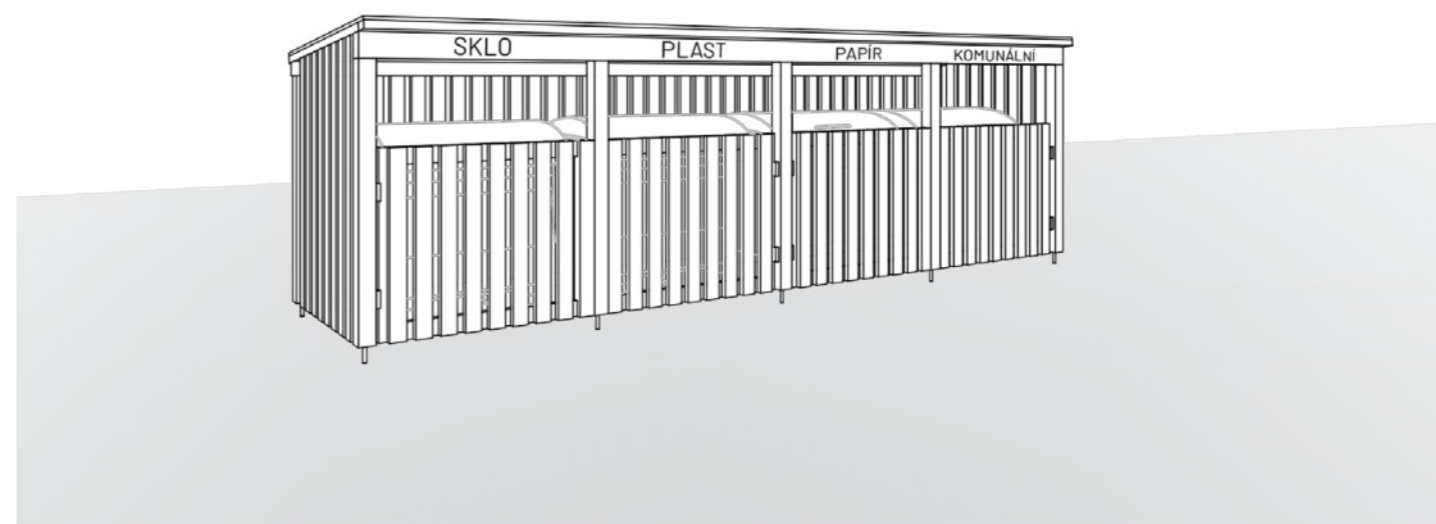
Navržená podoba zastávky je spojením tří funkcí. Objekt je tvořen prostorem čekárny, prostorem pro odstavení kol a v zadní části objektu uzavřeným prostorem pro uskladnění mobiliáře, nářadí pro údržbu veřejné zeleně apod.

Zastávka navržena jako jednoduchá celodřevěná nosná konstrukce s plechovou drážkovou střešní krytinou. Zastávka je vybavena lavičkou, stojany na kola a odpadkovým košem. Celkový půdorysný rozměr objektu je 8,5 x 5 metrů.

Zakrytí kontejnerů na tříděný odpad

Přístřešek je rovněž navržen jako celodřevěná nosná konstrukce s plechovou drážkovou střešní krytinou. Snadný přístup k využívání kontejnerů je zajištěn volným prostorem nad otevíracími dvířky.

stávající autobusové zastávky na návsi
- nerepresentativní a nekomfortní

stávající umístění kontejnerů před průčelím historického domu na návsi

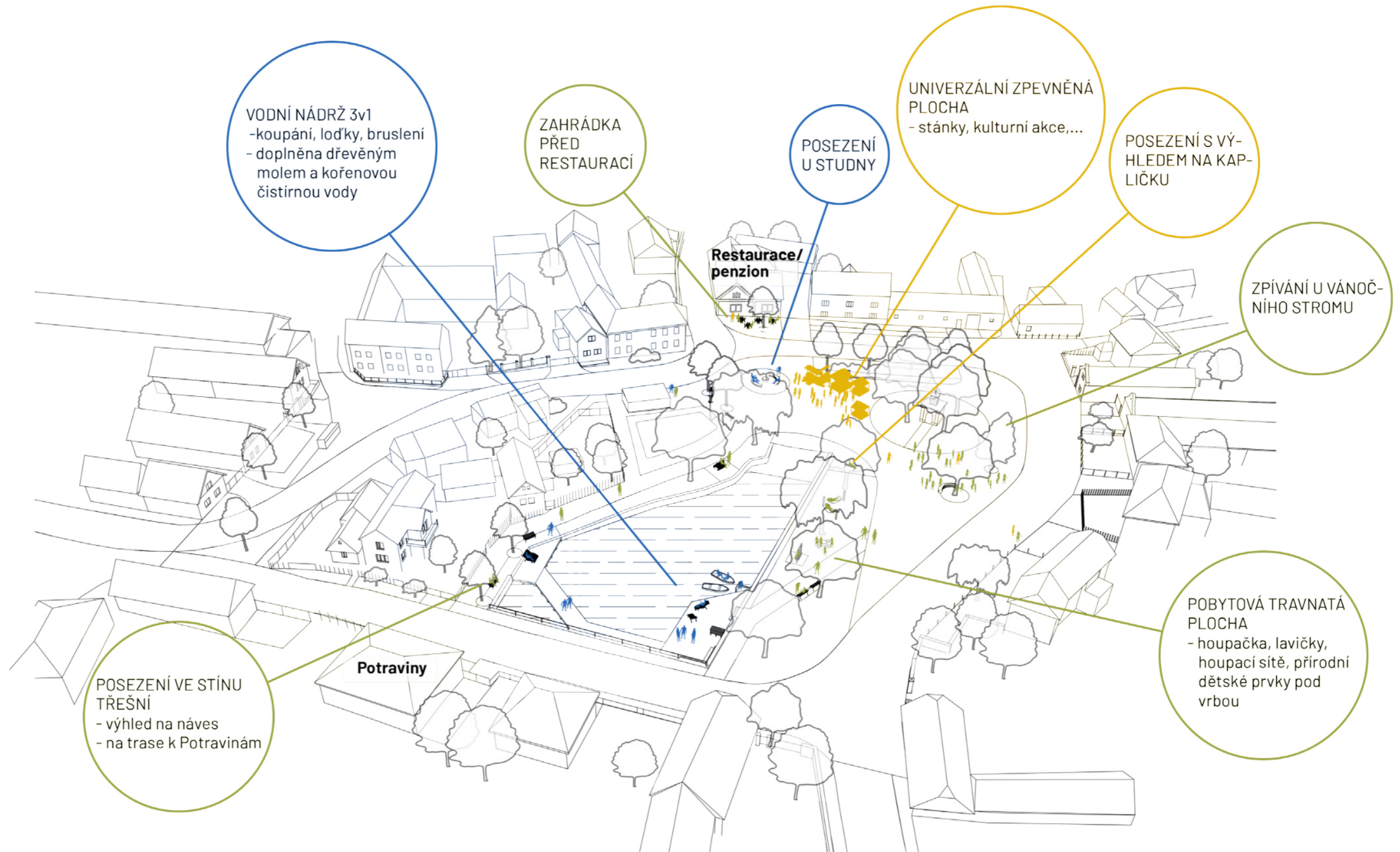
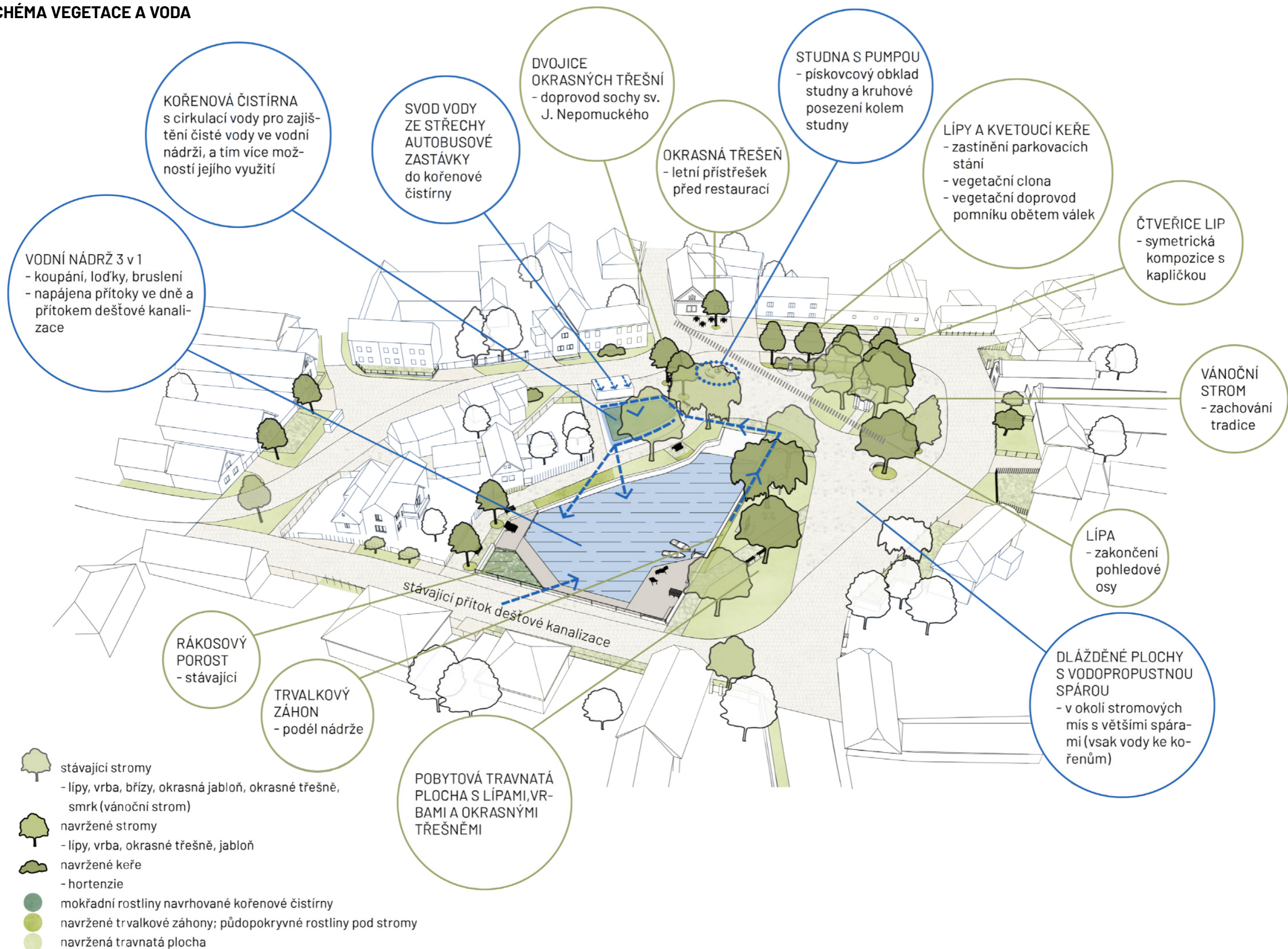

SCHÉMA VEGETACE A VODA

Navržený sortiment rostlin

stromy

TCO - *Tilia cordata*, lípa srdčitá
 TTO - *Tilia tomentosa*, lípa stříbrná
 TCOR - *Tilia cordata*, Rancho'
 SAL - *Salix alba Tristis*, vrba bílá
 PAV - *Prunus avium*, Plena'
 MFL - *Malus floribunda*, jabloň mnohokvětá
 MVT - *Malus Vtelenské*, jabloň Vtelenské
 BPE - *Betula pendula*, bříza bělokorá
 PAB - *Picea abies*, smrk ztepilý (vánoční strom)

keře, např.:

buddleja
Hydrangea paniculata, White Lady', Hortenzie latnatá
 , White Lady'
Hydrangea paniculata, Prim White', Hortenzie latnatá

trvalky do záhonu podél nádrže

- odolné, nenáročné druhy a vhodné pro venkovské prostředí; barvy kvetení: modrá, žlutá, bílá) např.:
Achillea millefolium, řebříček obecný
Rudbeckia fulgida, třapatka zářivá
Thymus vulgaris, mateřídouška obecná
Gaura lindheimeri, svíčkovec
Vinca minor, barvínek menší
Ajuga genevensis, zběhovce lesní

půdopokryvné trvalky do výsadbových mís stromů,

např.:
Vinca minor, barvínek menší

Navržená kořenová čistírna

Za účelem zajištění čisté vody ve vodní nádrži byl v návrhu zvolen způsob čištění vody prostřednictvím kořenové čistírny. Jedná se o ekologicky a energeticky nenáročný způsob čištění, fungující na principech přírodních mokřadů, kde probíhají samočistící procesy. Kořenová čistírna má rovněž i estetickou funkci a příznivý vliv na mikroklima.

Základním principem fungování kořenové čistírny je horizontální průtok vody propustným substrátem (různé frakce štěrku), který je osázen mokřadními rostlinami. Kořenový systém mokřadních rostlin vytváří příznivé prostředí pro rozvoj mikroorganismů, které se významně uplatňují při čištění vody.

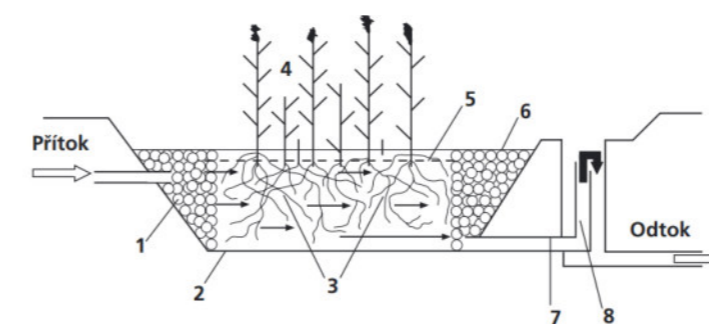
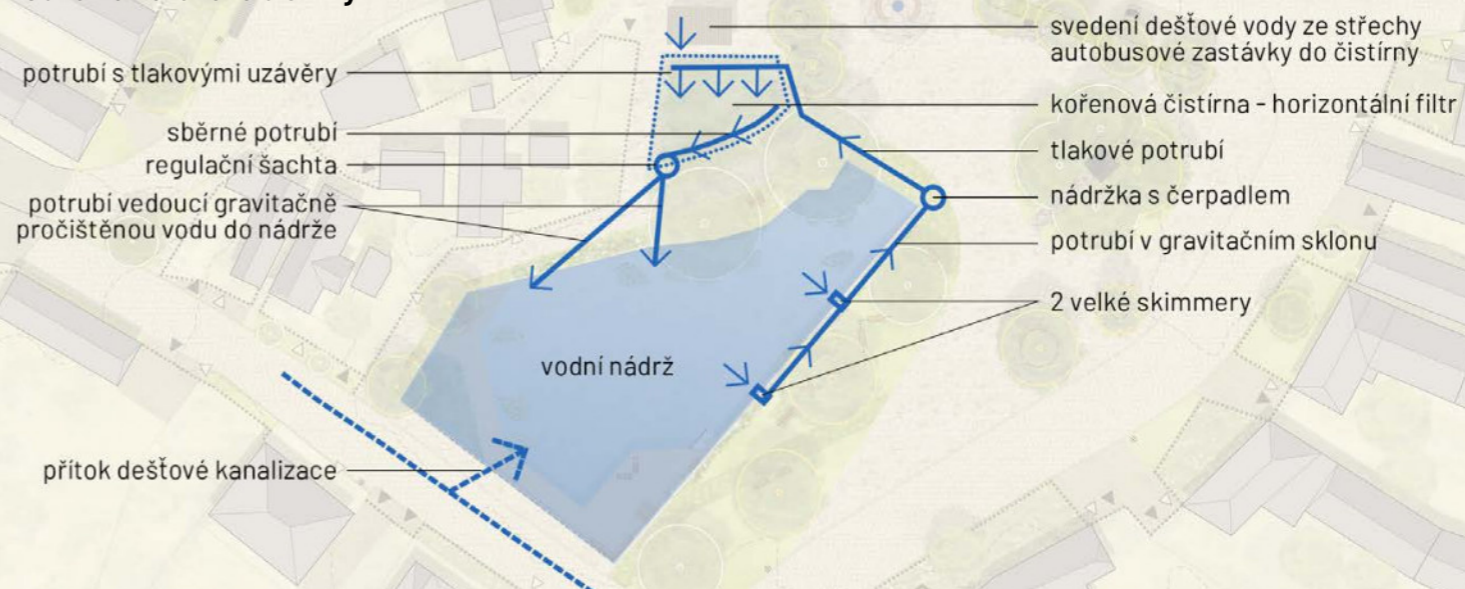
Přes kořenovou čistírna cirkuluje voda z vodní nádrže a dešťová voda svedená ze střechy navržené autobusové zastávky.

Vodní nádrž je napájena prameny ve dně a přítokem dešťové kanalizace. Přítok ze dna je stálý, podle sdělení občanů nádrž nevysychá ani v nejsušších obdobích. Vodní plochanádrž: 1330 m².

Mezi běžně využívané druhy mokřadních rostlin pro osazení čistírny patří např.:

- *Lythrum salicaria*, kyprej vrbice
- *Iris pseudacorus*, kosatec žlutý
- *Lysimachia vulgaris*, vrbina obecná
- *Butomus umbellatus*, šmel okoličnatý
- *Carex pseudocyperus*, ostřice pašáchor

Schéma kořenové čistírny

Obr. 53 Schéma typického uspořádání kořenové čistírny (zdroj: Vymazal, 2004)

1 - distribuční zóna (kamenivo, 50-200 mm),
 2 - nepropustná bariéra (PE nebo PVC), 3 - filtrační materiál (kačírek, štěr, drcené kamenivo),
 4 - vegetace, 5 - výška vodní hladiny v kořenovém loži nastavitelná v odtokové šachtě, 6 - odtoková zóna (shodná s distribuční zónou), 7 - sběrná drenáž, 8 - regulace výšky hladiny

Obr. 54 Ukázka kořenové čistírny (zdroj: korenova-cisticka.cz)

SCHÉMA MATERIÁLOVÉHO ŘEŠENÍ

PÍSKOVCOVÉ DLAŽEBNÍ KOSTKY

- lokální přírodní materiál
- odolná pojezdová dlažba
- komunikace řešené jako obytná zóna

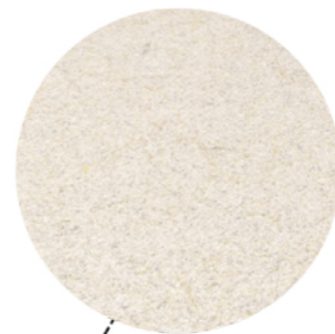
DLAŽBA Z PÍSKOVCOVÝCH ODSEKŮ

- lokální přírodní materiál
- zpevněné prostranství návsi
- šrafovou vyznačena plocha pro příležitostný pojezd (trhy, konání akcí, hasiči, atd.)

TERRAWAY

- vodo- a vzduchopropustný materiál
- parkovací stání
- vjezdy

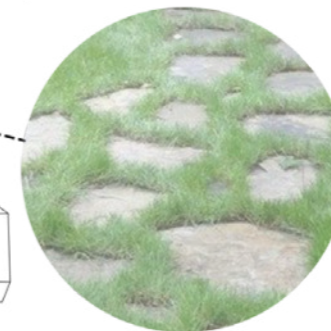
PÍSKOVCOVÁ DLAŽBA, VĚTŠÍ FORMÁT

- lokální přírodní materiál
- pro zvýraznění a odlišení určitých prvků návsi
- přístup ke kapličce
- prostranství se studnou a posezením
- pomník obětem válek

PÍSKOVCOVÁ DLAŽBA SE ZA-TRAVNĚNOU SPÁROU

- lokální přírodní materiál
- zpevněné plochy v rámci po- bytové travnaté plochy
- poddláždění mobiliáře

DUBOVÉ DŘEVO

- molo
- autobusová zastávka
- přístřešek na kontejnery
- mobiliář
- sloupky

VIZUALIZACE VYUŽITÍ VODNÍ NÁDRŽE

Nové možnosti využití stávající vodní nádrže na návsi (loďky, koupání, zimní bruslení), pro zobytnění je navrženo dřevěné molo s mobiliářem (stůl s lavicemi, rohová lavice, lehátka), navazuje pobytová travnatá plocha se stromy vybavená mobiliářem (houpačka, lavičky, houpací síť, přírodní dětské prvky). Vodní nádrž, nejatraktivnější součást návsi, je v návrhu pohodlně přístupná, dá se obejít po obvodu i přejít napříč po molu. Zábradlí ponecháno pouze v části podél komunikace.

VIZUALIZACE ÚPRAVY ČÁSTI NÁVSI SE STUDNOU A ZAHRÁDKOU RESTAURACE

Nové možnosti využití prostranství se studnou při vstupu na návěs směrem od obecního úřadu a zámku Stránov. Studna, charakteristický prvek návsi, je obložena pískovcem, opatřena pískovcovým poklopem a osazena novou pumpou; doplněna o posezení. Plocha se studnou zvýrazněna změnou dlažby - kruh dlažby většího formátu, a doplněna posezením.

V předprostoru restaurace navržena zahrádka restaurace pro posezení ve stínu třešně.

VIZUALIZACE ČÁSTI NÁVSI S KAPLÍ

Navrženo je zkultivování okolí kaple - dosadba chybějící čtvrté lípy pro vytvoření symetrické kompozice kaple s vegetačním doprovodem. Navrženo zpřístupnění kaple cestičkou z pískovcové dlažby většího formátu, která je takto zvýrazněna a odlišena od okolní dlážděné plochy. Zastínění a odclonění parkoviště za kaplí je řešeno vegetační clonou (stromy a keři), která je zároveň pozadím přemístěného pomníku obětem válek. Pomník je rovněž zvýrazněn změnou formátu dlažby (v půlkruhovém půdorysu).

VIZUALIZACE ČÁSTI NÁVSI SE ZASTÁVKOU A SOCHOU SV. J. NEPOMUCKÉHO

Navržena je nová podoba objektu autobusové zastávky, který je spojením tří funkcí. Objekt je tvořen prostorem čekárny, prostorem pro odstavení kol a v zadní části objektu uzavřeným prostorem pro uskladnění mobiliáře, nářadí pro údržbu veřejné zeleně apod.

K soše sv. Jana Nepomuckého je navržen vegetační doprovod v podobě dvojice třešní a lavička. V pozadí kořenová čistírna s mokřadními rostlinami, která kromě své čistící funkce také esteticky dotváří prostor.

9.3 ZANIKLÝ SAD VIŠŇOVKA

Poloha Višňovky v rámci území obce

Višňovka se nachází v extravilánu obce, jihovýchodně od sídla.

Současný stav

Pozemek sadu

Pozemek ovocného sadu - Višňovky, s rozlohou 0,7 ha, je ve vlastnictví soukromé osoby - majitelky zámku Stránov, v jejímž vlastnictví je velká část území obce. Zaniklý sad je veřejně přístupný, neoplocený.

Pozemek sadu je tvořen nálety dřevin, dožívajícími třešněmi a torzy stromů. Na okraji sadu se nachází několik vitálních třešňových ptačích. Sad je směrem z východu od železniční trati pohlčován dubohabrovým lesem. Višňovka je v mírně svažitém terénu, směrem k lesu je terén dramatictější.

Přístupnost

K Višňovce vede z jihovýchodního okraje sídla 420 m dlouhá travnatá polní cesta. Sadem a navazujícím lesem ve svažitém terénu vede pěšina.

Ochrana přírody

Jihovýchodně od Višňovky na zalesněném svahu nad Jizerou je vymezeno lokální biocentrum (viz analýza ÚSES).

Vymezení problémů

Mezi problémy území patří erozní ohroženost půd. Téměř celá plocha Višňovky je vystavena problému ztráty půdy silnou vodní erozí, na Višňovku navazující orná půda je mírně erozně ohrožená.

Dalšími problémy jsou: absence doprovodné vegetace polní cesty propojující Višňovku se sídlem, chybějící možnost posezení či zastavení, a špatná prostupnost.

Cíle návrhu

- přeměna zaniklého sadu na místo setkávání v krajině
- zpřístupnění
- protierozní opatření
- oživení zaniklého sadu

Návrhové řešení

Území zaniklého sadu je navrženo pro plnění více funkcí - společenské a krajinně-ekologické. Součástí návrhu je:

- umístění kruhového přírodního posezení s ohništěm a přírodního dětského hřiště v části sadu s nejmírnějším terénem, přírodní dětské prvky umístěny také podél navrhované cesty
- umístění lavičky s možností příjemného výhledu do krajiny a na věžičku zámku
- zajištění pohodlné prostupnosti sadu pomocí cesty ze štěrkového trávniku vedoucí téměř po vrstvenici
- vytvoření zatravněných protierozních průlehů s valem
- liniová výsadba starých krajových odrůd ovocných stromů orientovaná ve směru vrstvenic
- využití kmenů případně pokácených stromů jako hmyzí hotel - útočiště pro hmyz, či vytvoření dětských herních prvků

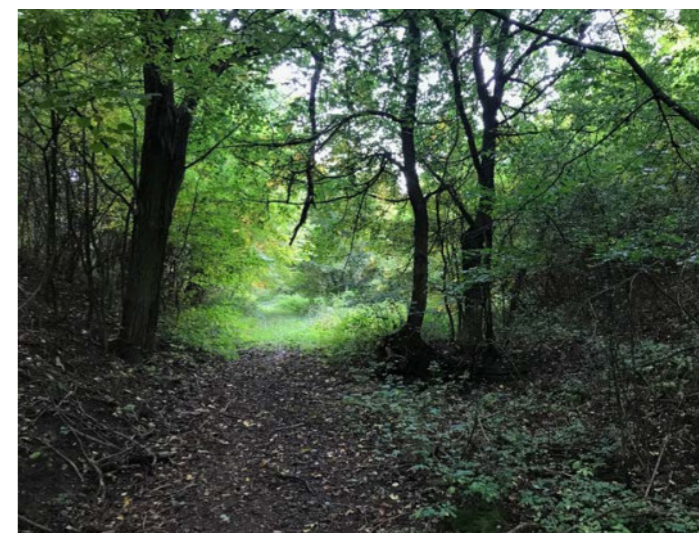
vstup do Višňovky po travnaté polní cestě vedoucí směrem od sídla

absence vegetačního doprovodu travnaté polní cesty propojující Višňovku se sídlem

dožívající třešně a torza u vstupu do sadu

lesní pěšina vedoucí dubohabrovým lesem, který postupně Višňovku pohlcuje

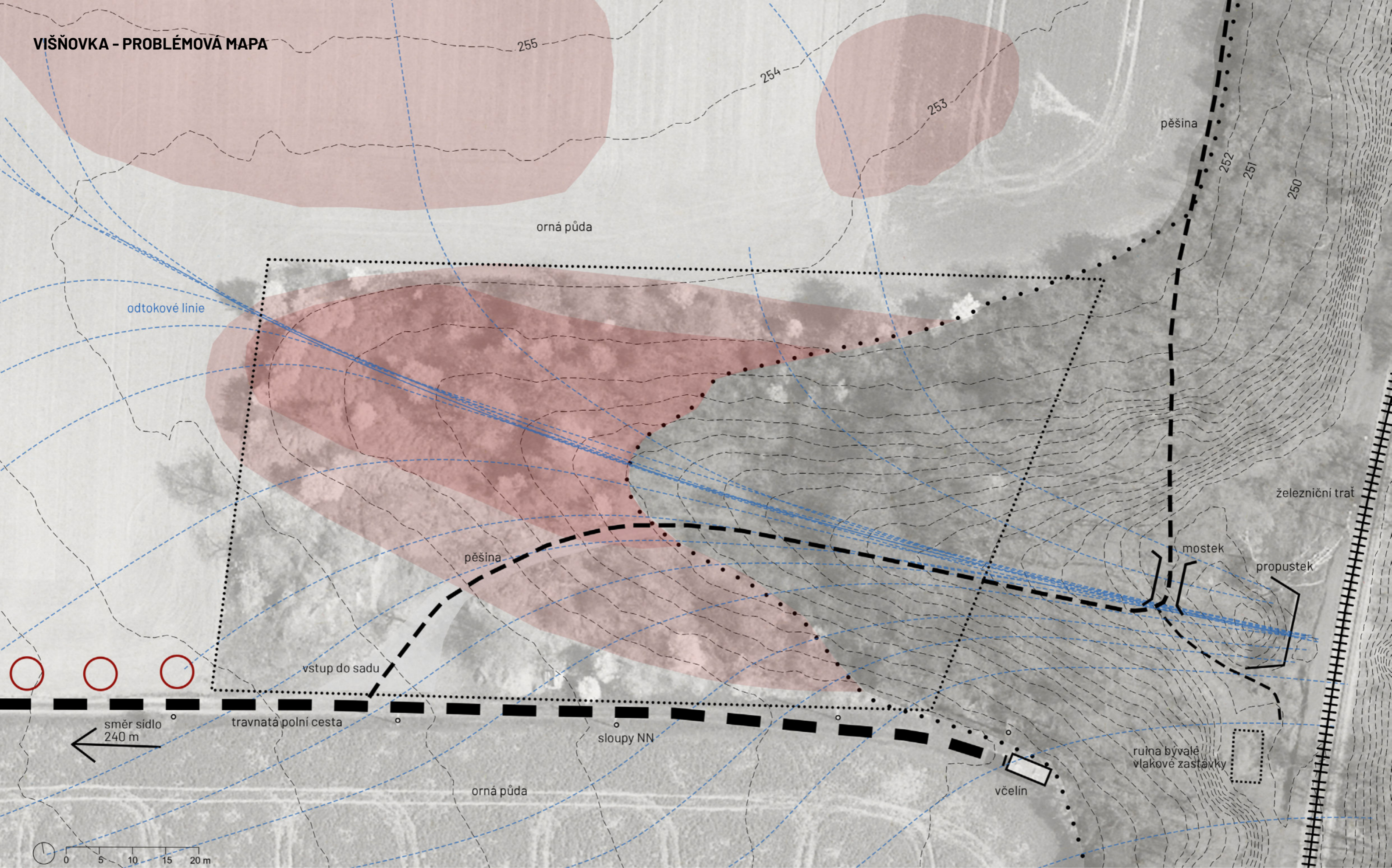

travnatá pěšina podél lesa nad železnicí vedoucí k Višňovce

pohled na věžičku zámku z travnaté pěšiny podél lesa nad železniční tratí

VIŠŇOVKA - PROBLÉMOVÁ MAPA

zániklý sad
les

EROZNÍ OHROŽENOST PŮD
silně erozně ohrožená půda
středně erozně ohrožená půda

VEGETACE
chybějící vegetační doprovod polní cesty propojující sídlo s Višňovkou

OBYTNOST A PROSTUPNOST
chybí možnost posezení, zastavení
neprostupnost sadu

VIŠŇOVKA - NÁVRHOVÁ SITUACE

cesta pro pěší podél lesa a travnatý pás s keří

orná půda

hmyzí hotel (využití kmenů pokácených stromů)

skupinka stávajících stromů k ponechání (třešně ptačí) (bílý kruh - stávající stromy)

trvale zatravněná plocha

lavička s výhledem do krajiny a na věž zámku

přírodní zábavné prvky

průleh s valem

navrhovaná cesta pro pěší - štěrkový trávník, šířka 3 m

průleh s valem

úprava vrstevnic (tečkovaná čára)

zachování lesního porostu

železniční trať

linie ovocných stromů (staré krajové odrůdy) - orientované ve směru vrstevnic (žlutý kruh - navrhované stromy)

přírodní dětské hřiště

posezení s ohništěm

stávající pěšina

mostek

propustek

ovocné stromy (staré krajové odrůdy) - vegetační doprovod polní cesty

hmyzí hotel

průleh s valem

stávající stromy k ponechání (třešně ptačí)

směr sídlo 240 m

polní cesta (šířka 5 m) - navrhovaná změna povrchu (štěrk/ štěrkový trávník)

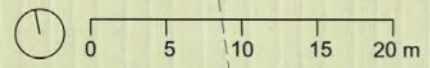
sloup NN

stávající dřevěný včelín

ruina bývalé vlakové zastávky

orná půda

cesta pro pěší podél lesa a travnatý pás s keří

256

255

254

253

252

251

250

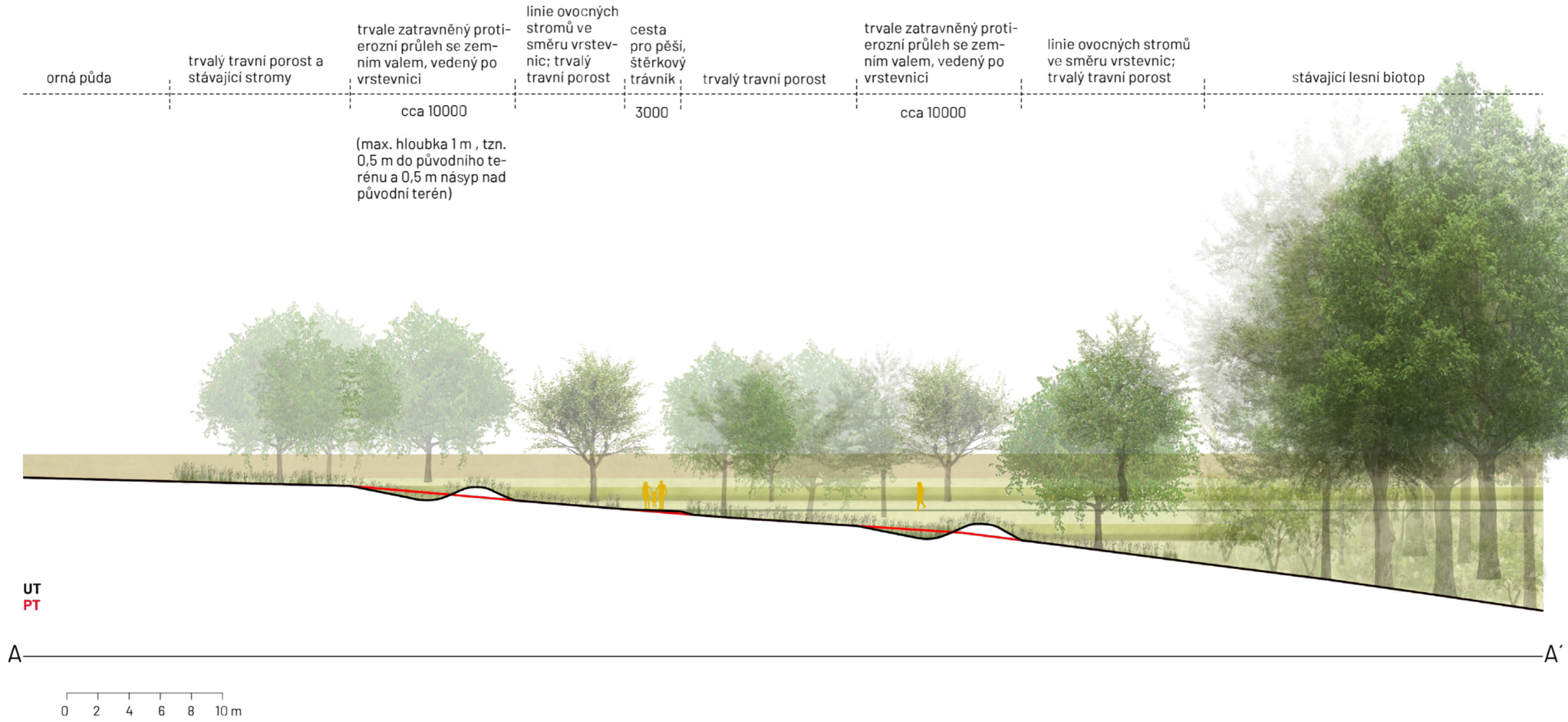
245

240

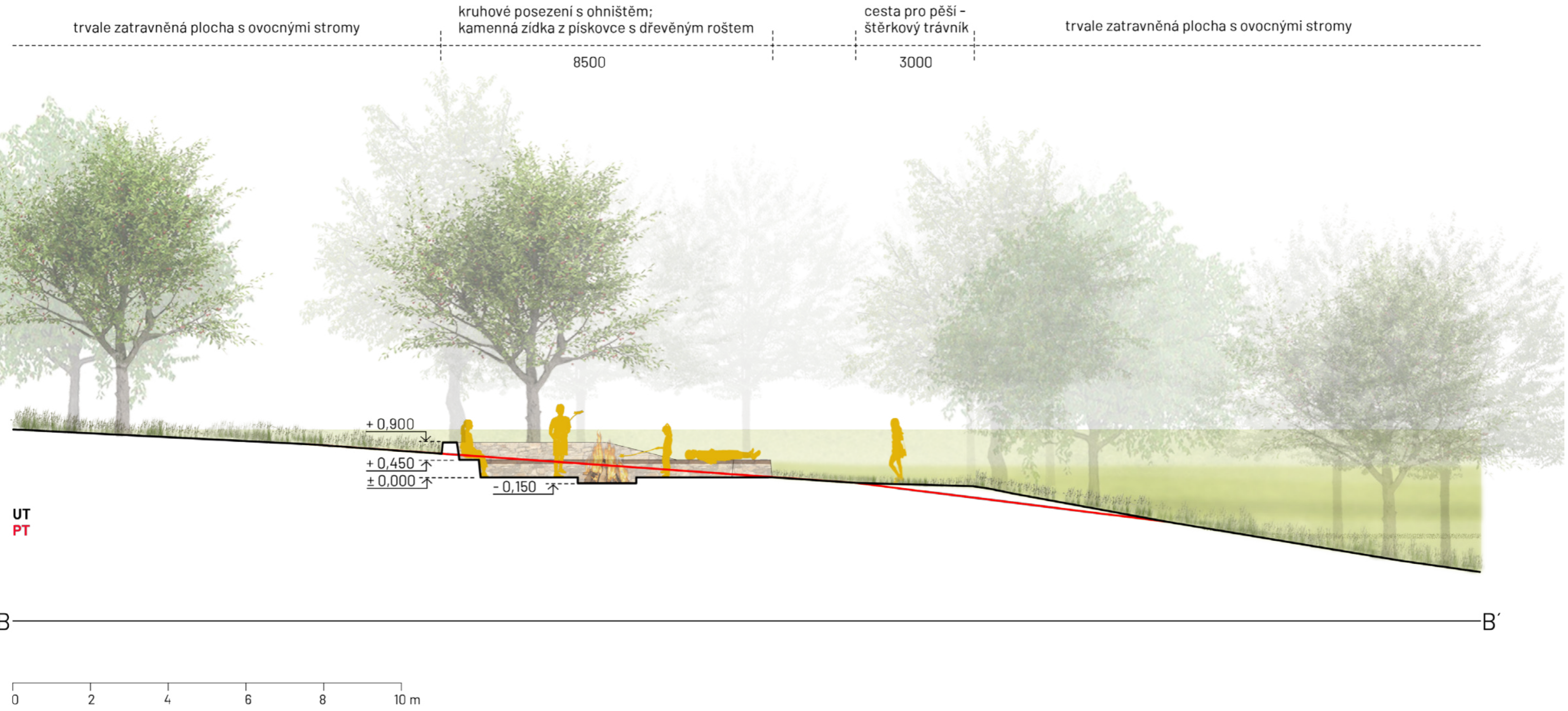
235

230

VIŠŇOVKA - ŘEZPOHLED A-A'

VIŠŇOVKA - ŘEZPOHLED B-B'

VIZUALIZACE VIŠŇOVKY JAKO SETKÁVACÍHO MÍSTA V KRAJINĚ

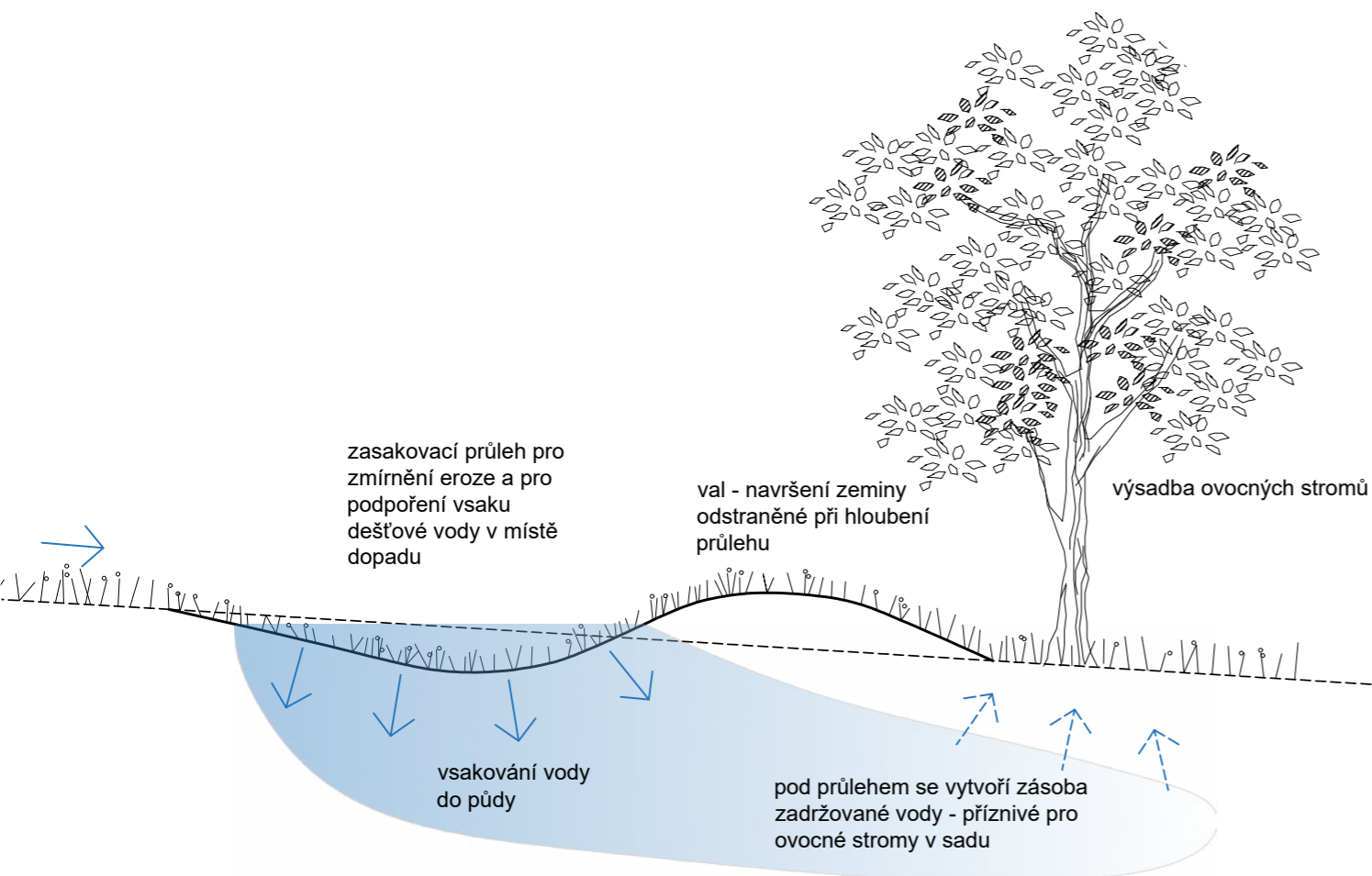
Višňovka navržena nejen pro plnění funkce společenské, ale také krajinně-ekologické. Součástí návrhu je umístění kruhového přírodního posezení s ohništěm a přírodního dětského hřiště v části sadu s nejmírnějším terénem. Posezení o průměru 8,5 m je zasazeno do terénu, je navrženo jako suchá zídka z pískovce s horní dřevěnou sedací částí.

Prostupnost sadu je zajištěna pomocí cesty ze štěrkového trávníku vedoucí téměř po vrstevnici.

Višňovka je oživena výsadbou starých krajových odrůd ovocných stromů v dostatečně velkém sponu.

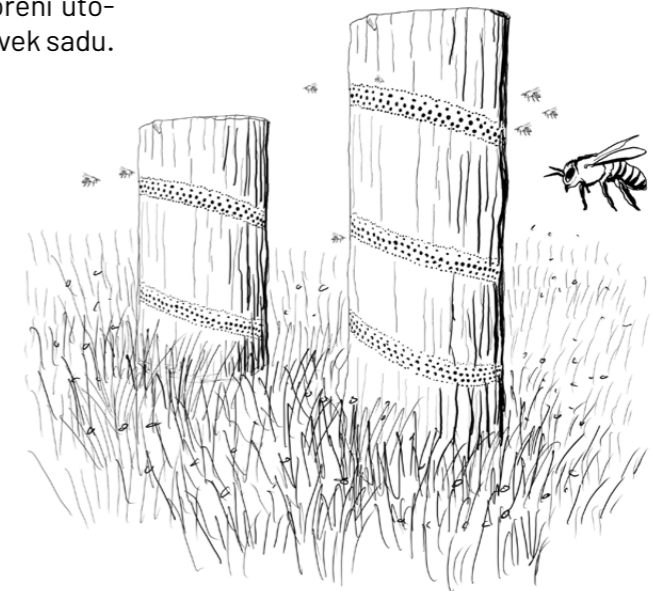
Protierozní opatření formou průleहů s valem

Jako protierozní opatření jsou v sadu navrženy průlehy. Průlehy jsou mělké, široké prohloubeniny s mírným sklonem svahů s malým nebo nulovým podélným sklonem, vedené po vrstevnici či mírně šikmo. Slouží pro zadržení dešťové vody v místě jejich dopadu. Takto zachycená voda se vsakuje do půdy a podloží a slouží pak jako její rezervoár pro vysazené ovocné stromy či napomáhá sytit zdroje podzemní vody.

Využití pokácených stromů

Stávající stromy na území zaniklého sadu, u nichž by došlo ke kácení, mohou být využity pro vytvoření útočiště pro hmyz - hmyzí hotel - jako zajímavý prvek sadu.

Využití pokácených stromů

Stávající stromy na území zaniklého sadu, u nichž by došlo ke kácení, mohou být využity také pro vytvoření přírodního dětského hřiště.

VIŠŇOVKA - výběr sortimentu ovocných stromů

Vybrány jsou druhy a odrůdy ovocných stromů prověřené tradičním pěstováním v české zemědělské krajině. Upřednostněny jsou odrůdy ovocných druhů uvedené v rámci Záchranných sortimentů ovocných dřevin, zejména v kategorii Prioritní sortiment (viz Příručka pro výsadby ovocných dřevin do krajiny Čech, Moravy a Slezska; Hrdoušek a kol., 2016). Prioritní sortiment představuje tradiční odrůdy, domácí krajové odrůdy, či tradiční odrůdy pěstované déle než 200 let v

Višeň Vackova (Obr. 55)

výška: 6 m, šířka: 6 m

habitus: kulovitá

cizosprašná (mezi dobré opylovače patří např.: třešeň Troprichterova, třešeň Schneiderova a Hedelfingenská)

stará krajová odrůda - Středočeský kraj

Višeň Vítova (Obr. 56)

výška: 4 m, šířka: 4 m

habitus: převislá

samosprašná

stará krajová odrůda - Středočeský kraj

Žalanka (třešeň) (Obr. 57)

výška: 8 m, šířka: 8 m

habitus: široce kulovitá

samosprašná

záchranné sortimenty prioritní, stará odrůda - Středočeský kraj

Třešeň Troprichterova (Obr. 58)

výška: 6 m, šířka: 6 m

habitus: kuželovitá

cizosprašná (dobrým opylovačem je např. višeň Vackova)

záchranný sortiment prioritní

české krajině. Do navrhovaného sadu Višňovka jsou vybrány višně: Vackova a Vítova. Z důvodu potřeby dobrého opylovače pro cizosprašnou V. Vackovu je ve výběru třešeň Troprichterova (která je dobře opylována Vackovou). Dále Žalanka (třešeň), Jakubka česká (hrušeň) a největší objevený klenot na seznamu místního sortimentu, a to stará odrůda - jabloň Vtelenské pocházející přímo z Jizerního Vtelna.

Jakubka česká (hrušeň) (Obr. 59)

výška: nad 10 m, šířka: 6 m

habitus: nálevkovitá, mohutný strom

sortiment prioritní, Středočeský kraj

záchranné sortimenty: průzkumný

Jabloň Vtelenské (Jizerní, Granátové svatodušní)

výška: x m, šířka: 6 m

habitus: větší rozložitá koruna

plody: mírně žebnaté, slupka zelenavě žlutá a červená, červeně žíhané

je dobrým opylovačem

stará krajová odrůda se striktní regionalitou - Mladoboleslavsko, Liberecko; patří mezi místní záchranné sortimenty

Výsadbový spon navržených ovocných stromů

Výsadba navrhovaných ovocných stromů je navržena v liniích ve směru vrstevnic a ve velkém sponu (cca 15 m), aby se i v dospělosti jednalo o solitery, což zajistí jejich prosperování a zvýší se jejich potenciální věk dožití.

10 ZÁVĚR

Veřejný prostor je místem setkávání lidí, místem pořádání společenských a kulturních akcí a je třeba o něj pečovat.

Nejvýznamnějším veřejným prostorem vesnic byla odjakživa náves. Sloužila jak ke shromažďování dobytka, tak ke shromažďování lidí při různých příležitostech, jako byly například trhy. V současnosti bývá náves často využívána jako místo k parkování a průjezdu dopravy. Je třeba využít potenciál veřejných prostorů vesnic a uzpůsobit je současným potřebám obyvatel.

Cílem této práce bylo vymezit a navrhnout veřejný prostor obce Jizerní Vtelno. Cílem bylo využití potenciálu nově vzniklé situace v obci v souvislosti s plánovaným přeložením silnice I. třídy mimo intravilán obce.

Jako současné veřejné prostory byly identifikovány prostory nabízející obecně příležitosti k sociálním interakcím, setkávání, rozmanitým aktivitám, kulturním akcím, a prostory významné z hlediska obytnosti a prostupnosti. Jako veřejné prostory jsou vymezovány prostory přístupné všem bez omezení, bez ohledu na vlastnictví k těmto prostorům. Veřejný prostor Jizerního Vtelna byl rozlišen na základní skladebné prvky – cesty, místa, oblasti. Jednotlivé identifikované veřejné prostory byly roztrženy do běžně užívaných typů a doplněny fotodokumentací.

Pro celé území obce Jizerní Vtelno byla vytvořena celková koncepce zaměřující se na nové možnosti využití veřejných prostorů a podpoření obytnosti a prostupnosti celého území obce. Návrh doporučil konkrétní řešení jednotlivých veřejných prostorů obce, např.

byly navrženy zklidněné komunikace vedoucí jádrem sídla, vytvoření vycházkových okruhů, doporučen vegetační doprovod polních cest, úprava povrchu cyklotrasy v nivě Jizery, a řešení pozvolného přechodu zastavěného území do volné krajiny formou vegetačního pásu se záhumenní cestou.

Detailněji byl zpracován návrh pro zkvalitnění veřejného prostoru návsi, který je momentálně využíván spíše pro dopravu, než pro společenské účely. Návrh tedy vytvořil reprezentativní multifunkční prostor, kultivoval významné prvky návsi a jejich okolí, podpořil využití vodní nádrže a navrátil návsi její společenskou a kulturní funkci.

Dále byl detailněji zpracován návrh oživení a přeměny zaniklého sadu Višňovka na místo setkávání v krajině. Součástí návrhu bylo například kruhové přírodní posezení s ohništěm a přírodní dětské hřiště, pohodlné zpřístupnění, řešení protierozního opatření a oživení výsadbou starých krajových odrůd ovocných stromů.

Záměrem návrhů je přispět ke zlepšení prostupnosti a obytnosti území obce.

Použitou metodiku a konkrétní navržená řešení lze – po patřičných úpravách – použít při řešení analogických úkolů v srovnatelně velkých a situovaných obcích.

11 POUŽITÉ ZDROJE

Zdroje části 3 ÚVOD DO TEORIE

Zdroje k rešerši:

BAROŠ, Adam, Ivana BAROŠOVÁ, Stanislav BOČEK, et al. Metodika pro výběr vhodných druhů dřevin a bylin pro venkovská sídla: certifikovaná metodika VÚKOZ. [Průhonice]: [Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví], 2014. ISBN ISBN:978-80-87674-04-8.

BALABÁNOVÁ, Pavla, Igor KYSELKA a Ivan VOREL. Principy a pravidla územního plánování - Kapitola C – Funkční složky - C.5 Zeleň [online]. Ústav územního rozvoje, 2006 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571

BLAŽEK, Bohuslav. Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie. Šlapanice: ERA, 2004. ISBN 80-865-1790-X.

ČABLOVÁ, Markéta, Magdalena MACEKOVÁ, Lumír MLČÁK, Martin NAWRATH, Marie ŘÍMANOVÁ, Robert SEDLÁK a Petra ŠILBERSKÁ, ŘÍMANOVÁ, Marie, ed. Kvalitní veřejné prostory - Metodika tvorby a obnovy veřejných prostranství [online]. Brno: Nadace Partnerství, 2011 [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: https://www.lifetreecheck.eu/getattachment/bdc70603-8163-4e9d-9cb6-920394673a50/Kvalitni-verejne-prostory

DOHNAL, Tomáš, Pavel HUBENÝ, Laura JABLONSKÁ, Jiří LÖW, Jaroslav NOVÁK a Eliška ZIMOVÁ. Krajina Národního parku Šumava: Urbanistický a architektonický manuál Národního parku Šumava. Vimperk: Správa Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava, 2011.

DOVALA, Ondřej. Obnova starých ovocných sadů- (nová rozšířená verze) [online]. 2021 [cit. 2023-09-06]. Dostupné z: https://ondrejdovala.wordpress.com/2021/01/19/obnova-starych-ovocnych-sadu/

Elektronický slovník staré češtiny [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., oddělení vývoje jazyka 2006– [cit. 2023-06-09]. Dostupné z: http://vokabular.ujc.cas.cz

FINGEROVÁ, Radmila. Příspěvek v rámci Panelové rady I. Inventury urbanismu 2015: Jak učit architektky venkovu?. In: RÝPAR, Vít, ed. Sborník příspěvků z doktorandské konference venkov a architektura (obsahující přepis z Inventury urbanismu 2015). ČVUT, Fakulta architektury, ústav urbanismu, 2016, s. 25–26. ISBN 978-80-01- 06110-7.

GEHL, Jan. Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-85834-79-0.

HAINC, Jaromír, Veronika KANDUSOVÁ, Martina SÝKOROVÁ, Michaela MALÁ, Eliška REICHMANNOVÁ, Tomáš BEK, Barbora VAVŘIČHOVÁ a Michal KUZMIČ. Metodika plánování veřejných prostranství malých obcí [online]. České vysoké učení technické v Praze [cit. 2023-07-13]. ISBN 978-80-01-06818-2. Dostupné z: http://www.atraktivniobec.cz/

HRDOUŠEK, Vít, Boris KRŠKA, Petr KULÍŠEK a Radim LOKOČ. Příručka pro výsadby ovocných dřevin do krajiny Čech, Moravy a Slezska. [Břeclav]: Petr Brázda - vydavatelství spolu s MAS Strážnicko, 2016. ISBN 978-80-87387-40-5.

HRONCOVÁ, Kateřina. Veřejný prostor vesnice a krajina. In: RÝPAR, Vít, ed. Sborník příspěvků z doktorandské konference venkov a architektura (obsahující přepis z Inventury urbanismu 2015). ČVUT, Fakulta architektury, ústav urbanismu, 2016, s. 59-64. ISBN 978-80-01- 06110-7.

JEHLÍK, Jan. Rukověť urbanismu: architektura poznávání a navrhování prostředí. Praha: Ausdruck Books, [2016]. ISBN 978-80-260-9558-3.

JEHLÍK, Jan. Úvod Jana Jehlíka v rámci Panelové rady I. Inventury urbanismu 2015: Jak učit architektky venkovu?. In: RÝPAR, Vít, ed. Sborník příspěvků z doktorandské konference venkov a architektura (obsahující přepis z Inventury urbanismu 2015). ČVUT, Fakulta architektury, ústav urbanismu, 2016, s. 5. ISBN 978-80-01- 06110-7.

MAREČEK, Jiří. Krajinářská architektura venkovských sídel. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2005. ISBN 80-213-1324-2.

Naše příroda, ročník 2014, číslo 2: výraz „humna“. In: Nasepříroda.cz [online]. Lazecká 297/51, 779 00 Olomouc, Česká republika: Naše příroda, o.s., © 2008 [cit. 2023-09-06]. Dostupné z: http://www.nasepriroda.cz/artkey/npr-201402-0003.php

RÝPAR, Vít. VENKOVSKÝ CHARAKTER, FENOMÉN NA OKRAJI VĚDECKÉHO ZÁJMU. In: ČERNUŠÁKOVÁ, Linda, ed. Venkovská krajina 2016. Sborník z 14. ročníku mezinárodní mezioborové konference konané 19. - 22. května 2016 v Hostětíně, Bílé Karpaty, s. 116-120. ISBN 978-80-7458-083-3.

SALAŠOVÁ, Alena. Nauka o krajině II. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7509-186-4.

SALZMANN, Klára, Eva JENÍKOVÁ a Eva SEMANČÍKOVÁ. Krajina jako veřejný prostor – plánování krajiny. ŽIVA [online]. © Nakladatelství Academia, SSČ AV ČR, v. v. i., 2020, 2020(5), 115-118 [cit. 2023-09-07]. Dostupné z: https://ziva.avcr.cz/2020-5/krajina-jako-verejny-prostor-planovani-krajiny.html

SKŘIVANOVÁ, Zuzana, ed. Společná zařízení v pozemkových úpravách. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. ISBN isbn978-80-7434-078-9.

SOSZYŃSKI, Dawid, Barbara SOWIŃSKA-ŚWIERKOSZ, Jan KAMIŃSKI, Ewa TRZASKOWSKA a Adam GAWRYLUK. Rural public places: specificity and importance for the local community (case study of four villages). European Planning Studies [online]. 2022, 2022-02-01, 30(2), 311-335 [cit. 2023-09-13]. ISSN 0965-4313. Dostupné z: doi:10.1080/09654313.2021.1948974

ŠIMEK, P. Městská zeleň. In: ŠRYTR, P. Městské inženýrství: 2. 1. vyd. Praha: Academia, 2001. s. 183–225. ISBN 80-200-0440-82

TICHÁ, Jana. Doporučení k péči o vesnické stavby a veřejný prostor [online]. [Praha]: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [2018] [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-807-5382-023.

Územní studie sídelní zeleně – Osnova a metodický rámeec pro zpracování studií systému sídelní zeleně v rámci OP ŽP 2014 - 20, prioritní osa 4, specifický cíl 4.4 – Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky [cit. 2023-08-30].

Územní studie veřejného prostranství: Metodický návod pro pořízení a zpracování [online]. Druhé, revidované. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR odbor územního plánování, 2018 [cit. 2023-07-13]. ISBN 978-80-7538-201-6. Dostupné z: https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/stanoviska-a-metodiky/stanoviska-odboru-uzemniho-planovani-mmr/3-uzemne-planovaci-podklady-a-jejich-aktualizace/uzemni-studie-verejneho-prostranstvi

ZADÁNÍ ÚZEMNÍ STUDIE KRAJINY pro správní obvod obce s rozší-

řenou působností [online]. Druhé. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2023 [cit. 2023-09-10]. ISBN 978-80-7538-491-1.

zákony:

§ 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích
§ 2 odst. 1 písm. m/ zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

normy:

ČSN 83 9001(839001) Sadovnictví a krajinářství – Terminologie – Základní odborné termíny a definice.

Zdroje k referenčním příkladům:

HNILIČKA, Pavel, Jana KAFKOVÁ, Karolína RÖSCHL a Zuzana VĚŽNÍKOVÁ. Územní studie veřejných prostranství – Tehov [online]. Pavel Hnilička Architekti, 2018, 85 s. [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: http://www.tehov.cz/uzemni-studie

CHARVÁTOVÁ, Veronika. Na Bahně: náves, která budí pozornost. In: Sedmá generace [online]. Hnutí DUHA – Sedmá generace, 2017 [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: https://sedmagenerace.cz/na-bahne-naves-ktera-budi-pozornost/

Obnova starého ovocného sadu v Oslavanech. In: Adapterra Awards [online]. [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: https://www.adapterraawards.cz/Databaze/2020/Obnova-sadu-oslavany

PLICKA, Ivan, Grulich JIŘÍ, Václav PIVOŇKA, Jan CÍSAŘ a Zdeněk RAUŠ. Územní studie veřejných prostranství obce Klokočná. Ivan Plicka Studio, 2017, 13 s. Dostupné také z: https://www.klokocna.eu/obec-1/uzemni-studie-verejnych-prostranstvi-obce-klokocna/

SOSZYŃSKI, Dawid, Barbara SOWIŃSKA-ŚWIERKOSZ, Jan KAMIŃSKI, Ewa TRZASKOWSKA a Adam GAWRYLUK. Rural public places: specificity and importance for the local community (case study of four villages). European Planning Studies [online]. 2022, 2022-02-01, 30(2), 311-335 [cit. 2023-09-13]. ISSN 0965-4313. Dostupné z: doi:10.1080/09654313.2021.1948974

ŠAMÁNEK, Dan. Na Bahně: náves, která budí pozornost. In: Sedmá generace [online]. Hnutí DUHA – Sedmá generace, 2017 [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: https://sedmagenerace.cz/na-bahne-naves-ktera-budi-pozornost/

Zdroje části 5 MODELOVÉ ÚZEMÍ

Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj: Mladá Boleslav s názvy obcí. Český statistický úřad [online]. Na padesátém 81 100 82, Praha 10: Český statistický úřad, Aktualizováno dne: 25.05.2012 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/mlada-boleslav_s_nazvy_obci

Znak obce Jizerní Vtelno. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jizern%C3%AD_Vtelno

Zdroje části 6 ANYLYTICKÁ ČÁST

Historie. Oficiální stránky obce Jizerní Vtelno [online]. [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: https://www.jizernivtelno.cz/obec/historie-1/

Informační tabule v Jizerním Vtelnu: u zámku Stránov, před kostelem sv. Václava, u bývalé mini ZOO

MANGEL, Tomáš a Filip KRÁSNÝ. Laténský depot z Jizerního Vtelna, okr. Mladá Boleslav. Archeologie ve středních Čechách [online]. 2020, 443-448 [cit. 2023-09-26]. Dostupné z: https://www.acade-

mia.edu

MOHELSKÝ, Martin. Obora Podčejk. Myslivost [online]. 2019(11)[cit. 2022-09-10]. Dostupné z: https://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/MYSLIVOST-Straz-myslivosti/2019/Listopad-2019/Obora-Podcejk

PEŠTA, Jan. Plošný průzkum lidové architektury a venkovských sídel. Odborné a metodické publikace (Národní památkový ústav). Praha: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, 2014. ISBN 978-80-86516-78-3.

Průměrné teploty a úhrn srážek: Jizerní Vtelno. In: Meteoblue [online]. CH-4058 Basel, Switzerland: meteoblue, © 2006 - 2022 [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: https://www.meteoblue.com/cs/po%C4%8Das%C3%AD/historyclimate/climatemodelled/jizern%C3%ad-vtelno_%c4%8cesko_3074074

Větrná růžice: Jizerní Vtelno. In: Meteoblue [online]. CH-4058 Basel, Switzerland: meteoblue, © 2006 - 2022 [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: https://www.meteoblue.com/cs/po%C4%8Das%C3%AD/historyclimate/climatemodelled/jizern%C3%ad-vtelno_%c4%-8cesko_3074074

Zámek Stránov. Pamatkovyykatalog.cz [online]. Národní památkový ústav, (c)2015 - Národní památkový ústav [cit. 2022-09-28]. Dostupné z: https://www.pamatkovykatalog.cz/zamek-stranov-2142500

Železniční most. Pamatkovyykatalog.cz [online]. Národní památkový ústav, (c)2015 - Národní památkový ústav [cit. 2022-09-28]. Dostupné z: https://www.pamatkovykatalog.cz/zeleznicni-most-13913439

zdroje map:

Archivní katalog ÚAZK. *Originální mapy stabilního katastru (1842, reambulace 1870) – Čechy*. Jizerní Vtelno. [1: 2 880]. Dostupné z: https://ags.cuzk.cz/archiv/

foto archiv rodiny Šimonků

Laboratoř geoinformatiky. Müllerova mapa Čech z roku 1720. [cca 1: 132 000]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=mul&map_region=ce

Laboratoř geoinformatiky. *I. vojenské (josefské) mapování – Čechy 1764-1768 a 1780-1783 (rektifikace)*. [1: 28 800]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=1vm&map_region=ce

Laboratoř geoinformatiky. *II. vojenské (Františkovo) mapování – Čechy 1836-1852*. [1: 28 800]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=2vm&map_region=ce

Laboratoř geoinformatiky. *III. vojenské mapování – Františsko-josefské 1877-1880 (Čechy)*. [1: 25 000]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=3vm&map_region=25

Národní archiv leteckých měřických snímků. *1938 Letecké měřické snímky*. Jizerní Vtelno. Klad map: [1:5 000]. Dostupné z: https://ags.cuzk.cz/archiv/

Národní archiv leteckých měřických snímků. *1951 Letecké měřické snímky*. Jizerní Vtelno. Klad map: [1:5 000]. Dostupné z: https://ags.cuzk.cz/archiv/

Národní archiv leteckých měřických snímků. *1966 Letecké měřické snímky*. Jizerní Vtelno. Klad map: [1:5 000]. Dostupné z: https://ags.cuzk.cz/archiv/

Němec, 2022; III/27221 Jizerní Vtelno, úprava křižovatky, dokumentace pro stavební povolení

Silnice I/16, přeložka - Jizerní Vtelno [online]. ŘSD ČR, 2019 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://www.jizernivtelno.cz/volny-cas-1/aktuality/vizualizace-i-16-prelozka-60cs.html

Zámek Stránov. Pamatkovykatalog.cz [online]. Národní památkový ústav, (c)2015 - Národní památkový ústav [cit. 2022-09-28]. Dostupné z: https://www.pamatkovykatalog.cz/zamek-stranov-2142500

Železniční most. Pamatkovykatalog.cz [online]. Národní památkový ústav, (c)2015 - Národní památkový ústav [cit. 2022-09-28]. Dostupné z: https://www.pamatkovykatalog.cz/zeleznicni-most-13913439

Zdroje části 9 NÁVRH

HRDOUŠEK, Vit; KRŠKA, Boris; KULÍŠEK, Petr a LOKOČ, Radim. Příručka pro výsadby ovocných dřevin do krajiny Čech, Moravy a Slezska. [Břeclav]: Petr Brázda - vydavatelství spolu s MAS Strážnicko, 2016. ISBN isbn:978-80-87387-40-5.

Zámek Stránov, pohled z jihovýchodu

Jakubka česká. Online. In: ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY. Archiv starých odrůd ovoce. Dostupné z: https://www.stareodrudy.cz/archiv-starych-odrud/. [cit. 2023-11-14].

Zámek Stránov, pohled z jihovýchodu

Kořenové čistírny. Kořenovky [online]. [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: https://www.korenova-cisticka.cz/korenove-cistirny

Troprichterova. Online. In: ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY. Archiv starých odrůd ovoce. Dostupné z: https://www.stareodrudy.cz/archiv-starych-odrud/. [cit. 2023-11-14].

Zámek Stránov, pohled z jihovýchodu

Višeň Vackova - Které historické odrůdy višně dnes dál píšou svůj příběh? Online. In: ČESKÝ ZAHRÁDKÁŘSKÝ SVAZ. Izahradkar.cz. ©2017. Dostupné z: https://izahradkar.cz/zahrada/ovoce/peckoviny/ktere-historicke-odrudy-visne-dnes-dal-pisou-svuj-pribeh/. [cit. 2023-11-14].

Zámek Stránov, pohled z jihovýchodu

Višeň Vítova - Které historické odrůdy višně dnes dál píšou svůj příběh? Online. In: ČESKÝ ZAHRÁDKÁŘSKÝ SVAZ. Izahradkar.cz. ©2017. Dostupné z: https://izahradkar.cz/zahrada/ovoce/peckoviny/ktere-historicke-odrudy-visne-dnes-dal-pisou-svuj-pribeh/. [cit. 2023-11-14].

Zámek Stránov, pohled z jihovýchodu

VYMAZAL, Jan. Kořenové čistírny odpadních vod. Třeboň: Litografie Lokša PrePress Rakovník, 2004, 14 s.

Zámek Stránov, pohled z jihovýchodu

Žalanka. Online. In: ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY. Archiv starých odrůd ovoce. Dostupné z: https://www.stareodrudy.cz/archiv-starych-odrud/. [cit. 2023-11-14].

Seznam tabulek

Tab. 1 Shrnutí doporučení pro venkovské veřejné prostory dle literárních zdrojů
Tab. 2 Nástroje územního plánování využívané při řešení veřejných prostranství
Tab. 3 Typy studií/ postupů běžně využívané při řešení veřejných prostranství

Zámek Stránov, pohled z jihovýchodu

Seznam obrázků

Obr. 1 Výřez z mapy veřejných prostranství obce Tehov (návrh)
Obr. 2 Výřez z mapy veřejných prostranství obce Tehov (hierarchie)
Obr. 3 Vymezení lokalit (návrh)
Obr. 4 Návrh místa: Centrum - rybník - rekultivace nádrže
Obr. 5 Výřez z mapy celkové koncepce veřejných prostranství Klokočné
Obr. 6 Ukázka katalogu - doporučení pro hlavní komunikace
Obr. 7 Letní využití požární nádrže na návsi v Klokočné
Obr. 8 Ukázka katalogu - doporučení pro vedlejší komunikace
Obr. 9 Vyznačení veřejných prostranství vesnice Zawieprzyce identifikovaných na základě průzkumů a rozhovorů
Obr. 10 Náves Na Bahně v Bratčicích
Obr. 11 Molo na návsi Na Bahně v Bratčicích
Obr. 12 Sad s posezením
Obr. 13 Originální prvek v sadu
Obr. 14 Lokalizace v rámci České republiky - Středočeského kraje - okresu Mladá Boleslav
Obr. 15 Lokalizace obce Jizerní Vtelno v rámci okresu Mladá Boleslav
Obr. 16 Znak a vlajka obce Jizerní Vtelno
Obr. 17 Niva řeky Jizery
Obr. 18 Zemědělská krajina s úrodnou půdou
Obr. 19 Výhled na zámek Stránov z místa bývalé tvrze
Obr. 20 Náves s vodní nádrží
Obr. 21 Průměrné teploty a úhrn srážek
Obr. 22 Větrná růžice
Obr. 23 Pohled na věž zámku Stránov z místa bývalé tvrze
Obr. 24 Skalní výchozy u bývalé tvrze
Obr. 25 Pohled na zámek Stránov z místa bývalé tvrze
Obr. 26 Vodní kaskáda západně od bývalé tvrze
Obr. 27 Pěšina směřující od sídla k bývalé tvrzi
Obr. 28 Zámek Stránov
Obr. 29 Zelinářská zahrada v zámeckém areálu (zaniklá)
Obr. 30 Plán zámku Stránov
Obr. 31 Kostel sv. Václava
Obr. 32 Kostel sv. Václava, současný stav
Obr. 33 Medvěd na Stránově
Obr. 34 Bazén u železobetonového vodojemu I. (zaniklý)
Obr. 35 Pohled na železniční viadukt a v pozadí věž zámku Stránov
Obr. 36 Pohled na kostel sv. Jiří a železniční viadukt v Krnsku
Obr. 37 Vstup branou do obory Podčejk
Obr. 38 Pohled na oboru z pěšiny za oplocením
Obr. 39 Začátek přeložky silnice I/16 - vizualizace
Obr. 40 Přeložka silnice I/16 - vizualizace
Obr. 41 Stávající silnice I/16 procházející nebezpečně jádrem obce
Obr. 42 Trasa přeložky vycházející z tunelu v místě současné serpentiny pod zámkem
Obr. 43 Lokalizace křižovatky - výřez ze situace širších vztahů
Obr. 44 Vzorový příčný řez
Obr. 45 Zámek Stránov
Obr. 46 Kostel sv. Václava
Obr. 47 Brána předzámčí
Obr. 48 Železniční viadukt
Obr. 49 Pohled na osvětlenou kapličku na návsi, obklopena třemi lípami
Obr. 50 Socha sv. Antonína Paduánského
Obr. 51 Boží muka u polní cesty vedoucí od silnice I/16 směrem k oboře Podčejk
Obr. 52 Boží muka s lavičkou
Obr. 53 Schéma typického uspořádání kořenové čistírny
Obr. 54 Ukázka kořenové čistírny
Obr. 55 Višeň Vackova
Obr. 56 Višeň Vítova
Obr. 57 Žalanka
Obr. 58 Třešeň Troprichterova
Obr. 59 Jakubka česká

